özgürlük yolu

aylık siyasi dergi

- *İŞÇİ SINIFI demokratik mücadelenin başında*
- **Faşizme karşı tek cephe**
- **TEKELCİ KAPİTALİZM ve İŞÇİ SINIFIMIZ**
- **100 KÜRT ATASÖZÜ**
- **FAŞİZM ŞİLİ'YE NELER GETİRDİ ?**

17 EKİM

özgürlük yolu
aylık siyasi dergi

EKİM 1976
Yıl : 2
Sayı : 17

İÇİNDEKİLER

İŞÇİ SINIFI DEMOKRATİK MÜCADELENİN BAŞINDA 3

HALKIMIZIN MÜCADELESİ DEVRİMCİ BİR DOĞRULTUDA YÜRÜYECEKTİR 10

FAŞİZME KARŞI TEK CEPHE / C. ALADAĞ 16

1 EYLÜL, DÜNYA BARIŞ GÜNÜ 36

TÜRKİYE TEKELCİ KAPİTALİZMİNİN YENİ GÖSTERGELERİ VE İŞÇİ SINIFIMIZIN GELİŞEN MÜCADELESİ / Sedat ÖZKOL 41

FAŞİZM ŞİLİ'YE NELER GETİRDİ? 56

SANAT VE EDEBİYAT 66

OLAYLAR ve YORUMLAR 80

Sahibi : **Faruk ARAS** • Yazı İşleri Müdürü : **ORHAN TALUN** • Yönetim ve Haberleşme Adresi : Sanlı Han, 105/214, Kızılay - Ankara • Abone : Yıllık 100 TL. • Altı aylık 50 TL. • Dış ülkeler için iki katıdır • İstanbul dağıtım **TAN-DA** • Ankara : **ANKARA DAĞITIM** • İzmir : **EGE DAĞITIM** • Dizgi : Özdem Kardeşler Matbaası. Baskı : Bahar Matbaası İSTANBUL

İŞÇİ SINIFI DEMOKRATİK MÜCADELENİN BAŞINDA

Devrimci İşçi Sendikaları Konfederasyonu (DİSK), MC iktidarına karşı büyük bir direniş başlattı. 17 Eylülde başlıyan direniş, dergimizin baskıya verildiği şu günlerde devam ediyor.

15-16 Haziran onurlu direnişinden bu yana, bu, DİSK'in ve işçi sınıfımızın giriştiği en büyük eylemdir. İşçiler İstanbul, Ankara, İzmir, Adana, İzmit, Sakarya, Bursa, Eskişehir, Kayseri, Gaziantep, Mersin ve Diyarbakır gibi en büyük illerde, Ereğli Demir-Çelik'de işi yavaşlattılar, ya da durdurdular. Bazı illerde otobüsler çalışmıyor. Direnişe yer yer TÜRK-İŞ'e bağlı işçiler de katıldılar; önümüzdeki günlerde özellikle sosyal-demokrat sendikaların direnişe katılması bekleniyor.

Ankara'da toplanan 14 demokratik örgüt DİSK'in bu direnişini destekliyor. Bu örgütler 27 Eylülde Ankara'da bir miting yapacaklar. DİSK'in başlattığı direniş ülkenin her yanında kitlelerden büyük destek görüyor.

DİSK'in direnişi, Anayasa'ya aykırı olan DGM'nin kuruluşunu engellemeyi de aşarak «Milliyetçi Cephe» denen ve halklarımıza baskıdan, zulümden, pahalılıktan başka bir şey getirmeyen Demirel ve ortaklarının iktidarını düşürmeyi amaçlamış bulunuyor. DİSK bu amaçla, MC iktidardan düşünceye kadar direnişini sürdüreceğini ve genel yas ilan ettiğini bildirdi. İşçi sınıfı, bir buçuk yıldan beri halklarımıza kan kusturan, işçilere saldıran, öğretmenleri ve tüm ilerici demokrat memurları kıyımdan geçiren, darmadağın eden, faşist militanları devlet kadrolarına doluşturan, işçilerin, gençlerin ve öğretmenlerin kanını döken, okulları faşist beslemelere teslim eden; halkı korkunç bir pahalılığın, geçim sıkıntısının cenderesine sokan; ama bütün bunlar yetmiyormuş gibi şimdi Devlet Güvenlik Mahkemeleri denen olağanüstü mahkemelerle emekçi halkı, devrimci ve ilericileri, en başta da işçi sınıfını bir kıskaç içine almaya çalışan MC iktidarına karşı verilen mücadelenin başında yürüyor.

Demirel ve ortakları ateş püskürüyorlar; yasalardan, özgürlükten dem vuruyorlar. Demirel, Hükümetin varlığından sözediyor. «DİSK meclislerin üstün de mi?» diyor. «Memlekette kanunlar hakimdir,» diyor. «Kimse anarşi yaratamaz,» diyor... Doğrusu, Demirelin ağzından çıkan bu sözler adamı şaşırtıyor! diyecektik ama, demiyoruz. Çünkü bay Demirel'in yıllardır konuşma üslübuna alışığız biz. Ama acaba Demirel ve ortakları halkımızı enayi mi sanıyorlar?

Bizim ve halkın da Demirel ve ortaklarına söyliyecekleri var elbet:

Memlekette kanunlar işliyorsa, bu kanunlar neden komando adındaki beslemelerinize uygulanmıyor? Sokak ortasında, Genel Kurmay binası önünde, ya da canlarının isteği zaman sınıfa girerek hocanın gözleri önünde cinayet işleyen çetelerden haberiniz yok mu yoksa?. Niçin bu kişiler yakalanmıyor, niçin onlardan hesap sorulmuyor?

Memlekette kanunlar varsa nasıl oluyor da mahkemenin

aradığı hükümlü kişi sizin makamınıza gelip sizinle saatlerce görüşüyor?

Nasıl oluyor da «davadan döneni vurun!» diyen ve bu yüzden herhalde bir hayli cinayete neden olan bay Türkeş sizinle omuz omuza devleti yönetmekte?.

Nasıl oluyorda Elâzığ'da AP'nin MSP'nin, MHP'nin kışkırttığı sokak zorbaları parti binalarını, yüzlerce işyerini darmadağın ediyor, evlere saldırıyor ve siz bunlara hiçbir şey demiyorsunuz. Bunu önlemiyorsunuz. Ankara'nın Kurtuluş meydanında yürüyüş yapan üniversiteli gençleri otomatik silahlarla, bir harp meydanında gibi tarayan polis, bu saldırganları önleyemez miydi?

Demek kanunlar var.. Öyleyse neden Danıştay kararlarını uygulamıyorsunuz? Neden TRT'yi işgal altında tutuyorsunuz? Neden binlerce öğretmen, memur hakkında Danıştay'ın verdiği kararlara uymuyorsunuz?

Bu memlekette kanunlar varsa neden size ve yanınızdakilere uygulanmıyor? Sizin, Türkeş'in ve tüm öteki sorumluların çıkıp mahkeme önünde hesap vermesi gerekmez mi? Ve de Amerikan şirketinden rüşvet alanların, «vergi iadesi» adı altında halkın cebinden onmilyonlarca çalanların; karaborsayla, istifçilikle, türlü vurgunlarla halkın anasını dinini ağlatanların?..

Yapma bay Demirel, enayi yerine koyma adamı! O kanunlar işinize geldiği zaman var, gelmediği zaman yok. Ceza maddelerinin kime karşı kullanıldığını biliyoruz, sizin kimlerin çıkarını savunduğunuzu da. Vurgunlar, soygunlar devam edecek, bir avuç para babası ve toprak ağası halkın sırtından milyonlar vuracak, halkın kanı-iliği emilecek, ama kimse ses çıkarmayacak. Ses çıkardığı zaman sopayı uzatacaksınız, yeni olağanüstü mahkemeler kuracaksınız, baskıyı ve terörü arttıracaksınız.

Hayır, bu oyun böyle devam etmeyecektir. Emekçi halk kitleleri ve tüm namuslu insanlar, hazırladığınız zincirlerin bileklerine geçmesi için oturup beklemiyeceklerdir.

Sıkışınca nasıl da yasalardan sözediyorsunuz! Bay Türkeş bile bakın neler söylüyor: Hukuk devletinde böyle şeyler olmazmış, kaba kuvvetle sorunlar çözülmezmiş, sorunları sokağa dök-

memek gerekirmiş, neler neler... Bu sözlerin hem de bay Türkeş'in ağzından çıkmasına kargalar bile güler.

Bize boşuna yasalardan sözetmeyin, çünkü siz o yasaları çoktan rafa kaldırdınız. Bize demokrasiden sözetmeyin, çünkü onu hergün biraz daha budayan, demokrasiden başka herşeye benzeyen garip birşeye çeviren ve tümden ortadan kaldırmak isteyen sizden başkası değil. Halkın üzerinde kurduğunuz diktatörlüğü daha da pekiştirmeye çalışıyorsunuz, faşizm yolunda yürüyorsunuz.

İşte bunun için işçiler, köylüler, aydınlar ve tüm ilerici insanlar, ezilen ve baskı görenler size karşı mücadele ediyor. Onlar demokrasiye düşman değiller, tersine onu demokrasi düşmanlarına karşı korumak, daha doğrusu ülkeye gerçek bir demokrasi getirmek için çabalıyorlar. Onlar «vatana ve millete» düşman değiller, olamazlar; çünkü vatan onların, millet de zaten onlar. Onlar vatanı ve halklarımızı bir avuç vurguncudan, zalimden, gericiden, emperyalist işbirlikçisinden kurtarmaya çalışıyorlar ve bunu başaracaklardır.

DGM tehdidi en başta işçi sınıfına yönelmiştir.

Demirel ve ortakları Devlet Güvenlik Mahkemelerinin sadece «komünistlere ve bölücülere» karşı kurulduğunu söylüyor ve bunun işçilerle bir ilişkisi olmadığını propaganda ediyorlar, böylece de işçileri kandırabileceklerini sanıyorlar. Oysa bu mahkemeler en başta işçi sınıfının mücadelesini kırmaya yönelmiştir, ve işçiler bunu artık çok iyi biliyorlar.

Bakın, DİSK'in 5 temmuz tarihli bildirisinden bu konuda işçileri bekleyen tehlikeler nasıl sıralanıyor:

«DGM kurulduğu taktirde:

a) ücretlerini zamanında vermeyen işverene karşı herhangi bir eyleme girişen işçiler,

b) İşverenin kaba baskısına ve hareketine karşı tepki gösteren işçiler,

c) Herhangi bir sendikal toplantıda işçi sınıfının çıkarları doğrultusunda veya mevcut yasaları eleştiren temsilci, baştemsilci, diğer sendika yöneticileri ve konuşmacı üyeler,

d) Uygulanmayan toplu sözleşmenin uygulanması için işyerinde pasif direnme gösteren işçiler,

e) Yasal bir greve sokulan bir ajanın üzerinde bulunan veya kullandığı bir silah yüzünden tüm grevci işçiler ve sendika yöneticileri.

f) İş yerine sahtecilikle sokulan sarı sendikalara karşı DİSK'i koruma mücadelesi veren işçiler,

g) İşten atılan veya saldırıya uğrayan arkadaşları için direnen işçiler,

h) Başka bir işyerindeki kardeşleriyle dayanışmaya giren işçiler,

i) Hiç bir neden göstermeden veya uydurma bir nedenle işverenin suçladığı işçiler,

j) MC iktidarının «millî güvenliğe aykırı» bulduğu grevlere katılan işçiler,

k) Herhangi bir nedenle, kısa süreli de olsa işi yavaşlatan veya üretimi durduran işçiler,

l) Sarı sendika komandolarının saldırısına karşı koyan işçiler,

m) Ve genel olarak 275 sayılı Toplu İş Sözleşmesi, Grev ve Lokavt yasasıyla ilgili «suç» ların kapsamına giren işçiler tutuklanıp Devlet Güvenlik Mahkemelerinde yargılanacaklardır.

İşçi sınıfının özgürce düşünme ve örgütlenme hakkını yasaklayan Türk Ceza Kanununun 141 ve 142 nci maddelerinin daha sert ve süratli biçimde uygulanması DGM'nin önde gelen amaçları arasındadır.»

Bildiriden alınan şu bölüm bile, DGM'nin işçi sınıfının elini kolunu bağlamak için kullanılacağını ve işçilerin bunun bilincinde olduğunu açıkça göstermektedir. Ama bu mahkemeler ayrıca tüm emekçi halkın, tüm devrimci ve ilerici güçlerin mücadelesini bastırmak için de kullanılacaktır.

DGM aynı zamanda halkımızın ırkçı-şoven baskılara karşı, demokratik hak ve özgürlükleri uğrunda verdiği mücadeleyi de ezmeği amaçlamaktadır.

Halkımız bu tür olağanüstü mahkemeleri tarihî deneylerden iyi bilmektedir. Bunlar «sıkıyönetimsiz sıkıyönetim mahkemele-

ri» dir. Şovenler ve gericiler, DGM'ni çıkarmak isterken «bölücülük» terimini de ağızlarından eksik etmiyorlar. Onların bununla neyi kastettikleri açıktır. Onlar doğu'da güneydoğu'da yaptıkları zulme, sömürüye karşı halk kitlelerinin yürüttüğü demokratik, devrimci mücadeleyi durdurmak, ezmek istiyorlar.

Eğer diledikleri ağır baskı ortamını oluşturabilirlerse, o zaman halkımız, örneğin Viranşehir'de, Mardin'de görüldüğü gibi katledilen ve hesabı kimseden sorulmayan onlarca kişi için bir protesto gösterisi bile düzenliyemiyecektir. Halkı dayağa, işkenceye yatıran komando baskınlarına karşı sesini bile çıkaramıyacaktır. Halkımız üzerindeki ağır baskının, sömürünün son bulması için en basit demokratik haklarını bile kullanmıyacaktır.

Halkımız, tüm devrimci ve demokrat unsurlarımız, özel olarak DGM'ne ve genel olarak da getirilmek istenen faşist dikta ortamına karşı uyanık olmalıdırlar. Bu tür olağanüstü mahkemelerin bölgemizde, halkımız üzerinde uygulaması çok daha sert olacaktır. Bugün DGM'ne ve getirilmek istenen faşist diktaya karşı mücadele büyük bir görevdir.

Demokrasi ve özgürlük uğrundaki mücadelemize hız verelim. İşçi sınıfının gerici MC iktidarına karşı başlattığı büyük direnişe omuz verelim, güç katalım.

DGM Anayasaya aykırıdır

DGM'ne karşı yürütülen mücadele demokratik bir mücadeledir. Bu mahkemeler Anayasa'ya aykırıdır. Bu nedenle bu mücadeleye ülkenin hukukçuları da katılmış bulunmaktadırlar.

Anayasa'ya göre mahkemelerin bağımsız olması gerekir. Oysa siyasi iktidar DGM hakimlerini kendisi tayin etmektedir. Siyasi iktidarın kendi görüşünde olan hakimleri buraya tayin edeceğine kuşku yoktur.

DGM'nin beş kişilik heyetinin ikisi askeri hakimlerden oluşmaktadır. Terfileri bakımından komutanlarına bağlı olan bu yargıçların bağımsız hareket etmeleri güçtür.

DGM'nin bakmakta olduğu suçlara daha önce diğer ceza mahkemeleri bakmakta idiler. O halde niçin MC iktidarı bunlara gerek duyuyor? Çünkü onlar daha önceki uygulamayı yetersiz

buluyorlar; umumi mahkemelere, Anayasa'ya uygun tayin ve terfii olan yargıçlara güven duymuyorlar. Onlar, devrimci, ilerici güçleri mutlaka cezalandırmak istiyorlar. Onlar, demokratik hak ve özgürlükleri iyiden iyiye askıya almak, kitlelerin mücadelesini boğmak istiyorlar. Bu nedenle de onlara, Barolar Birliği Başkanı Faruk Erem'in deyişiyle, «mahkeme olmayan mahkemeler» lazımdır...

Saflar beliriyor

Yaşadığımız günlerde devrimci-demokratik saflarla demokrasi düşmanlarının safları belirginleşiyor. Olayların keskin terazisi kimin nerede olduğunu çok güzel açığa vuruyor.

15-16 Haziran olayları sarı TÜRK-İŞ'in ipliğini pazara çıkarmıştı. İşçi sınıfının giriştiği bu yeni direniş, bunu daha da belirleştirecektir.

Uyanan işçi kitlelerini oyalamak, uyutmak için özellikle son yılda blöflerle vakit dolduran Türk-İş yöneticilerinin, gerçekte asla işçi sınıfından yana tavır takınmayacakları, patronlara hizmet etmekten asla kurtulamayacakları bir kez daha açığa çıkıyor. Halil Tunç işçi direnişine patronlardan daha öfkeyle saldırıyor. Ama onlar artık oyunun son perdesini oynamaktalar. İşçi sınıfının onların hakkından gelmesine şurada az birşey kaldı.

Diğer yandan para babaları işçi sınıfını sıkıyönetimle tehdit ediyorlar. İşveren temsilcileri, meydana işçilere bırakmayacağız diyorlar «yönetime destek» olmaktan sözediyorlar. Ne bu tehditler ne onların çıkarlarını savunan politik örgütler ve en başta MC iktidarı ne de onların hizmetindeki sarı sendikalar kitlelerin mücadelesini bastıramıyacaklardır.

Halkımıza zulmedenler, onu aç, işsiz bırakanlar, para babaları ve uşakları korkmuyorsa, emekçilerin korkması için hiç bir neden yoktur.

Çünkü «onların zincirlerinden başka kaybedecek birşeyleri yoktur!»

halkımızın mücadelesi devrimci bir doğrultuda yürüyecektir

Daha dergimizin ilk sayısından beri, görüşlerimizi açıkça eleştirmekten kaçınan bazı grup ve çevreler dergimizi yıpratmak için dedikodu yolunu, gerçek dışı haberler yayma yöntemini seçtiler. Doğudaki okurlarımızın uyarılarından anlıyoruz ki bu tür kişiler son zamanlarda bu işe hız vermişler.

Şimdiye kadar Dergide bu konunun üstünde durmak istemedik. Oturup da dedikodulara cevap yetiştirecek değildik ya. Görüşlerimize karşı çıkan, onlarda önemli yanlışlar bulan gruplar için dürüst tavır, bunları eleştirmek, kendi görüşlerini de açıkça belirtmek olurdu. Ama onlar böyle açık, dürüst bir tavırdan dikkatle kaçınıyorlar. Canlarının dilediği gibi tahminler yürütmeyi, masallar uydurmayı, dedikodu yapmayı, hatta kimi zaman da bile bile yalan söylemeyi tercih ediyorlar. Bu yola başvuranlar şurda burda her zaman rastlanabilecek üç-beş hasta kişiden ibaret bulunsaydı yine de aldırmazdık. Ama böylelerinin sayısı oldukça kabarık ve üstelik de böyleleri kitleler arasında

oldukça büyük laflar eden, birçok halde «devrimcilik», «yurtseverlik» şampiyonluğunu kimseye bırakmayan kişiler. Bu nedenle de bu yöntem üzerinde durmakta yarar var.

Bu çevreler önceleri, dergimizde yazı yazan ya da ona sempatizan olan bazı arkadaşların Türkiye İşçi Partili olduklarını söyleyerek bizi «TİP kuyrukçuluğu»yla suçlamışlardır. Bu baylara göre «bizim meselemiz» ayrıdır ve «kendi meselemizi» naylon kılıflara iyice sarıp araya duvarlar koyup, kendimizi ve meselemizi «başkalarından», yani doğulu olmayan ne kadar kişi ve örgüt varsa -sosyalist olsun olmasın- onlardan, ayırmalıyız... Yoksa «halkımıza ihanet» etmiş oluruz, «kuyrukçu» oluruz, «ulusal hain» oluruz!

Yalnız bu bayların bir türlü anlamadıkları, daha doğrusu anlamak istemedikleri birşey var: «Bizim meselemiz» aynı zamanda sosyalizmdir de... İşçi sınıfı yalnız batıda yok, doğuda da var. Doğudaki köylüler daha da topraksız ve yoksul. Sosyalizm yalnız dünyanın öbür ucundaki işçiler için icad edilmedi. İşçi sınıfının olduğu her yerde sosyalist dünya görüşü de doğacaktır. ve işçi sınıfı ile onun davasını benimseyenler bu yolda örgütlenecektir. Siz neyi kime yasaklıyorsunuz?..

Sizin gönlünüzü nelerle oyaladığınızı bilmeyiz ama, biz halkımızın çektiği binbir çilenin farkındayız. Yalnız ırkçı-şoven baskılar değil, yalnız dile ve kültüre konan yasaklar değil -elbet bütün bunlar da var-; ama halkımız aynı zamanda topraksızlık, işsizlik çekiyor, hastasını tedavi ettiremiyor, çocuğunu okutamıyor, rahat bir evde oturamıyor, iyi beslenemiyor. O, emperyalistlerin, ülke burjuvazisinin ve feodal gericilerin üçlü sömürü ve baskısı altında. O'nun kurtuluşu bizim açımızdan salt duygusal bir sorun değil. Sorun, birtakım ağa-bey kişilere yeni birtakım unvanlar kazandırmak da değil. Halkımızın gerçek kurtuluşunu istiyoruz biz. Her türlü baskıdan ve sömürüden... Bilmem anlaşıldı mı?

Sosyalizm Türkiye'deki tüm işçilerin ve işçi dostlarının sorunudur. Hiç şüphe yok ki Türkiye işçilerinin örgütlenmesinde her sosyalistim diyene görev düşer. Dergimiz Türkiye sosyalist hareketinin toparlanmasına, örgütlenmesine, gelişmesine katkıda bulunuyorsa bu bizim için paha biçilmez bir onur nedenidir. Hiç sosyalist hareketin kuyruğu olur mu? İster sosyalist hareketin

başında, ister ortasında, ister en geri hatlarında olsun, bu harekete katılmak insana şeref verir. Çünkü sosyalizm yolu, insanlığı kurtuluşa götüren bir yoldur. Sosyalistlerin yanında da, arkasında da yürümek şerefli bir tavırdır. Ama asıl kuyrukçuluk nedir, bilmeniz gerekir: Ağaların, burjuvaların, gericilerin peşinden yürümek.. İşte şerefsizce olan budur!

Bazı arkadaşlarımız Türkiye İşçi Partisine üye oldularsa, işçi sınıfının politik örgütlenmesinde kendilerine düşeni yapmak içindi. Bu elbette doğru bir tavırdı. Ama, aynı arkadaşlar, sonradan TİP'ten ayrıldılarsa, bu da sosyalizmin bazı temel konularında görüş ayrılıkları olduğu, bu ayrılıklar belirgin hale geldiği içindi. Bu durumda o arkadaşların TİP'ten ayrılmaları bizce doğru bir tavırdır.

Dergimizde Türkiye İşçi Partisi'nin yönetici kadrosunun bazı önemli yanlışları eleştirildi. Zaten dergimiz ilk sayısından beri görüşlerini, şu ya da bu örgütün isteklerine göre değil, doğru bildiği, inandığı tarzda, bağımsız biçimde ortaya koydu. Bu görüşler bazı konularda TİP yöneticilerinin ya da başka sol grupların görüşlerine uygun, bazı konularda da aykırı düşmüş olabilir. Bu neyi değiştirir? Bizim, başkalarının görüşlerine mutlaka ters görüşler ileri sürmek gibi bir görevimiz yok. Devrimci harekette gördüğümüz doğrulara doğru, yanlışlara yanlış deriz. Biz, tüm devrimcilerle aynı dili konuşmayı, doğrular üzerinde görüş birliğine varmayı tercih ederiz. Türkiye'deki tüm devrimci güçlere ters şeyler söylemeyi meslek haline getirenler. Ancak «bizim meseleyi» kendi çekmecelerine saklayanlar olabilir.

*
**

Dedikodu uzmanları, elbette, dergimizin daha baştan güttüğü bağımsız politikayı bilmekte idiler, ama durumu başka türlü göstermek onların işine geliyordu. Dergimizin TİP'le ilişkileri konusunda çıkardıkları bu yaygaranın tutarsızlığı anlaşılınca, bu kez piyasaya başka türlü eşantiyonlar sürdüler.

Örneğin, Dergimizin Türkiye Sosyalist İşçi Partisinin büyük kongresine yer vermesini, hemen, «Özgürlük Yolu TSİP'e yanaşıyor» diye yorumladılar.

Daha sonra ise, Dergimizde İlerici Yurtsever Gençlik dergisi-

nin bir ilanının konmasını, sağda solda, başka türlü ilişkiler biçiminde yansıttılar. Dergimizin ve yayınlarının sosyalist ve demokratik kesimde gördüğü ilgiyi ve desteği de, uydurdukları masalımsı ilişkilere ve düpedüz yalanlara bir gerekçe gibi göstermeye çabaladılar.

Daha baştan şunu söyleyelim ki, Dergimizin, yayın politikasıyla, Türkiye'deki devrimci ve demokratik güçlerle dayanışma halinde olmasını biz özellikle istiyor ve bunun için çaba gösteriyoruz. Tecrit politikası bizim politikamız olamaz. Sosyalist ve ilerici güçlerin dergimize gösterdiği ilgi, sempati ve destek bizim doğru bir yolda olduğumuzu gösteriyor. Biz devrimci birlikten ürkmüyoruz, tersine bunun için çalışıyoruz. Ama birliğin ilkesiz biçimde değil, doğru ilkeler üzerinde oluşması gerektiğine inanıyoruz. Bu nedenle de ilkesiz bir şekilde başkalarıyla birlik oluşturmak, başkalarına «yanaşmak», bizim için sözkonusu olamaz. Dergimizin bağımsız, devrimci yayın politikası açıktır, kitlelerden gördüğü ilgi ve destek ortadadır, bu nedenle de arkasından koşacağı politik çizgiler aramaya gerek yoktur. Bunun ancak sağlam bir ideolojik görüşü, politikası olmayanlar, kendilerini boşlukta hissedenler yapabilir. Nitekim bizi bu tür şeylerle suçlayanlar dönüp bir kendilerine baksalar, nasıl iki günde bir bölünüp sağa sola savrulduklarını, tutunacak dal aradıklarını, küfrettikleri insanlarla kombinezonlara girdiklerini, kısaca, o bitmez tükenmez şaşkınlıklarını, yalpalamalarını, toplanma ve dağılmalarını göreceklerdir.

Bu çevrelerin yaygarasının etkisinde kalan bazı okurlarımız bize, niye şunu da, bunu da eleştirmiyorsunuz, diyorlar. Oysa dergimiz, eleştiri görevini gereği gibi, belki de gereğinden fazla yerine getirmektedir. Ama bu eleştiriler Türkiye sosyalist ve demokratik hareketindeki en büyük yanlışlara sapmalara yöneltildi. Onun dışında, böylesine büyük yanlışlar yapmasalar bile, diğer kesimlerde görülen hatalar da zaman zaman eleştiriliyor. Ama, bazıları bizim herkese «çatma»mızı, dostça eleştirilerin ötesinde, tüm fraksiyonlara düşmanca tavır almamızı beklivorlarsa biz böyle şey yapmayız? Bunu ancak tecrit politikası güdenler, «bizim meselevi» kendi cekmecelerine kilitlevenler dost kazanmaktan çok düşman kazanmakta marifetli olanlar ve bir bakıma varlıklarını ancak böyle sürdürenler yapabilir..

*
**

Devrimci laf kalabalığında hiç de altta kalmayan bu küçük burjuva gruplar neden dergimize bu kadar saldırıyorlar: Bir kez, birer küçük burjuva aydını olmaktan kurtulamadıkları için. İşçi sınıfının, yoksul köylünün, kısacası emekçi halkın davasına bir türlü sahip çıkamadıkları için. O bitip tükenmeyen duygusallıkları, öfkeleri içinde halkımızı kurtuluşa götürecek doğru yolun ne olduğunu bir türlü kavrayamadıkları için.

Onlar dergimize öfkeleniyorlar, çünkü dergimizin gitgide artan etkinliğinin farkındalar. Dergi, sorunlara bilimsel, uzun menzilli, gerçekçi bir bakış açısı getiriyor. Bu açı onların düşlerine, hâyâllerine ters düşüyor.

Onlar doğaya, topluma ve tüm toplumsal olgulara bilimsel sosyalizmin gözüyle bakamıyorlar. Sınıfları ve sınıf mücadelelerini görüp kavramıyorlar. Ulusal sorun onlar için bir fetiştir, maddi temelinden kopmuştur. Bu nedenle kitlelerin bin bir çeşit güncel, canlı sorunlarına eğilemiyor, kitlelerle bağ kuramıyorlar. Duygusal plandaki sivri, zamansız çıkışları, provakatörce eylemleri onları kitlelerden daha da koparıyor. Rejisörü olmaya özendikleri bir oyunda, ne yaptığını bilmeyen figüranlar gibi ortalıkta dolaşıp duruyorlar. Umduklarını bulamayınca başka suçlular arıyorlar, doğru yolda olanlara öfkeleniyorlar.

Bu öfkeyle, dürüst biçimde mücadele etmekten uzaklaşıyor, kendileri gibi düşünmeyenleri dedikoduyla, fis-kosla, yalanla yıpratmaya çalışıyorlar. Aslında herkesin gözü önünde yiğitçe savunabilecekleri tutarlı bir görüşleri yoktur.

Sorunlara, bu sorun ulusal da olsa, büyük emekçi halk çoğunluğunun gözüyle bakmayanlar, ister istemez, egemen sınıfların gözüyle bakarlar. Onlar, mücadelede temel gücün emekçi halk yığınları olduğunu, emekçi halk kitleleri uyarılıp gereği gibi örgütlenmeden, mücadeleye sokulmadan başarı şansı olmadığını kavramadıkları için, bu yönde çaba göstermedikleri için, ister istemez, en güçlü gördükleri, güçlerine tapındıkları egemen sınıflara sokuluyorlar. Ağa ve şeyhlerin kuyruğuna takılıyor, çözümü onlarda arıyorlar! Bu talihsiz çizgi insanı en olmadık yerlere, CİA'ların, SAVAK'ların kuyruğuna kadar sürükliyebilir ve tarihte bunun örnekleri vardır...

*
**

Biz sosyalistler, alttan alta kaynatılan, yalan dolan üstüne

kurulu bu cadı kazanının da hakkından geleceğiz elbet. Bu saldırıları göğüsliyecek, devrimci yolumuzda emin adımlarla yürüyeceğiz.

Sekter değiliz. Sosyalistlerin yanısıra, geniş yığınların, aydınların, tüm ilerici insanların demokratik-ilerici muhalefetinin bilincindeyiz. Halkımızın önündeki devrimci aşamanın da.

Halkımız üzerindeki ulusal ve feodal baskının son bulması için tüm devrimci, ilerici, demokrat unsurların güçbirliğinden yanayız. Ama yaptıkları yanlışlarla bu birliği engelliyenler, kitle mücadelesini dağıtanlar, provake edenler, bize de düşmanca davranan hastalıklı çizgilerdir. Onlardan kimi, düşleriyle sarhoş olarak kitle çizgisinden kopuyor, safları dağıtıyor, asıl saflardan çok uzakta serseri mayın gibi dolaşıp duruyor ve kitleleri de kendi yanlarına çağırıyorlar. Kimileri ise kitleleri daha geriye, ağaların ve burjuvaların kuyruğuna, emperyalistlerin güdümüne sokmak istiyorlar. Bu hastalıklı çizgilerin ardından gidilemez. Bunlar yenilgiye uğratılmadıkça halkımızın mücadelesi devrimci bir doğrultuda hızla gelişemez.

Halkımız özgürlüğü uğrunda şimdiye dek çok kayıplar verdi, çok acı deneyler yaşadı; elbette bu deneylerden ders çıkaracaktır. Halkımız, artık ağaların ve diğer gericilerin kuyruğuna takılmıyacak, onların çıkarı için dövüşmiyecektir. Emekçi kitlelerimiz maceracı unsurların da kendisini kurtuluşa götüremiyeceğinin bilincindedir. Çağımız devrimci mücadeleler çağıdır. Halkımızın kurtuluşu, elbette, başta işçiler ve yoksul köylüler olmak üzere, sömürüye ve baskıya karşı olan geniş halk yığınlarının aktif, bilinçli çabasıyla ve devrimci bir önderlikle başarılacaktır.

faşizme karşı tek cephe

C. Aladağ

Ülkemizde, faşist baskı ve saldırıların yoğunlaştığı ve faşizme karşı güçbirliği oluşturmanın önem kazandığı bugünkü şartlarda faşizm üzerine bazı tartışmalar da devam ediyor. Bazı çevreler «sürekli faşizm» den söz ediyorlar. Bazıları faşizmin tırmanma çabalarını görmezlikten geliyor ya da önemsemiyorlar.

Birçok kez dergimizde şunu belirttik: faşizmin güçlerini ne abartmalı ne de küçümsemeliyiz. Bugün karşımıza tedhişçi çeteler biçiminde çıkan faşist beslemeler bir zamanlar Almanya ve İtalya'daki faşist çetelerin yaptıklarına oldukça benzer taktikler kullanıyorlar. Her yerde sayıca çok küçük bir azınlığı oluşturdukları halde, güclerinden fazla gürültü çıkarıyor, samata ve saldırganlıkla kendilerini çok güçlü gibi göstermeye, yığınları

psikolojik yönden etkilemeye çalışıyorlar. Onların bu gürültülerine elbette papuç bırakılamaz. Ama onların, aslında bu zayıf güçlerine rağmen saldırılara girişebilmeleri, birçok yüksek okulu, fakülteyi işgal etmeleri, bazı işçi merkezlerinden işçileri sindirmeye kalkışabilmeleri kendilerine sağlanan iktidar desteğinden geliyor. Faşizmin güçlerini de zaten bu besleme örgütünden ibaret sanmamak gerekir.

Faşizme gerek duyan, duyabilecek olan salt böylesine bir ırkçı-şoven güruh değildir. Unutmamak gerekir ki bu tür beslemeler, kapitalist toplumda faşizme ortam yaratan dönemlerde ortaya çıkarlar ve sadece faşist diktatorya yolunda kullanılan bir araçtırlar. Nitekim gerek Hitler Almanyasında, gerek Mussolini İtalyasında bu tür milis örgütleri, kullanıldıktan, sermayenin faşist egemenliği kurulduktan sonra bir yana itilmişler, problem oldukları zaman da kılıçtan geçirilmişlerdir.

Bilindiği gibi faşizm, burjuvazinin devlet biçimlerinden biridir. Burjuvazi, burjuva demokrasisi şartlarında bunalıma düştüğü ülkeyi burjuva demokratik yöntemlerle yönetmekte aciz kaldığı dönemlerde, kitlelerin devrimci mücadelesini bastırmak, çıkarlarını korumak, iktidarını rahatça sürdürebilmek için kanlı zorbalık yöntemlerine gerek duyar ve faşizme başvurabilir. Faşist diktatorya yoluyla işçi sınıfının, diğer emekçi kitlelerin ekonomik, politik nitelikteki örgütlerini, hatta tüm ilerici demokrat muhalefeti dağıtır, ilerici basını susturur, işçi sınıfına, tüm devrimci, ilerici, demokrat insanlara zulüm ve terör uygular. Faşizm, dünyanın her yerinde son derece ırkçı-şoven bir ideolojiyi propaganda eder, kitleleri böylesine mitlerle oyalar, başka halklara karşı kin ve nefret aşılar, saldırgan ve savaşçıdır.

Faşizm elbette, görüldüğü her ülkede birbirinin tıpkısı yöntemlerle iktidara gelmemiştir. Faşizm, Almanya ve İtalya'da kitleler arasında kendisine geniş bir taban oluşturarak, kitle desteğini sağlayarak iktidara geldi. İspanya'da, halk cephesi iktidarına karşı bir iç savaşla; Bulgaristan ve Finlandiya'da (2. Dünya Savaşı öncesinde) ve günümüzde de Şili'de görüldüğü gibi askeri darbelerle iktidarını oluşturdu.

Faşist diktatoryaya, bu tür devlet biçimine başvurması, burjuvazinin gücünü değil, zaaf halinde olduğunu gösterir; çünkü o, artık ülkeyi burjuva demokrasisi şartlarında yönetmeyi başaramamaktadır. Güçleri zayıflıyan, iktidarını ve çıkarlarını tehlikede gören burjuvazi daha da saldırgan ve zorba olur.

Bir ülkede faşist diktatoryanın oluşması elbette yalnızca para babalarının gönlüne, isteğine bağlı değildir. Faşist diktatorya burjuvazinin en gerici, şoven kesimlerinin tercihidir. Ancak işçi sınıfı ve diğer ilerici, demokratik güçler, işçi sınıfıyla güçbirliği yapan köylüler, aydınlar ve diğer tabakalar böyle bir diktatoryayı önleyebilirler. Faşizmin başarısı ya da başarısızlığı, anti-faşist güçlerin örgütlenme ve bilinç düzeyleriyle, faşizme karşı verdikleri mücadelenin niteliğiyle, çağımız şartlarında, ilerici ve gerici güçlerin içerdeki ve dışardaki güç dengesiyle yakından ilgilidir.

TÜRKİYE'DE DURUM NEDİR?

Bunun için öncelikle Türkiye'nin yakın tarihine kısaca göz atmakta yarar var.

Despot Osmanlı yönteminde, 1. ve 2. Meşrutiyet gibi yönetimi nisbeten demokratlaştırma çabaları herhangi kalıcı bir demokrasi geleneği bırakamadı. 1908 hareketiyle iktidara gelen İttihat ve Terakki daha önce kitlelere ve hâlâ imparatorluğa bağlı olan milliyetlere özgürlükler, ulusal haklar vadetmişti. Ancak kısa bir soluk alma döneminden sonra İttihat ve Terakkiciler bu sözlerini unuttular ve baskı yöntemlerine geçtiler; ilerici örgütler ve basın ortadan kaldırıldı. Alman ırkçılığından ilham alan turancılık bu dönemde boyverdi ve İttihat ve Terakki'nin şoven yöneticileri Birinci Dünya Savaşı macerasına giriştiler.

Burjuva demokrasisi Cumhuriyet döneminde de oluşturulamadı. Daha kurtuluş savaşı yıllarında bile egemen sınıflar ve onların ideolojik- politik düzeyde başını çeken burjuvazi, işçi sınıfının örgütlenmesine, diğer halkların demokratik taleplerine karşı sert davrandı. İşçi sınıfının kurtuluş savaşına kendi bağımsız politik örgütüyle katılması baltalandı. Mustafa Suphi ve arkadaşları karadenizde kahpece öldürüldüler. Diğer yandan da Koçgiri'de Kürt halkının üzerine askeri birlikler sevkedildi, bazı ulusal-demokratik haklar isteyen bölge halkı katledildi.

Cumhuriyet'in kuruluşundan sonra kısa bir süre nisbeten demokratik bir hava esti. Bu ortamda işçi sınıfı da politik örgütünü oluşturmaya çalıştı ve sol basın bu nisbi özgürlük ortamından yararlandı. Ancak devletin tüm imkânlarını kendi emrinde seferber etmiş olan ve kısa zamanda palazlanmaya çalışan genç burjuvazi bu duruma uzun süre tahammül edemedi. Kurtu-

luş Savaşı döneminde zaman zaman söz konusu olmasına ve diğer halklara da ulusal-demokratik haklar tanınacağı vadedilmesine rağmen, savaşın sonuçlanmasıyla birlikte bu sözler de bir yana itildi, halklar açısından demokratik bir sistemin temeli atılmadı. Burjuvazi 1925 Şeyh Sait ayaklanması nedeniyle kitlelere karşı pek acımasızca davrandı. Kürt halkından 30 binne yakını öldürüldü, köyler ve kasabalar yakıldı, yıkıldı. Bu ayaklanma bahane edilerek tüm demokratik hak ve özgürlükler rafa kaldırıldı, işçi sınıfının ekonomik ve politik örgütleri dağıtıldı, ilerici basın susturuldu ve birçok kişi zindanlara atıldı.

Solun «yasak» edildiği bu karanlık dönem oldukça uzundur. Bu dönemde faşist İtalya ceza yasasından ünlü 141 ve 142. maddeler alındı. Bu maddeler daha sonraki tarihlerde daha da ağırlaştırıldılar, gerek işçilerin, gerek ezilen halkların ve gerekse tüm ilerici demokrat aydınların başında demoklasın kılıcı gibi kullanıldılar.

1946'da, İkinci Dünya Savaşı sonrası şartlarının da zorlamasıyla sözde çok partili hayata geçildi. Ama demokrasi reklamcılığını öteden beri çok iyi beceren burjuvazi bu dönemde de işçi sınıfının politik örgütlerini dağıttı, solcu basını ve ilerici aydınları ezdi. Yaşamasına izin verilenler yalnızca burjuva partileri idi. Özgürlük ve Demokrasi vadeden Demokrat Parti'nin iktidara gelişinden sonra da, sesini çıkarmak isteyen sol aynı akıbetten kurtulamadı.

Bütün bu dönem boyunca, polis devleti anlayışı topluma damgasını vurdu. Polis ve jandarma baskısı, dayak, işkence -sözde Anayasada yasaklanmış olmasına rağmen- emekçi halkın ve aydınların üzerinden eksilmedi.

1925'ten başlayarak 1938 yılına kadar Kürt halkının ardı arası kesilmeyen ayaklanmaları çok kanlı şekilde bastırıldılar; katliamlar, sürgünler, özel yasalar birbirini izledi.

Bu dönem boyunca ırkçı-şoven bir propaganda kitlelere sürekli şırınga edildi, ulusal bencillik ve diğer halklara karşı kin sürekli biçimde pompalandı. Eğitim ve kültür hayatına ırkçı-şoven bir nitelik kazandırıldı.

Burjuvazi, kurtuluş savaşının özellikle son yıllarında ve bunu izleyen dönemde feodaliteyle cebelleşti. Ama bu cebelleşme

daha çok iktidarın paylaşılması üzerine idi. O, Saltanatı ve Halifeliği kaldırdı, bir meclis ve birtakım burjuva kurumları oluşturdu; dilde, kılık kıyafette, yasalar da birtakım değişmelere ya da «devrimler»e girişti. Ama bir toprak devrimi yaparak toprak ağalığına son vermedi, dini feodallerin nüfuzuna son verecek radikal tedbirlere girişmedi. Bu nedenle köylülük üzerindeki feodal zincirler yaşamaya devam etti; bugün özellikle doğuda ve güneydoğu'da gördüğümüz gibi günümüze kadar yer yer canlı kalabildi.

Örgütlenme, düşünce ve basın özgürlüğü, toplantı ve gösteri yapma özgürlüğü gibi temel özgürlükleri geniş halk kitlelerine tanımayan burjuvazi bu alanda da demokrasi ile ilişkisi olmayan bir dikta yönetimini sürdürdü. Bu nedenle de Türkiye'de burjuva devrimi açısından yapılanlar son derece yüzeysel, yarım yamalak, iğretidir. Bunun yanı sıra, Cumhuriyet'in kuruluş yıllarında ekonomik yönden, başka deyişle sermaye birikimi yönünden son derece zayıf olan genç burjuvazi, devlete hakim olmanın verdiği olanakları çok iyi kullanmasını bilmiş; bir yandan «kişinin yapamadığını devlet yapsın» parolası altında devlet eliyle burjuvazi geliştirilmiş, emekçi halk kitlelerinden türlü yollarla sızdırılan servetler onun cebine aktarılmış, diğer yandan da halk kitleleri sürekli baskı ve kontrol altında tutulmuştur.

Bütün bu nedenlerle de 1960'lara gelinceye kadar Türkiye'de demokratik gelenekler, onlardan söz edilemiyecek kadar zayıftır ya da oluşmamıştır. Mutlak, kayıtsız-şartsız, itiraz edilemez padişah iradesi, bir bakıma yeni dönemde başka biçimler altında sürüp gelmiştir.

Bu tarihi dönemde 1950 seçimlerinin önemli bir niteliği vardır. Bir burjuva partisi gidip yerine bir başkası gelmiş olsa da bu seçimlerin sonucunda kitleler, bir hükümeti oylarıyla düşürmesini öğrenmişlerdir. Bu bir bakıma, kitlelerin de sözünün geçmeye başladığı bir dönemin başladığını simgeler. 27 Mayıs 1960'ta ise kitleler, özgürlük ve demokrasi vadedip baskı ve pahalılık getiren, ülkeyi emperyalizmin güdümüne sokan bir iktidarın devrilişine katkıda bulundular, bu devrilişi sevinçle karşıladılar.

1960 - 70 arası özellikle emekçi halk kitleleri açısından önemli bir dönemdir. Gerici DP iktidarının devrilmesinin ve getirilen

yeni Anayasa'nın yol açtığı nisbi demokratik ortamda, uzun yıllar boyunca boğuntuya getirilmiş emekçi halkın mücadelesi hızla serpildi. İşçi sınıfından yana politik bir örgüt (TİP), demokratik dernekler, sosyalist ve ilerici nitelikte yayın organları boy verdi, sendikalar gelişti. Kitleler adeta bir susuzluk içinde grev, miting, yürüyüş gibi direniş ve gösteri biçimlerine sahip çıktılar. Devrimci görüşler ilk kez bu dönemde geniş çapta kitleler arasına yayıldı ve kök saldı. Ama bilindiği gibi bütün bunlar öyle kolayca olmadı; kitlelerin demokratik hak ve özgürlükleri kullanmalarına alışık olmayan burjuvaziye ve onun şartlanmış yönetim aygıtına karşı, türlü baskı ve engellemelere karşı adım adım, kararlı bir mücadele verilerek başarıldı.

Emperyalistler ve işbirlikçi büyük burjuvazi ile toprak ağaları bu gelişmeyi durdurmak, bastırmak için sürekli fırsat kolladılar. İçerde ekonomik bunalıma düşen burjuvazi, devrimci, demokratik ve anti-emperyalist yöndeki gelişmeyi öfkeyle karşılıyordu. Baskılar arttırıldı ve 12 Mart faşizmi tezgâhlandı. «Vatan ve milleti kurtarma» çığlıkları arasında yürütülen bu faşist uygulama ile, gerici güçler, tarihin tekerleğini geriye çevirmeyi, devrimci gelişmeyi «tehlikeli akımlar»la birlikte silip süpürmeyi denediler. Ancak bir yandan halkımızın direnişi, diğer yandan faşist yönetimin dünya ölçüsünde bir yalnızlığa itilmesi ve ekonomik sorunlara bir çözüm getiremeyişi onu gücünden düşürdü. 1973 genel seçimleri engellenemedi ve faşizm geri mevzilere atıldı.

Ancak faşist güçler için kesin bir yenilgi olmadı bu. Aslında iki kesim arasında mücadele devam etmektedir. Seçimler yapıldı, sıkıyönetim kaldırıldı, sınırlı da olsa bir genel af çıkarıldı, yeni sol partiler kuruldu, demokratik örgütler yeniden faaliyete geçtiler ve önemi küçümsenmiyecek bir devrimci basın var. Ama diğer yandan egemen sınıfların en gerici, en anti-demokratik kesimlerini bir araya getiren «Milliyetçi Cephe» hükümeti iş başında. Sıkıyönetim mahkemeleri niteliğinde devlet güvenlik mahkemeleri oluşturuldu ve Anayasa Mahkemesinin iptal kararına karşılık bu konuda daha da ağırlaştırılmış yeni bir yasa çıkarılmaya çalışılıyor. Ekonomik bunalım ağırlaşarak devam ediyor. Akıl almaz hayat pahalılığının, fiyat artışlarının yanısıra, iktidarın üst basamaklarında oturan pek çoğunun adının karıştığı, on milyonlarla ifade edilen vurgun, hırsızlık, rüşvet olayları ka-

mu oyunun gözü önünde açıkça meydana geliyor. Bu geri, çarpık kapitalist çarkın her kesiminde büyük bir kokmuşluk, çürümüşlük hüküm sürüyor. Laçka olmuş bir düzen bu. Ve iktidardakiler, herhalde işlerine pek yarayan bu düzeni sürdürmek için zora, baskıya, teröre başvuruyorlar. Devrimci gelişmeyi frenlemek, kendi kaçınılmaz yıkımlarını ertelemek için açık ya da parlamenter-örtülü bir faşizmi tezgahlamaya çalışıyorlar.

Bu amaçla devlet çarkının köşe başlarına baskı düzeninin mutemet adamları getiriliyor. TRT, bu kurumda çalışan emekçilerin deyimiyle bir «Gobbels Radyosu» na çevrilmiş durumda. Şaban adındaki kişi, Danıştay kararına rağmen orayı zorla işgal etmiş bulunuyor. İlerici öğretmenler kıyıma uğruyor, oradan oraya sürülüyor; örgütleri basılıyor, saldırıya uğruyor, vuruluyorlar. Birçok fakülte, yüksek okul, orta dereceli okul, özellikle de öğretmen okulları faşist beslemelerin işgali altında. Komando denen bu faşist beslemeler bizzat iktidardakilerin teşvik ve himayesi altında saldırı ve cinayetlerini sürdürüyor, ilerici, devrimci güçleri sindirmeye çalışıyorlar.

Diğer yandan para babaları kendi aralarındaki örgütlenmeyi güçlendiriyorlar; ücretleri dondurmak, grevleri önlemek, lokavtları daha büyük ölçüde kullanmak için hazırlık içindeler. Gazetelere yansıyan, işveren örgütlerinin milyarlık lokavt fonu oluşturma çabaları bunu gösteriyor.

Egemen sınıfların nasıl bir bunalıma düştükleri açıktır. Bir yandan Kıbrıs ve Ege sorununda devam eden çıkmaz, silahlanma yarışı, savaş kışkırtıcılığı; diğer yandan artan ekonomik bunalım, dev dış ticaret açıkları, döviz sıkıntısı, zorunlu ithalatı ve bu nedenle de yatırımları gerçekleştirememe; başını alıp giden enflasyon ve kitleleri bunaltan bir hayat pahalılığı. Demirel ve ortakları, artık «böyük Türkiye», «nurlu ufuklar» edebiyatı ve giderek gülünç bir nitelik kazanan temel atma törenleri ile, «komünizm öcüsü»ne atıp tutmayla kimseyi kandıramıyorlar. Grevleri, artan demokratik talepleri, haklı direnişleri önleyemiyorlar. Özgür barışçı demokratik bir Türkiye için kitlelerin mücadelesi dört bir yanda yükseliyor. İşte bu durum, egemen güçlerin en gerici-şoven kesimlerini açık ya da parlamenter örtülü bir faşist diktatoryayı getirmek için istekli kılıyor.

Faşizmin tırmanma çabaları içinde olduğu açıktır. Zaten bu

tür bir bunalıma düşmüş, varolan yasal dayanaklarından da kopmuş, mahkeme kararlarını çiğneyen, birtakım kurumları varolan yasalara bile aykırı biçimde işgal eden, sokak saldırganlığını örgütleyen ve polisi bu güçlere yardımcı kılmaya çalışan, bu nedenle de en az kendileri kadar gerici başka burjuva politikacılarının bile, bazı olaylar karşısında, «ortada devlet yoktu» biçiminde sert eleştirilerine uğrayan bu gerici güçlerin başka türlü davranmaları da düşünülemez.

Ama onların arzusu budur diye, faşist diktatoryanın oluşturulması kolay değildir. Demokratik ve devrimci güçler mücadele alanını faşizme terketmemişlerdir. Faşist güçler, bazı köşe başlarını ele geçirseler, şurda burda bazı başarılar sağlasalar bile, devrimci ve demokratik muhalefet onları pekçok yerde de yenilgilere uğratıyor. Politik ve fiili düzeyde devrimci işçi hareketine, ilerici sendikalara yöneltilen tüm saldırılara rağmen işçi kesiminde gerileme değil gelişme vardır. DİSK günden güne nitel ve nicel bakımından gelişmekte; sarı sendikacılık politikasından, para babalarına yaranma alışkanlığından kendini kurtarmayan TÜRK-İŞ ise sallanmaktadır. DİSK, faşizm tehditlerinin en çok estirildiği bir dönemde, 50 yıllık bir dönemden sonra ilk kez, hem de eşi az görülen büyüklükteki 1 Mayıs gösterisini başardı. Gerici güçlere bu gösteri karşısında ancak dişlerini gıcırdatmak düştü. Tüm kıyımlar saldırılar, ölümler karşısında demokratik güçler giderek daha büyük kitleler halindeki gösterilerle karşılık veriyorlar. Bu baskılar demokratik kitle örgütlerini sindiremiyor, zayıflatamıyor, tersine kitlelerin mücadele azmini arttırıyor. Devrimci basın tüm baskılara, güçlüklere karşı mücadelesini ve gücünü arttırarak ilerliyor. Doğu'da faşizmin halkımız arasına sızma çabaları hüsranla sona eriyor; bu bölge giderek faşist çömezlere tümden kapalı, onların semtine uğramaktan korktukları bir alana dönüşüyor. Halkımız faşizmin ırkçı niyetlerini, iğrenç yüzünü hergün biraz daha iyi öğrenmektedir ve ona hayat hakkı tanımayacaktır.

Sürekli faşizm görüşü yanlıştır

Türkiye'de burjuva demokrasisi hiç bir dönemde, geniş boyutlarıyla, günümüzde İngiltere'de Fransa'da, İtalya'da vb. görüldüğü biçimiyle oluşmamıştır. Ama buna bakarak belli dönemler arasındaki farkları yok saymak, örneğin 1960-70 arasıyla

12 Mart dönemini ve sonrasını bir tutmak yanlış olur. 27 Mayıs sonrasında, 12 Mart faşist dönemine kadar, sınırlı da olsa burjuva demokratik kurumlar işletilebildi.

12 Mart sonrası, yani şu yaşadığımız dönem de, MC iktidarının ve onun politik alanda temsil ettiği en gerici güçlerin tüm faşizm özlemlerine, bu yoldaki çabalarına, baskı ve saldırılara rağmen 12 Mart döneminden elbette farklıdır. Besbelli ki böyle demekle bu dönemi, gerici iktidarı ve onun kanlı tertiplerini temize çıkarmıyoruz. Ama bütün bu çabalara rağmen gerici güçlerin yine de tüm demokratik hakları rafa kaldırmayı, tüm ilerici örgütleri kapatmayı, ilerici, devrimci basını susturmayı, başaramadıklarını; güçlerinin, diledikleri dikensiz gül bahçesini oluşturmaya yetmediğini belirtmek istiyoruz.

Belli dönemler arasındaki bu farkları inkârdan gelmek, tümünü aynı kalıba koymak yanlış bir tespittir. Farklı dönemlerde mücadele taktikleri de elbette farklı olacaktır.

12 Mart döneminde sıkıyönetimin son bulması, işkence ve baskıların son bulması, genel seçimlere gidilmesi, genel af çıkarılması, demokratik hak ve özgürlüklerin yeniden işlerliğe kavuşturulması için mücadele ediliyordu, o dönemdeki başlıca güncel görevler de bunlardı.

Bugün ise, faşist cinayetlerin, baskı ve işkencelerin varlığına, içerde -eskiden kalanlara ek olarak- yeni bir hayli siyasi tutuklu bulunmasına ve MC iktidarının gerici-şoven karakterine ve olağanüstü nitelikteki DGM'ne rağmen durum yine de farklıdır. Faşist güçler 12 marttaki gibi dizginleri tümüyle ya da büyük ölçüde ele geçirmiş değillerdir. Ama bunun için mücadele etmekte ve hazırlanmaktadırlar. Bugünkü görev de başlıca, bu faşist tırmamanın engellenmesi, faşizm güçlerine karşı güçlü, kararlı bir birlik oluşturulması, faşist saldırıların ve tertiplerin boşa çıkartılması, faşizm güçlerinin yenilgiye uğratılması, çökertilmesidir. Elbette DGM'lerinin yeniden kuruluşunun önlenmesi, baskı, saldırı ve işkencelere son verilmesi, tüm siyasi tutuklulara özgürlük vb. gibi talepler de bu çerçeve içinde düşünülmelidir. Gerek faşist baskıların son bulması, gerek demokratik hak ve özgürlüklerin sınırlarının genişletilmesi faşizm güçlerine karşı yürütülen mücadelenin başarısına bağlıdır.

Türkiye'de faşizm güçleri yenilgiye uğratılabilir ve uğratılacaktır.

Faşizmin tırmanma çabalarından sözetmek asla onun gücünü abartmak, kitlelerin moralini zayıflatmak anlamına gelmez. Bu gücü abartmıyoruz, ama küçümsemiyoruz da. Faşizm hiç bir ülkede damdan düşer gibi gelmemiştir elbette; adım adım, belli hazırlık dönemlerinden geçerek gelmiştir. Bu hazırlıkları görmek, gerekli tedbirleri zamanında almak ve bu tür çabalarla ciddi şekilde mücadele etmek devrimcilerin görevidir.

Bazı çevreler iç ve dış şartların iyimser bir tahlilinden Türkiye'de faşizme olanak olmadığını söylüyor ve rahatlıyorlar. Başka çevreler, örneğin maocular, faşist tırmanmadan söz etmeyi revizyonist bir tavır sayıyor, faşizmin çekilmekte olduğunu, devrimci dalganın kabardığını söylüyor; diğer yandan asıl ilerliyenin de «sosyal faşist», «sosyal emperyalist» güçler olduğunu ve onlara karşı mücadele gereğini söylemeyi de unutmuyorlar. Maocular, kendilerinin dışında hemen tüm sosyalist, demokrat güçleri ve bu arada işçi sendikalarını, demokratik örgütleri suçladıklarına göre, faşizmi geri çekilmeye zorlayan güçlerin neler olduğu doğrusu merak konusudur. Faşizm karşısında ilerleyen güçlerin de?.

Daha önce de söyledik, egemen sınıflar giderek derinleşen bir bunalımın içindeler. Giderek saldırgan olmaları da bu zaaflarından ileri geliyor. Hiç kuşkusuz, devrimci ve demokratik mücadele de gelişiyor. Bu ikisinin, yani hem ileri yöndeki gelişmenin, hem faşist saldırganlığın aynı anda varolması doğaldır, hatta ülkemizin bugünkü koşullarında kaçınılmazdır. Bu nedenle de genel olarak ilerici, devrimci ve demokratik güçlerle faşizm güçleri arasında bir hesaplaşma sözkonusudur. Bu hesaplaşma toplum hayatının her kesiminde verilmektedir. Görevimiz soyut terimlerle oynamak değil, bu hesaplaşmayı görmek ve saf tutmaktır. Faşistlerin yaptıkları tüm hazırlıkları görmezlikten gelip, faşist beslemelerin, MC iktidarının bazı geri adımlarına bakarak «faşizm çöküyor» diye, üstelik te bu çöküş kendi marifetiymiş gibi övünmek; diğer yandan faşist güçlere karşı yöneltilmesi gereken mücadeleyi, hedef şaşırtıp bizzat devrimci ve demokratik güçlere çevirmenin anti-faşist mücadeleyle bir ilişkisi olamaz.

Yine «iç ve dış şartların olumlu» tahlilleriyle oyalanıp faşist-

lerin yıllar boyu süren hazırlıklarını iyi değerlendirmemek te aynı biçimde hatalı bir tavırdır. Bizde egemen sınıfların geçmişleri, demokrasi anlayışları ortadadır. Muhtıraları izleyen 12 Mart dönemi henüz tazeliğini yitirmedi. Dara düşen egemen sınıfların faşist diktasını önleyecek en iyi koşulun, başta gelen gücün, faşizme karşı emekçi halk kitlelerinin birliği, gücü ve kararlı mücadelesi olduğu unutulmamalıdır. Faşist saldırganlık karşısında kitleler pasifizme itilmemeli, kitleler kendilerini korumasını bilmelidir.

Bu tür bir pasifizm anlayışı özellikle CHP'nin yönetici çevrelerinde belirgindir. CHP'ye yönelik açık saldırılara rağmen bu partinin liderleri, kitlelerin kendilerini korumaları, meşru biçimde savunmaları için herhangi bir tedbir düşünmüyorlar. Onlar, kitlelere sürekli, saldırılara ses çıkaramamalarını, geri çekilmeyi, seçimleri beklemeyi öğütlüyorlar. Oysa bu anlayışla gelecek bir seçim CHP'yi iktidara getirse bile, onlar bu anlayışlarıyla faşist çetelerin etkinliğini silebilirler mi? Faşist militanlarla doldurulmuş pek çok kurumu bunlardan arındırabilirler mi? Düşündükleri bazı tatlı su reformlarını bile gerçekleştirebilirler mi? Burjuvazinin çok daha gerici ve şoven kesimlerinin ekonomik sabotajları karşısında neye ve hangi örgütlü kitle gücüne dayanarak ayakta duracaklardır? Öyle anlaşılıyor ki CHP yöneticileri seçimlerde çoğunluğu sağlayıp hükümeti kurmayı ya her dilediklerini yapmalarına yetecek bir sihirli değnek sanıyorlar, ya da aslında herhangi bir şey yapmayı düşünmüyorlar. Ve çok gariptir ki CHP içinde, «faşizm gelse bile bana dokunmaz» anlayışına sahibolan kişiler de az değildir. Bu tür kişiler faşizmin iktidara geldiği ülkelerin sosyal demokrat partileri saflarında çok görülmüştür. Ancak bu tiplerin, en azından 12 Mart dönemini hatırlamaları ve bu dönemin açılışına hayır dememiş, onunla uzlaşmış CHP'nin bile sıkıyönetim savcılarının iddianamelerinde nasıl sanık yerine konduğunu ve dokunulmaz «tarihi» İsmet Paşa'nın bile sıkıyönetim komutanları tarafından radyoda yayınlanan tebliğlerle nasıl azarlanıp tehdit edildiğini unutmamaları gerekir.

Faşizme karşı mücadelenin başarısının yakın gelecekteki bir CHP iktidarıyla noktalanacağını sanmak büyük bir yanılgı olur. Faşizme karşı başarı, bu insanlık dışı rejimin tehdidinin ülkemiz üzerinden kesin bir şekilde sökülüp atılması, en başta

emekçi halk yığınlarının; tüm devrimci, demokratik, ilerici güçlerin bilinçli, örgütlü mücadeleleriyle olacaktır.

Faşizmle mücadelenin yolu kesinlikle pasifizm olamaz. İktidarın halkın can güvenliğini korumadığı, tersine tehdit ettiği bir ülkede faşist saldırganlık karşısında sürekli geri çekilme, sinme, saldırganlara daha çok cüret kazandırır, kitlelerin moralini bozar. Faşist beslemelerin kitleler arasında gerçekten de ciddi bir tabanları yoktur ve onların bu tabanı kazanmasına fırsat verilmemelidir. Diyarbakır'da, Antalya'da, Tatvan'da, Ağrı'da vb. birçok yerde faşist beslemelerin kitlelerden yediği şamar onların balonunu söndürmüş, devrimci güçlere ve kitlelere moral kazandırmıştır.

Faşist güçler zaman zaman duraklıyor, hatta geri çekiliyorlar. Ama bu kısa duraklama dönemlerinin, ya da geri adımların arkasından yeni saldırı ve tertip dalgaları, ortaya çıkıyor. Son bir ay içinde özellikle doğu'da ve TÖB-DER şubeleri üzerinde yoğulaşan baskı ve saldırılar ve Elâzığ olayları yeni bir terör dalgası oluşturuyor. Özellikle DGM yasasının meclisten geçirilmesi için MC iktidarı, ortalığı karışık göstermeye, saldırılara ve onların doğuracağı tepkilere gerek duyuyor.

Anti-faşist güçler birleşmelidir

Türkiye'de faşizm yanlıları, bir faşist dikta uğrudaki tüm çabalarına rağmen kitleleri ve ilerici güçleri sindirmeyi başaramıyorlar. Gerici güçler koalisyonu MC ve ortaklardan her biri kitlelerin gözünde yıpranmış, kirli çamaşırları ortaya dökülmüştür. Hırsızlık, vergi kaçırma, rüşvet ve vurgun olayları ayyuka çıkmış, hayat pahalılığı alıp yürümüştür. Bu şartlarda, gerici, soyguncu takımının dikkatleri başka yana çekmek, kitleleri oyalamak, aldatmak ve kendi peşine takmak için kullandığı eski silah, komünizm «öcüsü»yle savaş naraları artık para etmiyor. Giriştikleri her saldırı, yaptıkları her zorbalık, her tertip onları kitlelerden biraz daha soyutluyor, yalnız bırakıyor. Bu duruma düşmüş gerici, faşist güçler kitleler arasında daha da teşhir edilmeli, bu konuda daha etkin davranılmalıdır.

Bu konuda, kitlelerin «umudu» ve faşizme karşı olduğunu söyleyen CHP'ye önemli görevler düşmektedir. Oysa geniş bir kitle tabanı olan CHP, fasizme karşı mücadelede oldukca büyük hatalar yapmaktadır. CHP, sürekli olarak kitleleri pasifizme iti-

yor, geniş halk yığınlarına, bir avuç faşist besleminin önünden kaçmayı salık veriyor. Zorbaların saldırılarını kamuoyu önünde teşhir edeceğine, Elâzığ olaylarında da görüldüğü gibi, her keresinde adeta bir suçlu psikozu içende kendini savunmaya çalışıyor, «CHP nin bu işte suçu yoktur!» deniyor. Ve eğer bu tavır egemen olsa, geniş halk yığınlarının birkaç ay içinde bir avuç faşist beslemeye teslim olması, MC'nin kısa sürede amacına ulaşması pekâla mümkün. Bereket ki halk yığınları bu ölçüde teslimiyetçi değiller ve karşılaştıkları güç koşullar, tuzu kuru CHP yöneticilerinin istediği gibi değil, hayatın zorunlu kıldığı gibi davranmaya itiyor onları; sırası geldiğinde kendilerini savunmasını biliyorlar. Sokak saldırganları karşısında ölümle burun buruna gelen, dükkânı, evi yıkılıp talan edilen insanlara 1977 seçimlerini beklemelerini salık vermek oldukça gülünçtür.

CHP yöneticilerinin kendileri «düzeni değiştirme»ye gerçekten inanmış olsalar bile -çoğunun bu tür sözleri salt laf olsun diye ağzından çıkardığına kuşkumuz yok, özellikle de Eyüboğlu ve Topuz grubunun- onu değiştiremiyeceklerini, güçlerinin buna yetmeyeceğini ve zaten kendisi de bir burjuva partisi olan CHP'nin böyle şeyler yapmasının mümkün olmadığını biliriz. Ama CHP demokratik sınırların genişletilmesine katkıda bulunabilir. Şu anda sahibolduğu geniş kitle desteğiyle CHP'nin koyacağı anti-faşist tavır son derece önemlidir. CHP bu konuda yalpalayıp durmaktan, kimi zaman da MC gericiliğinin ekmeğine yağ sürmekten, bazı devrimci güçlere karşı kuşku duymaktan, tavır almaktan vazgeçmelidir. İlerici olmak, halktan yana olmak, demokrasiden yana olmak lafla, palavrayla olacak şey değildir. CHP yöneticileri, Kıbrıs ve Ege sorununda, şoven duyguları gıdıklayıp savaş kışkırtıcılığıyla kendilerine puan arıyacaklarına hayat pahalılığı üzerine eğilsinler, faşist baskı ve saldırılara, işkencelere karşı mücadele etsinler. Faşizme karşı ve demokrasi için güçbirliği oluşturulmasına katkıda bulunsunlar. CHP'den beklenecek en olumlu tavır da bu anti-faşist tavrı ve bu mücadeleye katkısı olacaktır. Ve eğer CHP bunu da yapmazsa, kitleleri bir kez daha kaba bir şekilde oyalamaktan, aldatmaktan başka bir şey yapmamış olacaktır.

CHP lideri Ecevit, TÜRK-İŞ'le DİSK'in demokrasiyi korumak için işbirliği yapmalarını istemektedir. Bu elbette olumlu bir öneridir. DİSK'in de öteden beri TÜRK-İŞ'e yönelik böyle bir önerisi

vardı. TÜRK-İŞ'in sarı politikasına rağmen, anti-faşist yolda, bazı asgari müşterekler üzerinde yapılabilecek bir güç birliğini, dayanışmayı, birlikte eylemi desteklemek her devrimci için bir görevdir. Gerçi CHP lideri, böylesine bir işbirliğine, iki büyük sendikanın faşizme karşı birlikte kitle eylemi koyması düşüncesinden çok, CHP'nin desteklenmesi düşüncesiyle gerek duyuyor. TÜRK-İŞ yönetimi bu konuda şaşkın bir durumda. Ama hiç kuşku yok ki bu tür bir çağrı, DİSK'ten veya CHP liderinden gelmiş olsun, yararlıdır; faşizme karşı, demokrasi yolunda güçbirliği ve dayanışma sorununu işçiler bakımından daha da güncel kılmaktadır.

Elbette Anti-faşist mücadeleye sosyalistlerle sosyal demokratların yaklaşımı farklıdır. Sosyal demokratlar anti-faşist mücadeleye, kendilerine iktidar yolunu açacak, daha da basit bir anlatımla, önümüzdeki seçimleri kazanmalarını sağlayacak bir olgu olarak bakıyorlar. Sosyalistler ise anti-faşist mücadeleyle, işçi sınıfının iktidarı için mücadelenin farkını bilirler. Anti-faşist mücadelenin başarısı, özellikle de ülkemiz şartlarında ve şu dönemde hemen bir işçi sınıfı iktidarını ya da işçi sınıfının başını çekeceği demokratik bir iktidarı getirmiyecektir. Bu başarı, burjuvazinin engerici, en şoven kesimlerinin yenilgisi olacak, demokratik hak ve özgürlüklerin sınırları genişliyecek, en azından işçi sınıfının ve diğer devrimci, demokratik; özgürlük, demokrasi, barış ve sosyalizm uğrunda mücadele eden güçler için daha elverişli koşullar doğacaktır. Bir başka deyişle demokratik halk iktidarı yolundaki mücadele için daha elverişli koşullar doğacaktır.

Anti-faşist mücadelede sosyalistlerle sosyal demokratların yaklaşımları farklı da olsa, bu mücadelenin başarısı için güçbirliği yapılması zorunludur. Bugün Türkiye'de faşist bir dikta oluşturmak isteyen güçlerle, bunu engellemek isteyen demokratik güçler arasındaki çelişki, öncelikle çözümü gereken bir çelişki niteliğini kazanmıştır. Devrimci ve demokratik hareketin gelişmesi, ilerlemesi ve daha büyük başarıları için öncelikle bu çelişkinin çözülmesi, faşizm engelinin ortadan kaldırılması bir zorunluluk, acil bir görev halini almıştır.

Emekçi kitleler ve diğer ezilen baskı gören kitleler için gerçek anlamda bir demokrasi ancak demokratik bir halk iktidarında ve onun devrimci programının başarılmasıyla sağlanabilir. Faşizmin yenilgiye uğratılmasıyla, açıktır ki, hemen dört dörtlük

bir demokratik ortam gerçekleşmez. Ama bunun için, demokratik bir halk iktidarı için ön koşullar doğabilir. Öyle zaman olur ki faşizmin yenilgisi ve demokratik halk iktidarının doğuşu birbirini izler; ama kimi zaman da ikincisinin başarılması çok daha uzun br dönem alabilir. Her şey iç ve dış koşullara bağlıdır.

Ülkemizde, egemen sınıfların içine düştükleri bu bunalım döneminde, faşist dikta oluşturmak isteyen güçler elbette sanıldığı kadar güçlü değildir. Anti -faşist güçlerin henüz gereği gibi birleşmedikleri bu ortamda bile gericiler, her zorbalık denemelerinde, her tertiplerinde kitlelerin güçlü direnişiyle karşılaşmakta ve gerilemektedirler. Anti-faşist güçler derlenip toparlandıkları, aralarında etkin bir birlik oluşturdukları zaman onların yenilgisi çok daha kolay olacaktır.

O halde pratikte başarılması gereken görev, anti-faşist güçlerin ciddi bir birliğini sağlamaktır. Sol partiler, sendikalar, demokratik kitle örgütleri ve tüm ilerici kişiler bunun için elinden geleni yapmalıdır.

Güçbirliğinin temel şartı faşizme karşı olmaktır. Açıktır ki bunun ötesinde, güç birliğine katılan örgütler arasında, diğer konularda görüş ayrılıkları olacaktır. Bu görüş ayrılıklarına bakarak dayanışmadan kaçınmak, engeller yaratmak yanlış bir tavırdır. Devrimci mücadelede her ittifak amacına uygun olarak oluşur.

Anti-faşist mücadele ülke ölçüsünde bir bütündür.

Anti faşist mücadelede ortaya çıkan önemli yanlışlardan biri de onun ülke ölçüsünde bir bütün halinde yürütülmesi gerektiğini kavramamaktır. Son zamanlarda buna ilişkin «teoriler» geliştirilmekte ve başka ülkelerden, özellikle de Gine ile Portekiz'in durumundan, Kabral'ın görüşlerinden örnekler verilmektedir.

Bu nedenle, Gine devrimi lideri Kabral'ın konumuzla ilgili şu sözleri üzerinde durmakta yarar var:

«Şunu açıkça bir kez daha belirtmeliyiz ki, üzerinde faşizmin olancasının uygulandığı halklarımız Portekiz faşizmiyle savaşmıyor: biz Portekiz sömürgeciliğiyle savaşıyoruz. Portekiz'deki faşizmin yıkımı Portekiz halkının işi olmalıdır. Portekiz sömürgeciliğinin yıkımı ise bizim halklarımızın işi olacaktır. Portekiz'de faşizmin yıkılışı Portekiz sömürgeciliğinin yıkımı-

na yol açmayabilir ve bu görüş bazı Portekiz muhalefet liderlerince de öne sürülmüştür; fakat bizim, Portekiz sömürgeciliğinin temizlenmesinin Portekiz'de faşizmin yıkımına yol açacağından kuşkumuz yok. Kurtuluş mücadelemizle Portekiz faşizminin yıkımına eylemle katılırken Portekiz halkına kardeşçe dayanışmamızın olası en iyi kanıtını da sunmaktayız. Bu unsur, faşizme karşı savaşı güçlendirme yolunda Portekiz halkından aynı dayanışmayı bekleyen bizim halkımız için bir onur nedenidir.

«Eğer Portekiz muhalefeti -bazı kesimlerin çoktan yaptığı gibi- kendi içinde bir bütün olabilseydi, bizim halklarımızın kendi kaderlerini tayin hakkı ve bağımsızlığı ilkelerini kabullenebilseydi ve Portekiz halkına, faşizme karşı doğrudan bir savaşta klavuz olabilseydi, Portekiz sömürgeciliğinin ve faşizminin aynı zamanda ortadan kalkması adına Portekiz'in ilerici ve demokratik güçleriyle bir bağlaşıklık kurmaya hazır olacaktık. Ortak düşmana karşı ortak mücadele halklarımızın ve Portekiz halkının çıkarlarına hizmet edecek, gelecekteki dostluk ve dayanışmamızın da temelini oluşturacaktı.» (1)

Kabral'ın yukardaki sözlerinden ve Gine ile Portekiz'in durumundan yola çıkan bazıları, halkımız açısından da aynı şeyin sözkonusu olduğunu bu nedenle de halkımız için bir anti-faşist mücadele görevi bulunmadığını söylüyor, mücadeleyi salt anti-sömürgeci bir açıdan değerlendiriyorlar. Halkımız açısından anti faşist mücadele görevlerini reddetmek, ülkemiz şartlarında kesinlikle yanlış bir görüştür.

Bir kez, koşulları çok farklı ülkelerin devrimci deneyleri, taktikleri aynen alınıp bir başka ülkede denenemez. Elbette, Portekizde faşizmin son bulması mutlaka Gine'de ve öteki portekiz sömürgelerinde sömürge yönetiminin son bulması sonucunu kesinkes birlikte getirmeyebilirdi. Faşizm olmadan da sömürgecilik varolabilir ve olmuştur. Ve çoğu zaman sömürge ülkelerde uygulanan rejim faşizmden farksızdır; zorba ve acımasızdır. Metropolde faşist bir rejim olsun olmasın, sömürgeciliğe karşı mücadele elbette tüm sömürge halklarının hakkı ve görevidir. Ama bu doğru sözlerden yola çıkıp bu sözleri, Türkiye'de anti-faşist mücadelenin bütünlüğüne karşı kullanmak, her iki durumun önemli farkını anlamamak ve onları rastgele bir birine karıştırmak demektir.

---

(1) **Amilcar Cabral, Gine'de Devrim, Koral Yayınları, s. 21 - 22.**

Gine'nin farklı durumu şudur ki Gine ve Portekiz birbirinden çok uzak ülkelerdir. Bu durum her iki halkın işçilerinin, ilerici ve demokratik güçlerinin ilişkilerini de ister istemez sınırlı tutmaktadır. Portekiz gibi öteki sömürgeci kapitalist ülkeler de denizaşırı sömürgelerini farklı yasalarla yönetmektedirler. Bu nedenle metropollerin demokratik düzenlerinde, ileriye ya da geriye doğru yer alan değişmeler, sömürgeleri etkilese bile, oralara büyük çapta yansımaz. (Ama işçi sınıfı devrimleri için durum elbette farklıdır; metropolde bir işçi sınıfı devrimi sömürgeci ilişkilerin de sona erdirilmesini doğurur).

Oysa ülkemiz şartlarında, burjuvazinin halkımıza uyguladığı ulusal baskı ve yarattığı sömürgeci ilişkiler ne denli güçlü olursa olsun, burjuva demokrasisindeki bir daralma ya da genişleme tüm ülkede aynı anda etkisini göstermektedir. Çünkü egemen sınıflar halkımızı tümden tecrit edememişlerdir. Egemen sınıflar arasında kurulan ilişkiler ve oluşturulan dayanışma gibi, emekçi sınıflar arasında da güçlü ilişkiler ve dayanışma vardır. Ülke ölçüsünde demokratik güçlerin kazandığı her başarı halkımızın ulusal ve demokratik hakları uğrundaki mücadelesine de güç kazandırmaktadır. Bunun tersi de doğrudur: geriye doğru atılan her adım, Doğu'da ve Batı'da etkisini birden göstermektedir. Bu somut durumu görmemek gerçeklere gözleri kapamak demektir.

Örneğin 1925'teki Kürt ayaklanması nedeniyle egemen sınıfların artan baskısı yalnız Kürt halkı üzerinde değil, Türkiye'deki tüm devrimci hareket üzerinde de etkisini gösterdi, işçi sınıfı baskı altına alındı.

1960-70 arasındaki nisbi demokratik ortamda Türkiye'de sömürüye, ulusal-baskıya karşı devrimci ve demokratik hareket ülkenin her yanında gelişti.

Bunun gibi 12 Mart döneminde faşist baskılar, doğu batı ayrımı yapmadan tüm ülkeye çöktü. Sıkıyönetim mahkemeleri ülkenin her yanında çalıştılar, ülkenin her yanında toplu tutuklamalar, işkenceler yapıldı ve zindanlar çalıştırıldı. Tüm devrimci, ilerici örgütler, kişiler bu uygulamadan zarar gördü; basın susturuldu ve düşünce özgürlüğü tüm emekçiler, baskı görenler için kısıtlandı. Açık faşist bir dönemle, sınırlı da olsa burjuva demokratik özgürlüklerin kullanıldığı dönemler arasındaki önemli far-

kı görmemek için insanın başını kuma gömmüş olması gerekir. Bu önem, hiç kuşkusuz, halkımızın ulusal baskıya, sömürüye karşı verdiği mücadele açısından da böyledir.

Doğu'da yapılan bazı gösterilerde, bazı çevrelerin anti-faşist sloganlar atılmasını engellemeye çalışmaları ilginçtir. Anti-faşist mücadele görevlerinden kaçınmak kitlelere ne yarar sağlamaktadır ve kime yaramaktadır?

Faşizmin en önemli niteliklerinden biri de aşırı ırkçılığı, şövenizmi, başka halklara karşı gaddarca düşmanlığıdır. Kitleleri faşizme karşı uyarmamak, anti-faşist saflarla birleşmemek ırkçı faşistlerin ekmeğine yağ sürmek demektir. Hele doğal olarak kitlelerde varolan faşizme karşı tepkileri, bu yöndeki mücadeleyi saptırmak faşistlere hizmet etmekten başka ne sonuç verir. Faşizmin Almanya'da yahudilere ve çıkardığı saldırı savaşıyla tüm harlklara. İspanya'da Basklara ve diğer halklara yaptıkları ortadadır. Ülkemizde de diktasını kurmağa çalışan bu azgın ırkçılığa karşı sessiz kalmak, hem de halkımızın farklı durumunu göstererek sessiz kalmak kadar aptalca, düşmanın işine yarayan bir şey olamaz.

İçinde yaşadığımız dönemin niteliğini iyi bilelim. Bu dönemde demokrasiden yana güçlerle faşizmden yana güçler arasında kıyasıya bir mücadele verilmektedir. Bu mücadele, özel konumları ne olursa olsun tüm ilerici güçler açısından anti-faşist bir mücadeledir. Bu kavgada tarafsız kalınamaz. Nitekim emekçi ve demokrat halk kitleleri bunun bilincindedirler. Öyle fazla kitap karıştırıp teorik lafazanlık bilmeseler de sağduyularıyla bunu kavrıyorlar. Örneğin ilerici insanlar ülkenin her yanında, faşizm tezgahçısı MC iktidarına karşı, ırkçı saldırganlara karşı, demokratik hakları kısıtlamak, baskıları arttırmak isteyen gerici ve şovenlere karşı tavır alıyorlar. Anti-faşist sloganları halkımıza yabancı bulup yasaklamak isteyenler, halkımızı ve onun sağduyulu eğilimini tanımıyorlar.

Gine halkının savaşı hiç kuşkusuz anti-sömürgeci bir savaştı; ama bu savaş dolaylı olarak da Portekiz faşizmine karşıydı. Portekiz halkının faşizme karşı yönelttiği anti-faşist mücadele de, hiç kuşkusuz, dolaylı olarak anti-sömürgeci idi. Kabral da

her iki mücadelenin ilişkisini bilmekte idi. Nitekim o, portekiz muhalefeti ile Portekiz sömürgelerindeki kurtuluş güçlerinin ilkeli ittifakı sağlanabilirse, anti sömürgeci ve anti-faşist her iki mücadelenin bir ittifak kurabileceğini, «ortak düşmana karşı ortak mücadelenin» yürütülebileceğini belirtmektedir. Bize kalırsa zaten, arada bir ittifak bulunmasa bile bu iki mücadele, sözkonusu olayda birbirini tamamlamış ve hem Portekiz'de faşizmin hem de Afrika'da Portekiz sömürgeciliğinin yıkılışına yolaçmıştır.

Ama o kadar uzağa gitmeye ne gerek var. Biz burada farklı şartlarda farklı bir olgudan sözediyoruz. Türkiye'de faşizm yönündeki çabalar tüm ilerici-devrimci hareketi tehdit etmektedir, güncel bir sorun oluşturmaktadır. Öncelikle bu çelişkinin çözümüne gerek vardır. Ve faşist tırmanışın yenilgiye uğratılması, faşizm güçlerinin çökertilmesi, tüm ilericiyim, devrimciyim diyenlere düşen bir görevdir.

Bu güncel görevin kavranması ve bu amaçla girişilen antifaşist mücadele, hiç şüphe yok ki, diğer görevlerin kavranmadığı, diğer çelişkilerin yok sayıldığı anlamına gelmez. Güçlerin şu dönemde bu nokta üstünde toplanması diğer görevlerin tümden ertelenmesi ya da yok sayılması demek değildir. Emperyalizme. sömürgeciliğe, feodal gericiliğe, ulusal baskıya ve ırkçılığa vb. karşı; demokrasi, barış, özgürlük ve sosyalizm için yürütülmesi zorunlu mücadele elbette ertelenmemiştir ve kimseden de bunları ertelemesi istenemez ve elbette anti faşist mücadleyle bunların her birinin ilişkisi vardır.

Devrimciler her türlü baskı ve sömürüye karşı çıkarlar. Ülkemizde sömürü ve baskı çeşitli biçimlerde kendini göstermekte ve birden çok çelişki doğurmaktadır. Bu çelişkilerin tümü birbirleriyle karşılıklı ilişkiler içindedir. Ancak bunların tümüne birden aynı anda çözüm getirilemez. Onları başarıyla çözmek, sömürü ve baskıya nihayi olarak son vermek doğru bir yöntem ve sıra izlemeye bağlıdır. Çözümü öncelik kazanmış olanı seçmek, diğerlerinin de çözümünü kolaylaştıracaktır. Sondan başlamak ise, son sözü baştan söylemek gibi, ancak işleri karıştırmaya yarar.

Topraksız ve az topraklı köylü için elbette Toprak devrimi talebi her dönemde varolacak ve bu kesimin başta gelen sloğanı

olacaktır. İşçiler için genel grev ve diğer sendikal haklarla ilgili sloganlar, kadınlar için kadın-erkek eşitliğiyle ilgili olanlar; ezilen halklar için ulusal ve anti -sömürgeci sloganlar, bu sorunlar çözüm buluncaya kadar hep olacaktır. Bunlar aynı zamanda pro-emperyalizme, faşizme vb. ortak düşmanlarına karşı ortak şiarlardır. Ama bu kesimlerin kendine özgü sloganlarının olması, leter hareketin de sahip çıktığı sahip çıkması gereken ortak şiarlarla çıkmalarına engel değildir. Bugün anti-faşist mücadele de ortak bir mücadeledir ve bunda tereddütsüz birleşmek gerekir.

1 EYLÜL, DÜNYA BARIŞ GÜNÜ

Faşist Alman orduları Polonya'ya 1 Eylül 1939'da saldırdı. Emperyalistlerin, yolaçtığı savaş insanlığa, o güne dek görülmemiş büyük kayıplara ve acılara mal oldu. Salt Sovyetler Birliğinde 20 milyon insan öldü. Kudurgan faşizm dünyamızı kana ve ateşe boğdu. On milyonlarca insanın ölümü ve sakatlığının yanı sıra köyler, kentler yerle bir oldu. ABD emperyalistlerinin Japonya'ya attıkları iki atom bombası iki büyük kenti nerdeyse haritadan sildi. Savaş faşizmin yenilgisiyle sonuçlandı ama dünyamızda savaş tehlikesi de tümden bitmedi. Şimdi, tüm ilerici insanlık, böyle büyük felaketlere uğramamak, savaşı giderek ortadan kaldırmak, silahlanmayı durdurmak için mücadele etmektedir. Silah tüccarlarının doymak bilmez hırsına karşı emekçi halk yığınları ve tüm namuslu insanlar da barış ve silahsızlanma için mücadele ediyorlar.

1 Eylül bütün dünyada dünya barış günü olarak kutlanmaktadır. Barış mücadelesinin başını her yerde devrimci güçler, işçiler ve ilerici aydınlar çekiyor.

Savaşı sürdüren kapitalistlerdir. 2. dünya savaşından sonra

da onlar silah endüstrisini hızla geliştirmeye devam ettiler. Silahlanmanın başını ABD emperyalizmi çekiyor.

Silahların insanlık için teşkil ettiği büyük tehlike emperyalistlerin umurunda değil. Tüfekten en geliştirilmiş jet uçaklarına, potinden atom bombasına kadar her türlü silah, araç ve gereç tekeller için büyük kâr kaynağı. Salt 1975 yılında Amerikan tekelleri 10 milyar dolardan, yani 150 milyar Türk lirasından fazla silah satışı yaptılar. Aynı yıl tüm dünyada yapılan silah satışı ise 20 milyar dolar, yani 300 milyar TL. değerinde.

Emperyalistlerin kendi ordularını donatmak için kullandıkları silahlar da ayrı. Böylece tekeller hem kendi halklarına hem tüm dünyaya silah satıyorlar. Bunun bedelini emekçi yığınlar, yoksul dünya halkları ödüyor. Bir jet uçağının fiyatı 20 milyon doları (300 milyon TL.), bir denizaltının fiyatı 127 milyon doları (2 milyar TL.'na yakın) buluyor. Emperyalizm, insanlığa ölüm saçmak için, kâr hırsı için, çöküşünü geciktirmek için bunları yapıyor. Emperyalist ülkelerin bu silahlanma çabaları, saldırganlıkları sosyalist ülkeleri de ister istemez, kendilerini ve ilerici güçleri korumak amacıyla silahlanmaya itiyor.

Oysa insanlığın büyük kesimi hâlâ açlık ve sefalet içinde. Hindistan'da, Afrika'da, Latin Amerika'da ve dünyanın birçok yerinde insanlar kitleler halinde açlıktan ölüyor. Bir tek jet uçağının bedeliyle binlerce işçinin çalışacağı dev bir fabrika yapmak mümkündür. Bir tek denizaltının parası ile de bir baraj... İnsanlığın servetlerinin nereye harcandığı ortada. Bu, çok insana akıl almaz gibi görünür, ama dünyamızın gerçeği bu. Kapitalizm böyle bir düzendir. Para babaları böylesine insanlık düşmanıdırlar.

Uluslararası tekeller, emperyalist hükümetler dünyaya silah satmak için birbirleriyle yarışıyorlar, başka ülkelerde, hem de krallara, başbakanlara, bakanlara, generallere büyük rüşvetler veriyorlar. Silah satabilmek için dünyanın şurasında burasında sürekli savaş ocakları kışkırtıyor, yoksul halkları birbirlerine düşürüyorlar.

Emperyalizm, İsrailli saldırganlar eliyle Ortadoğu'da büyük bir savaş ocağı yarattı. Arap halkları büyük bir gerilik, yoksulluk içindeyken bu ülkelerin servetleri durmadan silaha yatırılıyor. Filistin halkının mücadelesi kanla bastırılmak isteniyor. İn-

giliz emperyalistlerinin Kıbrıs'ta bıraktığı savaş ocağı devam ediyor. Türkiye ve Yunanistan'da militarist güçler, işbirlikçiler, gericiler sonu gelmeyen bir silahlanma yarışına girmişler ve bunun bedelini canıyla ve emeğiyle her iki ülkenin emekçileri çekiyor.

Emekçi kitlelerin isteği asla tank, top, savaş uçağı değildir. Onlar başka ülkelerin emekçileriyle savaşmakla bir şey kazanmış olmazlar, kaybederler. Emekçi halkın isteği iştir, topraktır, iyi beslenmedir, iyi bir eğitimdir, kısacası insani bir yaşamdır. Emekçi halkın savaşı, başka ülkelerin emekçileriyle değil, emperyalizmle, kapitalizmle, feodal gericilikle, sömürgecilikledir.

Bu nedenle de barış davası en başta işçilerin ve tüm emekçi halkın, tüm namuslu insanların davasıdır. Bu ekmek, iş, toprak ve özgürlük davasıdır. Tekeller için savaşa hayır! Saldırgan savaşlara hayır!

Bugün tüm dünya işçileri, mazlum halklar, boyunduruk altındaki uluslar, kapitalizmin baskısına, sömürüsüne, emperyalizme, ulusal boyunduruğa, sömürgeciliğe, feodal gericiliğe karşı savaşıyorlar. Bu savaş emperyalistlerin ve uydularının çıkardıkları savaşlara benzemez. Bu mücadele insanlığın kurtuluşu içindir. Barış için mücadele de bu mücadelenin bir parçasıdır.

1 Eylül Dünya Barış Günü bu yıl Türkiye'de de kutlandı. Barış gününün anlamını kitlelere anlatalım, barış ve silahsızlanma uğrundaki mücadeleyi yaygınlaştıralım, onu her yıl daha da gür bir sesle kutlayalım.

Bu yıl Stockholm'de toplanan Dünya Barış Konseyi, tüm dünyaya aşağıdaki çağrıyı yaptı; onu okurlarımıza sunuyoruz:

STOCKHOLM ÇAĞRISI

Barış ve yumuşama yolunda kazanılan zaferler yeni bir uluslararası ortam, halklar arasında yeni umutlar, yeni bir güvence, yeni bir iyimserlik yaratmıştır.

Barış **savunulabilir.** Barış içinde bir dünya **kurulabilir.**

Barış güçlerinin birliği, saldırganlık, sömürü ve baskının, açlık ve yoksulluğun sonsuza dek ortadan kalkacağı yeni bir dünya yolunda hâlâ varolan engelleri aşacak güçtedir.

Yumuşama sürecinin geri dönülmez hale getirilmesinde başlıca engel silahlanma yarışıdır.

Silahlanma yarışı yeryüzünün hâlâ nükleer bir savaşla tehdit etmektedir. Yumuşama bu tehlikeyi geriletmiştir. Silahlanma yarışı ise nükleer tehditi canlı tutmakta ve yumuşamayı da tehlikeye düşürmektedir.

Silahlanma yarışı, yeryüzünün pek çok ülkesinde, sürekli artan hayat pahalılığı, enflasyon ve ekonomik bunalımla karşı-karşıya bulunan geniş halk yığınlarının sırtında ağır bir yüktür. Bu yarış, halkların zenginlik ve kaynaklarının büyük bir kısmına sahip çıkmaktadır.

Yumuşama, yeni bir ekonomik düzen için, halkların kendi toprakları üstünde hak sahibi olabilmeleri için verilen mücadelede elde edilecek zaferlere yeni ufuklar sağlamıştır. Yumuşama, tekellerin ve çok uluslu şirketlerin yağmasını sona erdirme savaşımı için bir silâhtır.

Silahlanma yarışı, emperyalistlerin elindeki silah depoları, saldırgan, militarist ve faşist güçleri, ırkçılığı ve sömürgeciliği kışkırtmakta ve teşvik etmektedir. Yumuşama, bütün ülkelerin ulusal bağımsızlık adalet ve toplumsal ilerleme çabalarına güç kazandıracak hayati bir faktördür.

Yumuşama, günümüzün en acil sorunlarının çözümlenmesi, sıcak savaş ve gerilim alanlarının yokedilmesi için yeni olanaklar yaratmaktadır. Silahlanma yarışının sona ermesi, insanlığın hedefine, tüm nükleer ve diğer yığınsal yokedici güce sahip silahların yasaklanmasına, genel ve tam bir silahsızlanmaya, silahtan arınmış bir dünyaya giden yolu açacaktır.

Dünya kamuoyu bugün her zamankinden daha büyük sorumluluklara ve güce sahiptir. Dünyadaki gelişmeleri silah tüccarlarının, soğuk savaş kışkırtıcılarının, insanlığın düşmanlarının aleyhine çevirebilir.

Dünya Barış Konseyi, insanlığın ilerlemesi için çaba harcayan bütün hükümetleri ve parlamentoları, bütün barış ve diğer hareketleri, siyasi partileri, sendikaları, kadın ve gençlik örgütlerini, dini, toplumsal ve kültürel kuruluşları, silahlanma yarışına karşı, dünya çapında büyük, yeni bir saldırıda elele vermeye çağırır.

Yumuşamayı geri dönülmez yapabilmek için

SİLAHLANMA YARIŞINI DURDURUN

Yeni bir uluslararası ekonomik düzene hızla ilerleyebilmek için

SİLAHLANMA YARIŞINI DURDURUN

Barışı savunmak ve yeni bir dünya kurmak için

SİLAHLANMA YARIŞINI DURDURUN

Tüm nükleer ve yığınsal imha silahlarını yasaklatmak için

ELELE

Genel ve tam bir silahsızlanma için

ELELE

Birleşmiş Milletler Dünya Silâhsızlanma Konferansının en kısa zamanda toplanmasını sağlamak için

ELELE

TÜRKİYE TEKELCİ KAPİTALİZMİNİN YENİ GÖSTERGELERİ ve İŞÇİ SINIFIMIZIN GELİŞEN MÜCADELESİ

Sedat Özkol

İnkârcılığa Paydos.

Uzay bilimcisi Arthur C. Clarke «**The Promise of Space**», Uzayın Müjdeledikleri, adlı popüler eserinin bir yerinde şöyle der :

«Her devrimci düşünce-bilimde siyasette, sanatta ve diğer tüm alanlarda - öyle görünüyor ki üç aşamalı bir tepkiye hedef olmaktadır. Bu tepki aşamaları şu şekilde özetlenebilir:

1 — Tamamen gerçek dışı bir düşünce bu - Zamanımı boşa harcatmayın bana.

2 — Evet, bu düşüncenin uygulanması mümkün; ama, gene de yerine getirilmesinde bir yarar yok.

3 — Bu düşüncenin doğru ve iyi bir düşünce olduğunu daima savundum BEN.»

Gerçekten de öyle; minareye kılıf hazırlayan sosyalizm kalpazanlarının hâlâ at koşturduğu Türkiye'de, bundan 10 yıl öncesine kadar, değil tekelci kapitalizmin, doğrudan doğruya kapitalizmin varlığını, hiç değilse belirleyici olduğunu inkâra yeltenen bilim ve bilinç yoksunlarının sayısı hiç de az değildi. Türkiye yarı feodal - yarı somürge bir ülkeydi bu aklı evvellere göre; sermayedarlar sınıfı olsa olsa komprador nitelikteydi, işçi sınıfımız objektif ve sübjektif olarak çok ,çok geri bir düzeydeydi. Türkiye'de devrimci mücadelenin temel gücü köylülüktü, dolayısıyla mücadele feodal ağalarla kompradorlara yöneltilecek bu mücadelenin başını da asker-sivil aydınlar çekecekti. Daha sonraları, Orta Çağ papazlarının bir toplu iğnenin başına kaç melek oturtulabileceği konusundaki tartışmalarına benzer horoz döğüşleri içinde yarı sömürge - yarı feodal'ciler kendi aralarında «amansız» ve «ödünsüz» mücadele veren çeşitli, dükkân, tekke, yuvar ve çetelere bölündüler. Çağdaş Kadroculuğun ya da «modern» Kemalizmin temsilcileri ve sözcüleri olan bu küçük burjuva eğilimleri arasındaki sözde savaş sürüp giderken yerli tekelci sermaye en amansız artı-değer sömürüsünün yaygınlık ve yoğunluğunu pervasızca arttırıyor, işsizlik ve pahalılığın boyutlarını, o zamana kadar görülmemiş bir ölçüde büyüterek, işçi ve emekçi sınıflarının sırtından çıkarttıkları ile sermaye birikimini hızlandırıyordu. Sonuç yüzyıla yakın bir geçmişi olan işçi sınıfımızın adeta «kendiliğinden»mişcesine gelişen en somut tepkisi 15-16 Haziran oldu. Ve işte o zaman tıpkı geçmişteki Kadrocu'lar gibi Türkiye'de modern sınıfların mevcut olmadığını inkâra yeltenenler hep birlikte işçi sınıfımızı ve işçi sınıfımızla birlikte Türkiye kapitalizmini yeniden keşfettiler. Sadece İşçi sınıfı biliminin ışığında ortaya konulan teorik inceleme ve yapıtlar değil, Türkiye işçi sınıfının 50 yıllık «örgütlü» mücadelesi bile unutulur ve unutturulurken işçi sınıfımız sosyal ve objektif varlığını dosta da düşmana da «kabaca» hatırlatınca, Arthur C. Clarke'ın sözkonusu ettiği 2. tepki aşaması da el çabukluğu ile atlanarak

3. aşamaya varıldı. Artık tüm yuvar, çete, dükkân ve tekkeler, tam bir yavuz hırsız tavrı içerisinde «Türkiye kapitalizmini ilk önce BEN keşfettim» naralarıyla külâh kapmağa çalışacaklardı. Özcesi ve özetçesi, 15-16 Haziran «musibeti» o zamana kadar ki bin nasihattan daha etkin olmuştu.

Çağdaş Kemalizm'de hâlâ ısrarlı olanların kariyer sevdalarına ise, doğrudan doğruya Türkiye tekelci sermayesi son verecekti. 1960'ların sonuna doğru ve hele hele 12 Mart'tan sonra yerli tekelci sermaye varlığını, etkinliğini ve belirleyiciliğini apaçık ilân etti. Burjuva basının en muteber organlarında çarşaf çarşaf yayınlanan reklamlarla, örneğin «Akbank ile Sabancı Holding'in birbirlerinden kopmaz, birbirlerini tamamlayan iki DEV kuruluş» oldukları dünyaya duyuruldu; Holding'ler «kamu oyu» yaratma yarışında sosyal varlıklarını övünçle ortaya koydular ve bir de bakıldı ki Türkiyede her taşın altında, devlet tekelci kapitalizmi eliyle kan ve can verilmiş bir yerli finans kapital zümresi mevcuttur ve bu zümre Türkiye ekonomisine de, siyasetine de belirleyici ve egemen damgasını vurmaktadır yıllardan beri. Artık değil sadece Akbank ve Sabancı Holding, örneğin, Türkiye İş Bankası, Koç Holding, Yapı Kredi Bankası, Eczacıbaşı Holding, Türk Ticaret Bankası, Transtürk Holding, İstanbul Bankası, Yaşar Holding'de «temiz» çamaşırlarını birer birer ortaya koyuyorlardı. O zaman durum somutça ortaya çıktı; Türkiye'de bir küfür teslisi vardı: Yabancı finans kapital -devlet- yerli finans kapital teslisi. Adını ister finans oligarşisi koy, ister finans kapital, isterse mali sermaye, gerçeklik bir ve aynıydı. Türkiye ekonomisi ve siyaseti bir tekelci sermayedarlar zümresinin egemenliği altındaydı.

Görüldüğü gibi, gerçeklik, iyi niyetli sübjektif gayret ve temennilerle değil, Türkiye modern sınıf ve zümreleri arasındaki uzlaşmaz çelişkinin su yüzüne çıkmasıyla bilince çıkartılıyordu. Ancak güçten anlıyan küçük burjuvanın karşısına gerek yerli finans kapital gerekse işçi sınıfımız tüm güçleri ile çıkı çıkıvermişlerdi işte. Ve eşyanın ya da gerçekliğin ismini değiştirerek onu ortadan kaldıracağına inanan orta çağ büyücülüğünün sonuna gelinmişti Türkiye'de. Büyücülüğün sonu ise, objektif olarak Çağdaş Kemalizmin, MDD'ciğin ve «sosyalist devrimci»liğin de sonuydu bir yerde.

Yeni Göstergeler

Gözlerden sakınılmağa, kulak arkasına atılmağa ve unutturulmağa çalışılmasına rağmen kendi sosyal varlığını inkâr edilmez bir biçimde ortaya koyan Türkiye kapitalizmi ve bu kapitalizme yön veren yerli tekelciler zümresi, Türkiye'nin, kapitalizmin serbest rekabetçi dönemini yaşamadan tekelci kapitalizmle buluşmasının, daha doğrusu buluşturulmasının bir ürünü ve bu «çağdaş» ürün, etkinliğini her geçen gün daha da arttırma gayreti içerisinde. Türkiye ekonomisinin hangi kesimi incelenirse incelensin, tekelciliğin hızla geliştiği açıkça ortaya çıkıyor. Bu genel gelişme çizgisi, örneğin sadece sanayi kesimi için değil, bankacılık, ticaret, tarım sektörü ve inşaat için de aynen geçerli.

Bununla beraber tekelcilik eğilimlerinin ekonominin en dinamik kesimi olan «imalât sanayi» üzerindeki etkileri, gelişmenin de dinamiğini göstermesi açısından büyük anlam taşıyor. Bu bakımdan sunulan kısıtlı araştırmanın kapsamında, Türkiye İmalât Sanayindeki tekelleşme eğilimlerinin yeni göstergeleri ortaya konulup, bu gelişimin kendi zıttını, nasıl geliştirdiği de açıklanmağa çalışılacak.

Türkiye.de, «kediye göre budu», anlayışı içerisinde, 10 ve daha fazla kişi çalıştıran işyerleri büyük ve 10'dan az kişi çalıştıran işyerleri ise küçük olarak tanımlanıyor. İmalât Sanayi içerisinde yer alan büyük ve küçük işyerlerinin, 1936-1970 yıllarını kapsayan dönem için karşılaştırılmaları ise şu sonuçları veriyor bize:

TABLO I

İmalat Sanayindeki Büyük ve Küçük İşyerlerinin karşılaştırılması

	1963				1970			
	Büyük	%	Küçük	%	Büyük	%	Küçük	%
İşyeri Sayısı	3 012	1.9	157 159	98.1	4 415	2.5	170 571	97.5
Ücretle Çalışanlar Yıllık Ortalaması	298 965	69.4	131 736	30.6	443 401	81.4	101 527	18.6
Ödenen Yıllık Maaş ve Ücretler (1000 TL.)	2 075 257	85.8	341 423	14.2	6 367 994	91.2	619 492	8.8
Satış veya Başkalarına yapılan İmalât Hizmeti (1000 TL.)	19 340 922	75.3	6 344 911	24.7	50 002 818	79.7	12 761 131	20.3
Satın veya Devralınan Mal ve Hizmetler (1000 TL.)	12 935 570	73.1	4 752 183	26.9	29 686 263	77.1	8.834 154	22.9

(Kaynak : Türkiye İstatistik Yıllığı 1975. s. 204 - 206)

Görüldüğü gibi 1963 - 1970 döneminde imalât sanayindeki tekelleşme eğilimleri güç kazanmış ve büyük işyerleri toplam işyerlerinin çok küçük bir bölümünü oluştururken imalât sanayi ile ilgili her alandaki payları belirgin bir şekilde büyümüştür. Örneğin 1963 yılında imalât sanayinde çalışanların % 69.4'ü büyük kuruluşlar tarafından istihdam edilirken bu oran 1970 yılında % 81.4'e yükselmiştir. Aynı şekilde, satış veya başkalarına yapılan imalât hizmetleri içindeki pay ise % 75.3'ten % 79.7'ye çıkmıştır.

Esasında imalât sanayinde 100 ve daha fazla kişi çalıştıran işyerleri ile, 1000 ve daha fazla kişi çalıştıran işyerleri saptanmış olsa idi, sayısal olarak çok daha küçük bir oran oluşturan işyerlerinin imalât sanayindeki paylarının ne kadar büyük olduğu daha somutça göze çarptırılabilirdi.

Öte yandan genel olarak şirket statüsünde çalışan işyerlerini birarada incelediğimizde tekelleşme eğilimlerinin yeni ve ilginç göstergeleri ile karşı karşıya kalmaktayız.

TABLO 2

Yeni Kurulan, Sermayesi Değişen ve Feshedilen Şirketlerdeki Sermaye Artışı

Yıllar	Şirketler Toplamı «Sayı»	Anonim Şirketler «Sayı»	Anonim Şirketler %	Şirketlerdeki Toplam Sermaye Artışı (1000 TL)	Anonim Şirketlerdeki Sermaye Artışı (1000 TL)	Anonim Şirketler sermayenin artışı (Toplam Artışa oranla) %
1967	4 157	256	6.2	1 273 031	950 233	74.6
1968	4 538	324	7.1	2 036 872	1 713 525	84.1
1969	5 251	436	8.3	3 397 368	2 992 877	88.1
1970	5 499	411	7.5	3 440 999	3 109 949	90.4
1971	5 691	428	7.5	3 530 092	3 181 933	90.1
1972	6 381	569	8.9	5 611 814	4 948 998	88.2
1973	7 052	856	12.1	10 308 196	9 376 666	91.0
1974	5 920	1 085	18.3	11 026 294	10 122 767	91.8
Toplam	**44 489**	**4 365**	**Ort. %9.8**	**40 624 666**	**36 396 948**	**Ort % 89.6**

(Kaynak : Türkiye İstatistik Yıllığı 1975. s. 311)

Yine görüldüğü gibi toplam şirketler içinde (x) anonim şirketlerin sayısal oranının çok küçük olmasına rağmen sermaye artışındaki payları belirgin şekilde büyük olup, ayrıca zaman içerisinde bu pay sürekli bir büyüme göstermiş bulunuyor. Ortalamalar açısından soruna eğilindiğinde, 1967-1974 yılları arasındaki sekiz yıllık dönemde anonim şirketlerin sayısal oranının % 9.8 olduğunu, buna karşılık toplam sermaye artışındaki ortalama payın % 89.6 oranına ulaştığını görmekteyiz.

Türkiye'de sermayenin yapısal tekelciliğinin yanında bölgesel anlamda tekelcilik boyutlarının da varlığı sayısal olarak kanıtlanmış bir olgudur. Sermayenin bölgesel anlamda tekelci yapısının en somut göstergesi de, İstanbul yöresinin konumu ve durumudur. Tablo 3 bu konuda ışık tutucu bir nitelik taşımaktadır.

TABLO 3

Yeni Kurulan, Sermayesi Değişen ve Feshedilen Şirketlerde Sermaye Artışı ve Bu Artışta İstanbul'daki Şirketlerin Payı.

Yıllar	Şirketlerde Toplam Sermaye artışı (1000 TL.)	İstanbul'daki Şirketlerin Sermaye Artışı (1000 TL.)	%
1967	1 273 031	822 762	64.6
1968	2 036 872	811 702	39.9
1969	3 397 368	1 806 677	53.2
1970	3 440 999	1 503 928	43.7
1971	3 530 092	1 527 971	43.3
1972	5 611 814	2 600 372	46.3
1973	10 308 996	4 328 299	42.0
1974	11 026 294	6 118 284	55.5
Toplam	**40 624 666**	**19 519 895**	**ORT % 48.0**

(Kaynak : Türkiye İstatistik Yıllığı 1975. s. 310)

(x) Şirketler toplamına kollektif, komandit, anonim, limited ve kooperatif statüsündeki şirketler girmektedir.

Şirketler toplamı içinde toplam sermaye artışında İstanbul'daki şirketlerin payı 1967-1974 yılları arasındaki % 39.9 minimum değeri ile % 64.6 maksimum değerleri arasında değişmiş ve ortalama pay % 48 olmuştur.

Karşılaştırma sermayeler açısından değil de şirketlerin sayıları bakımından yapıldığında İstanbul'un sayısal payı, 1967-1974 döneminde % 32.5 minimum değeri ile % 42.7 maksimum değeri arasında değişmekte, ortalama pay ise % 38.6 değerinde kalmaktadır. Diğer bir deyişle, İstanbul şirketlerinin sermayelerindeki artış hızı sayısal artış hızlarının üzerinde olmuştur ki bu eğilim bölgesel tekelciliği daha da güçlendiren bir eğilim olarak nitelendirilebilir.

Özünde buraya kadar verdiğimiz kısa bilgiler, Türkiye'de genel olarak sermayenin merkezileşmesi ve yoğunlaşması ile ilgili kısa bilgiler olup bir yanıyla da tekelleşme eğilimlerinin göstergeleri olarak göze çarpıyorlar. Zaten bir yerde, kapitalizmin mantığı içerisinde sermayenin merkezileşmesi ve yoğunlaşması ile yapısal ve bölgesel tekelleşme aynı sürecin iki farklı adından başka bir şey midir ki?

Devlet tekelci kapitalizmi ile yerli ve yabancı finans kapital ortaklığının, söz yerindeyse, kışkırttığı tekelleşme süreci içerisinde, özel sektörün göreli ağırlığı da zaman içerisinde değişmekte, ibre hiç değilse sabit sermaye yatırımları, ücretli çalışanların toplam sayıları ve üretimde çalışanlara ödenen ücretler bakımından, özel sektöre doğru meyletmektedir.

İmalât sanayindeki büyük işyerlerini kamu ve özel kesimlere bölüp, sabit sermaye yatırımları arasından karşılaştırdığımızda şu değerleri elde ediyoruz:

TABLO 4

İmalât Sanayinde Büyük İşyerlerinde Sabit Sermaye Yatırımları
(1000 TL.)

Yıllar	Kamu Kesimi	%	Özel Kesimi	%
1963	576 651	51.7	537.960	48.3
1965	724 090	44.6	899 429	55.4

1968	869 465	35.1	1 610 983	64.9
1973	3 070 552	33.3	6 137 788	66.7
1974	3 533 707	33.1	7 157 049	66.9

(Kaynaklar : 1 — Türkiye İstatistik Yıllığı 1975. s. 207.
2 — Yıllık İmalât Sanayi Anket Sonuçları 1973. D.İ.E.
3 — Yıllık İmalât Sanayi Anket Sonuçları 1974. D.İ.E.)

Tablo 4, 1963 - 1974 yılları arasındaki dönemde imalât sanayindeki büyük işyerleri içerisinde özel sektöre ait olanların toplam sabit sermaye yatırımlarındaki paylarını sürekli olarak artırdıklarını ve bu değerin % 48.3'ten % 66.9'a yükseldiğini gösteriyor. Burada kamu kesiminin sabit sermaye yatırımlarının belirleyici olanlarını geçmiş yıllarda yaptığı ve bu nedenle yeni sabit sermaye yatırımlarında geriye düşmeğe başladığı ileriye sürülebilse de, objektif olarak imalât sanayi içinde özel büyük işyerlerinin ağırlığının hızla arttığı gözlerden saklanamaz. Böyle bir değişim, daha ilerde de belirtmeğe çalışacağımız gibi, kendi zıttını kaçınılmaz bir şekilde oluşturacaktır.

Aynı gelişimin bir başka göstergesini, imalât sanayi büyük işyerlerinde ücretle çalışanların zaman içindeki dağılımları açısından da izleyebilmekteyiz.

TABLO 5

İmalât Sanayinde Büyük İşyerlerinde Ücretle Çalışanların Kamu ve Özel Sektörler Arasındaki Dağılımı

Yıllar	Kamu Kesiminde Çalışanlar	%	Özel Kesimde Çalışanlar	%
1963	140 433	43.9	179 369	56.1
1965	170 313	43.6	220 058	56.4
1968	194 631	42.3	265 923	57.7
1972	215 371	37.3	361 667	62.7
1973	225 589	35.4	412 028	64.6
1974	228 891	34.8	428 865	65.2
Artış	**% 62.9**		**% 139.1**	

(Kaynaklar : 1 — Türkiye İstatistik Yıllığı 1975.

2 — Yıllık İmalât Sanayi Anketleri 1972-1973-1974. D.İ.E.)

Görünen köy kılavuz istememektedir. 1963-1974 yılları arasındaki dönemde imalât sanayinde büyük özel şirketlerde ücretli çalışanların sayısal oranı % 56.1'den %65.2'ye yükselmiş ve yine aynı dönemde kamu kesimi için toplam artış % 62.9 olmuşken, bu değer özel kesimde % 139.1'e ulaşmıştır.

Soruna üretimde çalışanlara ödenen ücretler açısından baktığımızda aynı dönemde özel kesimin payının 1963 yılındaki % 50.0 değerinden 1974 yılındaki % 57.9 değerine sıçradığını da gözlemekteyiz.

İmalât sanayindeki katma değerler bakımından iki kesimin göreli değerlerinde önemli bir değişme olmamış, örneğin özel kesimin 1963 yılındaki payı % 47.3 olurken, bu değer 1974 yılında % 48.2 civarında kalmıştır.

Tüm bu değerler neyi gösteriyor? Özetle, sermayenin tekelci yapısının geçen yıllar içinde daha da belirginleştiğini ve ekonominin en dinamik kesimi olan imalât sanayinde özel kesimin ağırlığının göze çarpar bir şekilde arttığını. Böyle bir gelişim, daha önce de belirttiğimiz gibi kendi zıttını oluşturmakta gecikmeyecekti.

İşçi Sınıfının Merkezileşmesi, Yoğunlaşması ve Mücadelesi.

Sermayenin merkezileşmesi ve yoğunlaşması, tüm kapitalist ülkelerde olduğu gibi, Türkiye'de kaçınılmaz bir şekilde işçi sınıfının da merkezileşmesiyle yoğunlaşmasının ve bu gelişime paralel olarak da işçi sınıfının ekonomik mücadelesinin yeni boyutlara ulaşmasının belirleyici nedeni oluyor. Tekelleşme ile birlikte, işçi sınıfı sayısal olarak büyüdüğü gibi, bu gelişme işçi sendikalarının sayısal konumuna da yansıyor. Diğer bir deyişle, her geçen gün daha büyük sayıda işçi, güçlerini birleştirerek yeni güçler kazanan ve bu arada sayıları bir anlamda azalan sendikalarda ekonomik mücadelesini hızlandırıyor, keskinleştiriyor ve geçmişte olduğu gibi günümüzde de, ama daha bir bilinçli, daha bir örgütlü şekilde, bu örgütlenmenin başını Devrimci İşçi Sendikaları Konfederasyonu, «DİSK» çekiyor.

Genel olarak sigortalı işçi sayısındaki gelişmeler bile bu süreci, bir ölçüde, yansıtıyor:

TABLO 6

İmalât Sanayinde Sigortalı İşçi Sayısındaki Gelişmeler

Yıllar	Sigortalı Sayısı
1967	508 036
1968	586 869
1969	596 017
1970	622 925
1971	671 135
1972	746 462
1973	815 187
1974	776 532
Artış	% 52.8

(Kaynak : Türkiye İstatistik Yıllığı 1975. D.İ.E.)

İmalât Sanayindeki sigortalıların sayısı 1967 - 1974 döneminde % 52.8'lik bir artış gösteriyor. 1973 yılındaki 815 187 sayısındaki sigortalıların 1974 yılında 776 532'ye düşmesinin başlıca nedeni, kundura, mobilya ve dokuma dallarındaki sigortalı sayısındaki azalmalardır. Bununla beraber yıllar içinde sürekli bir artış olduğu açıkça ortada.

Bu genel sayısal gelişmeye paralel olarak, imalât sanayindeki işçi sendikalarının sayısının önce belirli bir süre arttığını, daha sonraları bu artışın durduğunu, hatta sendika sayısında azalmalar ortaya çıktığını gözlüyoruz. Yine aynı süre içerisinde işveren sendikaları da sayısal bir artış gösterdikten sonra, bu artış duruyor ve işveren sendikalarında da, tıpkı işçi sendikalarında olduğu gibi, sayısal bir azalış göze çarpıyor.

TABLO 7

İmalât Sanayinde İşçi ve İşveren Sendikalarının Sayısal Durumunda Ortaya Çıkan Gelişmeler

Yıllar	İşçi Sendikaları Sayısı	İşveren Sendikaları Sayısı
1967	123	56

1968	147	62
1969	164	64
1970	194	69
1971	214	74
1972	180	66
1973	191	64
1974	191	55

(Kaynak : Türkiye İstatistik Yıllığı. 1975. D.İ.E.)

1967-1971 yılları arasında hem işçi sendikalarının hem de işveren sendikalarının sayısal bakımdan arttığını, buna karşılık 1971 yılından sonra bu artışın belirgin bir azalmaya dönüştüğünü görüyoruz. Diğer bir deyişle, 12 Mart sonrasında tekelleşmenin daha da büyük bir hız kazanması, ya da kazandırılması somut yansımasını bir yanıyla işçi diğer yanıyla işveren sendikalarının sayılarının azalmasında buluyor. Sermayenin merkezileşmesi ve yoğunlaşması, örgütsel anlamda bir merkezileşme ve yoğunlaşmayı da beraberinde getiriyor.

Sayısal artış, örgütsel yoğunlaşma ve merkezileşme; Böyle bir gelişmenin doğal sonucu, faşizan baskılara rağmen, ekonomik mücadelenin de yeni boyutlara varmasıdır.

TABLO 8

İmalât Sanayinde Grevlere Katılan İşçi ve Grevde Geçen Toplam Gün Sayısında Ortaya Çıkan Gelişmeler

Yıllar	Greve Katılan İşçi Sayısı	Grevde Geçen Gün Sayısı
1967	1 365	32 116
1968	4 388	113 883
1969	16 545	189 527
1970	16 731	179 117
1971	13 245	183 090
1972	4 218	129 474
1973	7 589	265 830
1974	9 022	319 227

(Kaynak : Türkiye İstatistik Yıllığı. 1975. D.İ.E.)

1967-1971 yılları arasındaki dönemde gerek greve katılan işçi sayısının gerekse grevde geçen gün sayısının sürekli bir şekilde arttığını izliyoruz. Bununla beraber gerek greve katılan işçi, gerekse grevde geçen gün sayısında, hemen 12 Mart sonrasında belirgin bir azalma göze çarpmaktadır. Ve fakat işçi sınıfının örgütlü mücadelesinin tüm faşizan baskılara rağmen yeni boyutlara eriştiğini, daha sonraki sayısal değerlerden izleyebiliyoruz. 1974 yılında imalât sanayinde grevde geçen toplam gün sayısı 319 227'ye ulaşmıştır.

İmalât sanayinde grevde geçen toplam günlerin kamu ve özel kesimler bakımından karşılaştırılması da ilginç sonuçlar koyuyor ortaya :

TABLO 9

İmalât Sanayinde Grevde Geçen Günlerin Kamu ve Özel Sektörler Bakımından Karşılaştırılması

Yıllar	Kamu Kesimi	Özel Kesim
1967	—	32 116
1968	33 800	80 083
1969	94 813	94 714
1970	50 745	128 372
1971	39 766	143 324
1972	—	129 474
1973	1 530	264 300
1974	123 861	195 366
Toplam	**344 515**	**1 067 749**

(Kaynak : Türkiye İstatistik Yıllığı. 1975. D.İ.E.)

Tablo 9, sabit sermaye yatırımlarıyla ücretli çalıştırmada, kamu kesimine oranla göreli gücünü, ya da ağırlığını, zamanla arttıran, imalât sanayi özel kesiminde, 1967-1974 yılları arasında, grevde geçen günler açısından, kamu kesiminden yaklaşık olarak «3» kat daha fazla grev yapıldığını ortaya koyuyor. Öte yandan, 1967-1970 döneminde grevde geçen toplam günlerin %

65.2'si özel kesim için geçerliyken, bu oran 1970-1974 döneminde %81.6'ya çıkıyor. Böylece imalât sanayinin yapısındaki gelişme ve değişmeler, ekonomik mücadelenin, kamu ve özel kesimler içerisindeki boyutlarını da etkiliyor. Diğer bir deyişle, özel sektör, daha hızlı ektiğini dönüp daha hızlı biçiyor.

Öte yandan imalât sanayi toplam ekonomik faaliyetler içerisinde sürükleyici bir yapıya sahip olduğunu, 1967-1974 yılındaki toplam grevler içindeki payıyla da ortaya koyuyor. Sözkonusu 8 yıllık dönemde, Türkiye ekonomisinde greve katılanların % 60.9'u imalât sanayinde istihdam edilmekteydi. Aynı şekilde, grevde geçen günler toplamında imalât sanayinin payı % 57.4'ü bulmaktaydı. Ve yine sadece imalât sanayi özel kesiminde grevde geçen günler, ekonominin tamamındaki toplam grevlerde geçen günlerin % 44.3'üne eşitti.

Böylece sadece sermayenin merkezileşmesi ve yoğunlaşması açısından değil, aynı zamanda işçi sınıfımızın ekonomik mücadelesinin ulaştığı boyutlar açısından da, genel olarak imalât sanayi ve bu kesimde özel olarak özel imalât sanayi, toplumsal mücadelenin en dinamik kesimini oluşturuyor.

Sonuç

Türkiye kapitalizmine tekelci bir yapının egemen olduğunu ve tekelciliğin aynı zamanda bölgesel bir nitelik de taşıdığını, kimse inkâr edemiyor bugün. Ekonominin her kesimindeki ve özellikle imalât sanayi kesimindeki tekelcilik eğilimleri her geçen gün daha da güçlenirken bu gelişim, objektif olarak ve kaçınılmaz bir şekilde kendi zıttını da güçlendiriyor, işçi sınıfının merkezileşmesi ve yoğunlaşmasına katkıda bulunuyor, ekonomik mücadelenin boyutlarını büyütüyor ve böylece kapitalizm öncesinin kalıntılarını tümüyle tasfiye edememiş de olsa, geri bir kapitalist ülke olan Türkiye'de de, temel savaşım tekeller egemenliğine karşı veriliyor.

FAŞİZM ŞİLİ'YE NELER GETİRDİ?

Şili'de faşist darbe üç yıl önce 11 Eylül günü gerçekleştirildi. Halk Birliği hükümetini deviren faşist çete ülkeyi bir kan banyosuna çevirdi, Şili halkını büyük bir yoksulluğun, sefaletin içine itti. Bu insanlık dışı yönetim, geçtiğimiz ay içinde tüm dünyada işçiler, aydınlar ve tüm ilerici insanlar tarafından büyük ölçüde bir kez daha lanetlendi. Şili halkının yaşadığı deneyden ve bugün o ülkede olup bitenlerden herkesin alacağı önemli dersler vardır. Şili faşizmi, kapitalizmin gerçek yüzünü, acımasızlığını, demokrasi ve özgürlük düşmanı kimliğini canlı biçimde gösteren çağdaş bir örnektir.

Halk Birliği Hükümetinin Kuruluşu

Şili'deki ilerici-devrimci partilerin oluşturduğu bir cephe olan Halk Birliği, başkanlık seçimlerinde ortak aday olarak Salvador Allende'yi gösterdi ve Allende 1970 eylülünde başkanlık

seçimlerini kazanarak aynı yılın ekim ayında Halk Birliği hükümetini kurdu.

Halk Birliği şu partilerden oluşuyordu: Sosyalist Parti, Şili Komünist Partisi, Radikal Parti, Sosyal Demokrat Parti, Birleşik Eylem Hareketi (MAPU), Bağımsız Halkçı Eylem. Ana hatlarıyla anti-emperyalist ve anti-tekelci olan birlik hedefini «emperyalistlerin tekellerin, toprak oligarşisinin egemenliğini kırmak ve Şili'de sosyalizmi kurmak» biçiminde belirliyordu.

Allande'nin seçimi kazanması daha baştan Amerikan emperyalistlerinin ve onların Şili'deki işbirlikçilerinin, büyük toprak sahiplerinin sert tepkisiyle karşılandı. Halk Birliği hükümetine parlamentoda güven oyu verdirmek, orduyu harekete geçirmek istediler, başaramadılar. Ve daha baştan suikastlere giriştiler; gericilerin oyunlarına gelmeyen Şili genel kurmay başkanı öldürüldü.

Halk Birliği hükümeti, kararlı bir biçimde, adım adım programını uygulamaya koyuldu. Öncelikle, hükümetin kuruluşuyla birlikte üretimi durdurup ekonomiyi sabote etmeye çalışan bazı işletmeler kamulaştırıldı. Önceki başkan zamanında iğreti bir biçimde uygulanıp dejenere edilmiş olan toprak reformu yeniden ele alındı, üç yıl boyunca büyük toprak mülkiyetine kesinlikle son verildi, köylüler toprağa kavuşturuldu.

Bakır ve nitrat gibi Şili ekonomisinde büyük payı olan madenler millileştirildi. Bankalar devletleştirildi. Daha sonra bazı yabancı şirketlerle birlikte Uluslararası Telgraf, Telefon ve Elektrik Şirketi (İTT) millileştirildi.

Bütün bunlar yerli ve yabancı tekellerin hegemonyasını çökerten tedbirlerdi. Devrimci hükümet basın konusuna da el attı, basın sanayine açtığı kredilerle bu tesislerden yararlandı, ilerici yayınlar büyük çapta basılarak ucuz fiyatla kitlelere ulaştırıldı. Ama yine de bu alanda gerici basının karşı kampanyaları etkisiz kılınamadı.

Halk Birliği hükümeti emekçi halkın hayatında etkisini gösteren birçok sosyal tedbirler aldı. İşçi ücretleri yükseltildi. Şilili emekçilerin ulusal gelirden aldıkları payı yüzde 30'dan üç yıl içinde yüzde 55'e çıkarıldı. İşsizlik oranı yüzde 8'den yüzde 3,9'a düşürüldü. Geniş kitlelere eğitim olanağı sağlamak, bazı ulusal

azınlıklar üstündeki baskılara son verip onların kültürel ve ekonomik gelişimlerine yardımcı olmak yolunda adımlar atıldı. Ders kitapları ucuzlatıldı. Çocuklar ve hamile kadınlar için bedava süt sağlandı vb.

Bütün bu tedbirler etkisini göstermekte gecikmedi. Gericilerin tüm sabotajlarına, karşı kampanyalarına rağmen Halk Birliği 1972 seçimlerinde oyların yüzde 50,9'unu alarak büyük başarı gösterdi (1970 başkanlık seçimlerinde oyların yüzde 36,3'ü alınmıştı).

Halk Birliği hükümetinin başardığı bu işler, elbette, Şili'de sosyalizmin kuruluşu anlamına alınamaz. Bunlarla ülkede emperyalizmin ve tekellerin egemenliğine son veriliyor ve sosyalizmin önündeki engeller kaldırılıyordu. Yapılanlar, sosyalizm için ön şartları hazırlama niteliğinde idi.

Devrimci hükümetin önündeki güçlükler

Halk Birliği hükümeti, daha baştan önemli güçlükler içinde işe başlamıştı. Parlamentoda çoğunluk tutucu ve gericilerin elindeydi, bu nedenle de hükümet dilediği yasaları parlamentodan geçiremiyor, üstelik parlamento tarafından büyük çapta engelleniyordu.

Amerikan emperyalistleri Güney Amerika kıtasındaki bu gelişmeye razı olmayacaklarını daha baştan belirttiler. Dışişleri Bakanı Kissinger, Şili'de sosyalizm başarıya ulaşırsa bunun diğer Güney Amerika ülkelerine sıçrayacağını, İtalya, Fransa gibi Avrupa ülkelerini de etkileyip bu ülkelerde sosyalizm başarısına yardımcı olacağını; bu nedenlede mutlaka engellenmesi gerektiğini belirtmişti. Amerikan tekelleri ve CİA vargüçleriyle işe koyuldular, Şili'deki gerici kampanyayı, sabotajları paraca desteklediler, bizzat yönettiler. Örneğin salt ITT.'nin bu iş için 8 milyon dolar (120 milyon TL.) harcadığı, Amerikan resmî belgeleriyle açığa kavuşmuştur. İhracattaki payı yüzde 60 ile 80 arasında olan Şili bakırının en büyük alıcısı olan ABD, Şili'ye ekonomik ambargo uyguladı, bakır fiyatlarının büyük ölçüde düşmesine yolaçtı.

Başta, yedikleri darbelerle tekelciler olmak üzere, sosyalizm yönündeki gelişmeden yüreği hoplayan Şili burjuvazisi, bu gelişimi durdurmak için paçaları sıvadı. Üretim yer yer durduruldu,

yavaşlatıldı. Karaborsacılık, istifçilik yoluyla birçok tüketim maddesi piyasadan çekildi, zoraki kıtlıklar yaratıldı. Burjuvazi, elindeki üretim araçlarından yararlanarak yıpratıcı, amansız bir savaş yürütüyordu. Ama salt bununla kalınmadı, gerici militanlar açık törere, suikastlere, sabotajlara giriştiler. Devrimci sendika liderleri vuruldu, köprüler, demiryolları havaya uçuruldu vb. İç ve dış gerici basın ise bütün bunların suçunu devrimci hükümete yüklüyor; marksistlerin ülkeyi çıkmaza sürüklediklerini, yokluk yarattıklarını, özgürlükleri kısıtladıklarını ya da tümden ortadan kaldıracaklarını iddia ediyordu.

Burjuvazinin açtığı ekonomik, ideolojik gerici kampanya etkili olmakta gecikmedi. Daha önceki dönemde, oldukça iyi gelir düzeyleri nedeniyle diledikleri tüketim maddelerini rahatça bulabilen orta tabakalar huzursuz oldular ve Halk Birliği hükümetine karşı tepki gösterdiler. Burjuvazinin oyununa çoğunluğu orta tabakalardan olan bir kısım ev kadınları da geldiler. Burjuvazinin yarattığı sunî kıtlıktan etkilenen küçük burjuvalar, sokaklara dökülerek Halk Birliği hükümetini protesto ettiler; dükkâncılar, kamyoncular greve gittiler. Kamyoncuların grevini bizzat CİA'nın ve ITT'nin adamları alttan alta yönetti.

Burjuvazi demokrasiyi bir yana itiyor

Burjuvazi, yarattığı ekonomik bunalımla ve açtığı politik, ideolojik kampanya ile, öncelikle, seçimlerde üçte iki çoğunluğu sağlayıp Halk Birliği hükümetini kolay yoldan düşürmeyi umuyordu. Ancak 1973 genel seçimlerinde tam tersine Halk Birliği oyların yüzde 44'ünden fazlasını alarak başarı gösterdi. Demokratik yollardan onun düşürülemiyeceği artık anlaşılmıştı. Sabırsızlanan burjuvazi artık tümüyle zor yöntemlerine yöneldi. «Şili'nin demokratik gelenekleri» artık Şili burjuvazisinin umurunda değildi.

Şili ordusu araç ve donatım bakımından ABD'nin kontrolündeydi. Subayların en az yüzde 10'u Amerikan ordusunda, emperyalizmin istediği doğrultuda bir eğitimden geçirilmişti. Halk Birliği hükümeti, orduyu gerek araç-gereç, gerek eğitim bakımından Amerikan denetiminden kurtarmayı başaramadı, bunun için zorunlu yasaları, gericilerin egemen olduğu parlamentodan geçiremedi. Başlangıçta «demokratik teamüllere bağlı» ve «tarafsız» görünen orduda faşist darbe için ortam adım adım

hazırlandı; ilerici unsurlar temizlenirken ya da etkisiz hale getirilirken faşistler kilit noktalarına yerleştirildi. Bu işte de ipler bizzat ABD emperyalistlerinin elinde idi. Faşistler darbe için uygun ortamı kolladılar. 11 Eylül 1970'ten önce beş kez gerici darbe teşebbüsü oldu, bunlar önlenebildiler; ama son olarak Pinochet ve çetesinin darbesi başarıya ulaştı ve Şili'ye kanlı faşizmi getirdi.

Allende ve arkadaşları faşist komutanlara teslim olmayı reddettiler, tanklarla, uçaklarla bombalanan başkanlık sarayında yedi saat süren bir direnişle yiğitçe dövüşerek öldüler. Şili'li devrimciler, Şili işçileri ve yurtseverleri de sokaklarda, fabrikalarda, mahallelerde ve kırlarda faşist darbecilere karşı dövüştüler. Ama bu direniş gereği gibi hazırlıklı, örgütlü değildi, yenilgiye uğramaktan kurtulamadı. Faşist cunta ülkenin her yanına ölüm saçtı. İlk birkaç günde 20.000 civarında işçi ve yurtsever öldürüldü. On binlercesi zindanlara ve toplama kampalarına konuldu. İşçiler, devrimciler, ilericiler görülmemiş bir zulüm ve işkence çarkına sokuldular. Şili'li devrimci şair Victor Jara, stadyumda elleri kesilerek öldürüldü. Ünlü devrimci Pablı Neruda bu vahşetin ilk günlerinde, acılara dayanamıyarak öldü. 200.000 kişi yurt dışına çıkarak hayatını kurtardı.

Bu faşist darbe ve kanlı zulüm tüm ilerici insanlık tarafından tiksintiyle, lânetle karşılandı. Dünyanın her yanından Şili işçi sınıfına, devrimcilerine ve yurtseverlerine dostluk ve dayanışma eli uzandı. «Özgür dünyanın koruyucu meleği» ABD ve onun dünyanın dört bir yanındaki aşağılık uyduları ise olayları sevinçle ellerini ovuşturarak karşıladılar.

Devrim kendisini niçin koruyamadı?

Şili'de devrimci güçlerin yenilgisi üstüne çok şeyler söylendi. Şili deneyi daha baştan bir çıkmaz mıydı? Yoksa cunta engellenebilir miydi? Halk Birliği hükümetinin hataları neler oldu?

Elbette Şili deneyini en iyi değerlendirme durumunda olanlar bu geçici, ama önemli yenilgilerine rağmen, yine de Şili'li devrimcilerdir. İnsanlığın ileriye doğru genel ilerleyişi içinde kimi zaman zigzaklar, geriye dönüşler de olacaktır. Ama Şili deneyinden yine de herkesin çıkaracağı önemli dersler vardır.

Şili'de devrimci güçlerin, bir hükümet oluşturmalarına rağ-

men karşı karşıya bulundukları bazı güçlükleri yukarda belirttik. Ayrıca Şili Amerikan emperyalizminin burnu dibinde ve ona uydu gerici rejimlerle çevrili bulunuyordu. Bu durum Şili halkına devrimci destek ulaştırılmasında önemli güçlükler çıkarıyordu.

Akla en çok gelen sorulardan biri şudur: Şili'deki devrimci, ilerici güçler bir hükümet oluşturdukları ve ilerici programlarını uygulamaya koyuldukları halde niçin kendilerini ve devrimin kazanımlarını korumak, gerici saldırıları engellemek için yeter tedbir alamadılar? Niçin başta işçiler olmak üzere emekçi halk kitlelerini, devrimci ve ilerici güçleri militan bir biçimde, gerici saldırıları püskürtmeye hazır biçimde örgütlemeyi sağlamadılar? Çünkü devrimi yaşatmanın, devrimci kazanımları korumanın ve ileriye doğru yürümenin en büyük garantisi bu olacaktı.

Halk Birliği hükümetinin, üç yıl boyunca olup bitenler ve hele beş kez önlenen darbe teşebbüsleri karşısında bunu düşünmemiş olması mümkün değildir. Bilindiği kadarıyla onlar bu alanda başarılı olamadılar. Örneğin birkaç kez işçilere ve devrimci militanlara ulaştırılan silahlar, hükümetin karşı tutumuna rağmen ordu ve polis tarafından geri toplandı. Orduyu demokratik geleneklere bağlı tutmaya çalışan Allende hükümeti bu alanda bir mücadeleye girişemedi, girişseydi belki de gerici güçler, Halk Birliği hükümetinin yasaları ve demokratik gelenekleri çiğnediğini, diktatörlük kurmak istediğini ileri sürerek kamuoyunu kazanmak ve daha erken bir darbe için gerekçe bulmak olanağını elde edeceklerdi. Ancak neden bu da olsa, Şili'li devrimcilerin hazırlıksız yakalandıkları, kendilerini, kitleleri ve devrimin kazanımlarını korumayı başaramadıkları açıktır.

Elbette bu sonuçtan onların ve tüm devrimcilerin çıkaracağı büyük dersler vardır. Salt kitlelerin sempatisini, güvenini kazanmak, seçimlerde başarı göstermek ve daha önce İspanya'da son olarak da Şili'de olduğu gibi devrimci bir hükümet kurmak yetmiyor. Burjuvazinin gerici saldırılarına karşı da daha baştan hazırlıklı olmak gerekir.

Burjuvazi dünyanın her yerinde sömürü düzenini koruyacak kurumları da oluşturmuştur. O, burjuva demokrasisine, demokratik geleneklerin kimi halde köklü olmasına rağmen, çıkarları tehlikeye girdiğinde, ya da zorladığında, burjuva demokrasisini,

demokratik hak ve özgürlükleri çiğneyip geçmekte tereddüt göstermiyor. Hiç kuşku yok ki burjuvazi, tarihin bu azgın sömürücü sınıfı, demokrasiye ancak çıkarlarına uygun düştüğü ölçüde saygılıdır.

Burjuvazi, sömürüye ve baskıya son veren sosyalizmi özgürlük ve demokrasi düşmanı gibi göstermekten hoşlanır. Devrimlerde dökülen kanın, çekilen acıların sorumlusu olarak devrimcileri gösterir. Sosyalistlerin demokratik yolları tercih etmediklerini, şiddetten hoşlandıklarını söyler. Yine, burjuvazi, sosyalistlerin demokratik yollarla iktidara gelmelerinin mümkün olmadığını, çünkü büyük halk çoğunluğunun «özgürlük ve demokrasiyi korumak için», «diktatörlüğe» karşı olduğu için onlara oy vermiyeceğini iddia eder. Bütün bunlar sahtekârca iddialardır. Hayır, sosyalistler şiddetten asla hoşlanmazlar. Kendi başına şiddet «sosyalizmin yüce ülkülerine yabancıdır.» Sosyalistler, devrimin en az acılarla, en az kurbanla başarılmasını da isterler. Sosyalistler büyük halk çoğunluğunun güvenini kazanarak demokratik yollardan iktidara gelebilir, sosyalizmi kurabilirler. Çünkü sosyalizm, hemen her ülkede halkın ezici çoğunluğunun, kimi zaman yüzde 90'dan fazlasının çıkarına olan bir düzendir. Kendileri baskı ve zulüm altında olan kitleler neden insanın insan tarafından sömürülmesine son veren, insanoğlunun önünde geniş olanaklar açan ve burjuvaların düzeninde, kapitalizmde olduğu gibi yalancıktan ve sahtekârca bir demokrasiyi değil, gerçek özgürlüğü, eşitliği ve mutluluğu getiren sosyalizme karşı olsunlar?

Ama gerçek şu ki, burjuvazi kitleleri yalanla, propagandayla, demogojiyle aldatır, onların gözünü boyar. Uyanmalarını engellemek için elden geleni yapar. Uyandıkları ve kendi yollarında yürüdükleri zaman da zora ve teröre başvurur. İşçi sınıfı partileri elbette demokratik şartlardan yararlanarak, halkın ezici çoğunluğunun desteğini, birliğini sağlayarak iktidara gelebilirler; ama bunu engelliyen, demokratik hayat bu yönde geliştiği zaman kuralları çiğneyen, demokrasiyi bir yana itip zora başvuran, kan döken burjuvazinin kendisidir. Devrimin demokratik yoldan gelişiminin önüne zorla çıkan burjuvazidir. Onun içindir ki devrimlerde kan dökülür, büyük acılar çekilir. Şiddetin sorumlusu, asla sömürü ve baskıya son vermek isteyen işçiler ve ezici halk çoğunluğu değil, zorbalığa başvuran gerici burjuva-

zinin kendisidir. İşte Şili deneyi bunun son bir örneğidir. Emperyalizm ve gerici Şili burjuvazisi, büyük toprak sahipleri, devrimin demokratik yoldan gelişimine tahammül edemediler, onu kanla bastırdılar.

Bu nedenle, devrimin demokratik yoldan gelişimi imkânsız olduğu için değil, ama burjuvazinin alçaklığı, demokrasi konusunda ikiyüzlülüğü, saldırganlığı bir gerçek olduğu için devrimci güçler, bu saldırıları boşa çıkartmaya hazırlıklı olmalıdırlar.

Şili deneyi, burjuvazinin hükümeti yitirse bile, devrimci hükümeti zor durumlara sokmak, bir karşı devrime girişmek için ne büyük olanaklara sahip olduğunu gösteriyor. O, parlamento, ordu-polis, mahkemeler vb. birçok kurumdan yararlanabiliyor. Ve en önemlisi, elinde büyük ekonomik olanaklar tutuyor. Şili'de parlamento çoğunluğunu da yitirmiş olsaydı bu ekonomik olanaklarla gelişmeyi sabote etmek imkânlarına sahipti. Burjuvazinin, devrimci güçlerin demokratik yollardan iktidara gelebileceği şu ya da bu ülkede aynı yöntemleri deneyeceğine kuşku yoktur. Nitekim ABD ve Federal Almanya emperyalistleri daha şimdiden Fransa ve İtalya'daki gelişmelerden tedirginlik duymakta ve bu ülkelerdeki devrimci hareketleri tehdit etmektedirler. Fransız ve İtalyan emperyalistlerinin de kendi ülkelerinde demokratik yollardan sosyalizmin kuruluşuna ve bu yolda ön şartlar yaratılmasına seyirci kalmayacakları açıktır. Bu nedenle bu ülkelerin devrimcileri de elbette bütün bunları hesaba katmak zorundadırlar. Hiç kuşku yok ki her ülke bir Şili olmayacaktır; ama devrimci güçlerin zaferini sağlıyacak olan da onların gerici saldırganlığını boşa çıkartabilecek şekilde hazırlıklı olmalarıdır. İşçi sınıfının örgütlenme biçimi ve mücadele yöntemleri ülkeden ülkeye, bu ülkelerin özgül koşulları sonucu farklar gösterebilir. Ama işçi sınıfı aynı zamanda değişen şartlara uyum sağlıyacak, en çetin şartlarda mücadeleyi yürütecek bir esnekliğe de sahibolmalıdır. Diğer yandan, devrimci bir programı uygulayabilmek, devrimi sürdürmek ve korumak aynı zamanda burjuva kurumların yerine devrimci kurumları oluşturmaya bağlıdır.

Faşizm Şili'ye neler getirdi?

Pinochet çetesi bile Şili halkının özgürlüklerini ve demokrasiyi kurtarmak için darbe yaptığını söyledi! Buna şaşmamak ge-

rekir. Emperyalistlerin ve faşistlerin özgürlükten de demokrasiden de anladıkları budur. Ama faşistler tüm partileri kapattılar. Onların darbesini alkışlayan Hıristiyan Demokrat Parti bile herhalde bu kadarını beklememişti. Şili'de bugüne kadar kırk binden fazla işçi ve yurtsever öldürüldü. Onbinlercesi toplama kamplarından geçirildi. İşkenceler ve toplama kamplarındaki insanlık dışı baskılar devam ediyor. Tutuklular arasında Şili Komünist Partisi genel sekreteri Luis Corvalan ve devrimci partilerin diğer önde gelen yöneticileri var.

Faşistler, daha darbenin ilk yılında beşyüz bin işçiyi politik nedenlerle işten attılar. Şimdi bu sayı altıyüz bini geçmiş bulunuyor. 8 milyonluk bir ülkede bunun ne tür bir uygulama olduğu açıktır. İşsizlik oranı darbeden önce yüzde 3,9'a düşürülmüşken şimdi bu oran yüzde 20.7'e fırlamış bulunuyor. Yani her beş kişiden biri işsiz. Paranın değeri 17 misli düşerken işçi ücretleri dondurulmuş durumda.

Amerikalı efendilerin desteğine rağmen Şili ekonomisi tam bir çöküntüye uğramış bulunuyor. Akıl almaz fiyat artışları ve işsizlik Şili halkını büyük bir sefalete itmiş. Birçok tüketim maddnesinin fiyatı 20 misline, 40, 80 misline fırlamış durumda. Halkın büyük çoğunluğu artık et, süt, yumurta yiyemiyor. Allende döneminde bazı tüketim maddelerini bulmakta sıkıntı çektikleri için huzurları bozulan ve bu yüzden sokaklara dökülen şehir küçük burjuvaları da artık birçok tüketim maddesini ya bulamıyor, ya da yanına yaklaşamıyorlar.

Üç yıllık faşist uygulamadan sonra Şili emekçilerinin millî gelirdeki payı yüzde 55'ten yüzde 30'un altına düştü. Açlık son derece yaygın ve bu yüzden de en çok çocuklar ölüyor.

Topraklar toprak ağalarına, şirketler sahiplerine iade edildi! Amerikan şirketleri Şili'ye, babalarının malı gibi yeniden yerleştiler. Şimdi bir avuç mutlu azınlık, tekelci burjuvazi, büyük toprak sahipleri, Amerikan şirketi komisyoncuları ve omuzu kalabalık faşist generaller; saçları, boyunları, göğüsleri, kulakları ve parmakları pırlantalarla donanmış sevimli eşleriyle birlikte, bol ışıklı salonların muhteşem avizeleri altında televizyona ve foto muhabirlerine beşuş çehrelerle poz veriyorlar!.. Ve Şili de yoksulluk, kırlardan, gecekondulardan, kent varoşlarından lüks alanlara doğru kirli bir su gibi kokuşup yayılıyor.. Faşist

yönetim altında kapitalist toplumun zıtlıkları çok çarpıcı ve gizlenemez biçimde beliriyor.

Faşizmin yenilgisi geç olmayacaktır

Faşist cunta ve onun iplerini ellerinde tutan Amerikan emperyalistleri bu zulüm yönetimini uzun süre ayakta tutamıyacaklardır. Şili halkının onlara üstün gelmesi çok sürmeyecektir. Şili işçi sınıfı ve tüm Şili'li yurtseverler bugünkü güç koşullarda da örgütleniyor ve faşizme karşı direniyorlar. Tüm ilerici insanlık Şili halkına dostluk ve dayanışma gösteriyor, faşizmi lânetliyor. Şili halkının acıları elbet bizim de acılarımızdır. Ve biz, kendi ülkemizde faşizme ve emperyalizme karşı mücadele vererek Şili işçi sınıfının ve ilerici halkının mücadelesine katkıda bulunuyoruz. Faşizmin, emperyalizmin ve bir tüm olarak gericiliğin, dünyanın herhangi bir yerinde verdiği kayıplar, öteki ülkelerde mücadele veren dostların davasına bir destek olacaktır.

Yaşasın Şili işçi sınıfının ve Şili'li tüm yurtseverlerin faşizme karşı mücadelesi!

Şili'li tüm devrimcilere ve yurtseverlere özgürlük!

Kahrolsun faşist cunta!

NAN Û SE

S. YEKBÛN

Sidar bı hevalên xwe ra lı êxur dılist. Zarûkên gund hemi lı wır bûn. Dema kelekel lı hawırdor rûnıştibû, ketıbûn êxur û dest bı veşartokê kırıbûn. Jı wê demê ve bêhn ne dabûn xwe, her dılistın. Nivro şıkestibû êdi. Lê hê ji dev jı listıkê ber ne dabûn.

Sidar jı nişkave çızeki dı nava xwe da hıs kır. Dılê wi buhûri. Hat bira wi ku bırçi ye. Fıravin ne xwarıbû. Sıbê keriki nan û taseki dew xwarıbû. Jı wê demê vır da tu tışt bı devê wi ne bûbû. Şa û şêriniya listıkê bırçibûn ji, fıravin ji jı bira wi bırıbû.

Deng lı hevalên xwe kır:

«Hevalno, ez bırçi bûme. Ez'ê bıçım malê, nan bıxwım û bêm.»

Zarûk pê kenin. Tınaz kırın:

«Berxê dıya xwe, bırçi bûye.. Ma em ji ne mina te ne lawo? Ki jı me çı xwarıye?»

Bı rasti ji gışt bırçi bûbûn. Lê destê wan ji mina sidar jı listıkê ne bûbû.

Sidar guh ne da tınazên wan:

«We dıvê hûn ji herin nan bıxwın. Ma mı gotiye meçın? Eva ez dıçım.»

Zarûk hemi kenin:

«Ha, ha, haa... Zıgur, zıgur... Mıriyê zıkê xwe»..

Lê Sidar guh ne da wan. Bı lez û bez jı êxur derket, berê xwe da malê.

Dıya wi Zeyno eywan dımalışt. Çawa dit ku Sidar bı bayê bezê lê qelıbi, hêrs bû, pışta xwe rast kır û qiriya ser kurê xwe:

«Şoooşşş, koro şoşş!.. Çı qewımiye ku tu waha dıbezi? Ma gur daye pey te!»

Sidar bı lava gotê:

«Ez jı bırçiya mırım dayê. Nava mın nısıli.»

Dıya wi disa xûz bû û malıştına xwe ajot. Sidar icar qiriya:

«Ez dıbêm ez bırçi bûme dayê.. Ma te ne bıhist?»

Zeyno disa qiriya:

«Eeeh.. Bes hışê mı bıbe.. Tu bırçi yi ez çı bıkım? Here jı teştê keriki nan derxe bıxwe.»

Sidar lêvê xwe bada:

«Nanê tısi ma?»

«Lê çı?»

Sidar ica jı dıl hêrs bû. Lıngê xwe lı erdê xıst û qiriya:

«Ez nıkarım nanê tısi bıxwım. Pêxwarın ji bıde mın.»

Dıya wi hêrs bû, sıvnıka destê xwe hejand û ber bı wi çû:

«Destê mı me gihine xwe. Ez'ê bı sıvnıkê lı mejiyê te xım ha.. Ma tu buyi kurê axan, tu nanê tısi naxwi.. Ez'ê jı te ra goşt û bırınc ji ku bınım?»

Sidar jı ber derba sıvnıkê lotık avêt û baz da ber diwêr:

«Bı xwedê ez nanê tısi naxwım ha!»

«Naxwi jehr bıxwe!»

Sidar zani ku bı zorê û hêrsê tışt bı destan na keve. Dest bı lavaiyê kır:

«Dayê, tu bıdi xatırê gora kalê mı, tu pêxwarıneki ji bıdi mı.. Çı dıbe, ma ez ne kurê te me?»

Dılê dê bı van lavan nerm bû. İcar bı çaveki tıji evin lı kurê xwe nıhêrt:

«Berxê mı, ez êvarê sawar dıpêjım. Em nıkarın her dan xurekê rûni bıxwın. De here jı xwe ra xıyareki ji jı bın mekebê derxe.»

Sidar bı kêf çerıxi kilerê. Paçê hevir jı ser teştê hılani û keriki nan jê derxıst. Paşê mekeb bılınd kır û xıyareki ji gırt. Bı lez û bez jı mal derket û berê xwe da êxur disa.

Zarûk jı listınê û bırçitiyê westabûn, jı hêz ketıbûn. Jı ber vê yekê lı pışt derê êxur kom bûbûn ku bıçın malên xwe, nan bıxwın. Sekî ji lı ber derê êxur, lı siya diwêr mexel ketıbû, jı germê zımanê xwe derxıstıbû û yeksor dıhelıki. Gılêza devê wi ji dılop ji zımanê wi dırıji.

Sidar ber bı êxur dıbezi. Keriyê nan dı desteki wi da bû, xıyar ji dı destê dın da. Lê dema ku nêziki lı se kır, lıngê wi lı sıngeki dêwêr ra lıkumi. Xwe ra ne gırt û bı ser dev ket erdê. Bı ketına wi ra keriyê nan û xıyar jı destan vırvırin, her yek lı aliki ketın. Ew hê jı erdê ra ne bûbû, se hema jı cih hılfıri ji, rahışt keriyê nan û yalla..

Sidar heta jı erdê rabû, se lı rıknê êxur zıvıri ji. Bıra zarûka bı careki dest bı kenê kırın û bû tiqetiqa wan.

Sidar hem jı hêrsê, hem ji jı kena zarûka şaş bû ma. Lê belê çı jı desta dıhat, jı bıl çêrkırına dıya xwediyê se..

EKMEK VE KÖPEK

Sidar, arkadaşlarıyla ahırda oynuyordu. Köyün tüm çocukları ordaydı. Dışarda kızgın sıcak bastırınca ahıra girip saklambaç oynamaya başlamışlardı. O vakitten beri de ara vermeden habire oynuyorlardı. Öğlen olmuştu artık; ama onlar hâlâ oyunu bırakmamışlardı.

Sidar ansızın içinde bir sızı duydu. İçi geçer gibi oldu. Aç olduğunu anladı. Öğlelik yememişti. Sabah bir parça ekmeği bir tas ayranla yemişti. O zamandan beri de ağzına birşey koymamıştı. Oyunun verdiği zevk açlığı da, öğlen yemeğini de unutturmuştu ona.

Arkadaşlarına seslendi:

«Arkadaşlar, acıktım ben. Eve gidip ekmek yiyeceğim.»

Çocuklar güldüler, alay ettiler onunla:

«Anasının kuzusu, acıkmış.. Ulan biz de senin gibi değil miyiz. Hangimiz ne yemişiz?»

Aslında tümü de acıkmışlardı. Ama Sidar gibi onların da eli oyundan olmamıştı.

Sidar alaylara kulak asmadı:

«Dilerseniz siz de gidip yiyin. Gitmeyin mi dedim size sanki.. Ben gidiyorum işte.»

Çocuklar gülüştüler:

«Ha, ha, haa... Kurt mideli, kurt mideli... Miden için can verirsin.»

Ama Sidar onlara aldırmadı. Koşa koşa ahırdan çıkıp eve yöneldi.

Anası Zeyno sofayı süpürüyordu. Hızla ve kendisine çarparak geçen Sidar'a öfkelendi, doğrularak bağırdı:

«Çüşşş, eşek, çüşş!.. Ne oldu da böyle koşuyorsun yani? Kurt mu kovalıyor seni!»

Sidar alttan alarak:

«Acımdan öldüm ana. İçim geçti.»

Anası eğilip süpürmeye devam etti. Sidar bağırdı bu kez:

«Acıktım diyorum ana, duymadın mı?»

Zeyno onu azarlayarak:

«Öfff... Baş ağrıtma.. Acıktıysan ne yapayım? Git teştten bir parça ekmek çıkar ye.»

Sidar dudak büktü:

«Kuru ekmek mi?»

«Ya ne?..»

Sidar bu kez iyice öfkelendi, ayağını yere vurup bağırdı:

«Kuru ekmek yiyemem. Katık da ver bana.»

Anası kızdı, elindeki süpürgeyi sallayarak üstüne yürüdü:

«Bak dövmiyeyim seni. Bu süpürgeyle kafanı patlatırım şimdi... Ağa çocuğu mu oldun da kuru ekmek yemiyorsun be! Sana etli pirinç pilavını nerden getireyim ben?»

Sidar, süpürge darbesinden korunmak için sıçradı, duvar dibine sığındı:

«Kuru ekmek yemem valla!»

«Yemezsen zehir ye!»

Sidar zorla, öfkeyle ele birşey geçmiyeceğini anladı; alttan aldı:

«Ana, dedemin mezarı hayrına... Biraz katık veresin... Nolur yani, oğlun değil miyim ben?»

Anasının yüreği bu laflara yumuşadı. Bu kez oğlunu sevgi dolu gözlerle süzerek:

«Kuzum benim, akşam bulgur pilavı pişireceğim. Her öğün yağlı yemek yiyemeyiz biz. Hadi git mekebin altından bir de salatalık al.»

Sidar sevinçle kilere seğirtti. Hamur bezini teştin üzerinden

kaldırdı, bir parça ekmek çıkardı. Sonra mekebi kaldırarak bir de salatalık aldı. Koşarak evden çıktı, yine ahıra yöneldi.

Oyundan bitap düşmüş çocuklar ahırın kapısı önünde toplanmış yemek için evlerine gitmeye hazırlanıyorlardı. Bir köpek de ahırın kapısı önünde duvarın gölgesine yatmıştı. Sıcaktan dilini sarkıtmış tekdüze soluyup duruyordu. Ağzının salyası damla damla düşüyordu.

Sidar ahıra doğru koşuyordu. Ekmek parçası bir elinde, salatalık da diğerinde. Köpeğe yaklaştığında ayağı, sığırların bağlandığı bir kazığa takıldı, yüzüstü yere yuvarlandı. Düşmesiyle birlikte ekmek parçası da salatalık da elinden fırlayıp herbiri bir yandan düştü. Ve o daha toparlamadan köpek fırladı, ekmeği kaptığı gibi yallah..

Sidar yerden kalkıncaya dek köpek ahırın köşesini döndü bile. Çocuklar hep birden gülmeye başladılar kahkahalarla.

Sidar hem kızgınlığından, hem çocukların gülüşmesinden şaştı kaldı. Ama elinden ne gelirdi, köpeğin sahibinin anasına sövmekten başka...

GOTINÊ PÊŞYA

Dahevdok : **Hüseyin DENİZ**

1. Agır bı erdê dıkeve, ter û hışk bı hevra dışewıtın.
2. Aqlê sıvık, barê gıran.
3. Ava bira bı tevdira.
4. Av dı golê da bımine wê geni bıbe.
5. Axê me Om e, xweli lı serê me kom e.
6. Bayê mırov rabe, şebeş badıke.
7. Bıla avıs be, kengi dızê bıla bızê.
8. Berxê nêr bona kêr.
9. Bext kela mêra ye.
10. Bext nadım bı text.
11. Bı gülkê bıhar nayê.
12. Bıtırî (stûri) jı gayê cot ra namine.
13. Bıtırs jı ava sekını.
14. Bûka salê qeşmera malê.
15. Buka bê zar û zıman, xwesûya bê din û iman.
16. Çavê lı derya, xweli lı serya.

17. Çax jı çaxê fedi nake.
18. Çıya çıqas bılınd be, bê rê nabe
    Neval kûr be, bê av nabe.
19. Çıya çıqas bılınd be, disa ji rê pê dıkeve.
20. Dara xebatkaran tım bı bere.
21. Dawet ferıki, berbû hetıki.
22. Devi pala xwe dıdın hûrdeviya.
23. Dıjmınê dıjmınê mero, dostê mero ye.
24. Dıjmınê dıjwar jı dostê xayin çêtır e.
25. Dikê çê dı hêkê de bandıde.
26. Ditın û gotın nabe yek.
27. Ê ne lı şer e, dıbe şêr e.
28. Ga dımre çerm dımine, mêr dımre nav dımine.
29. Gayê pis tım golık e, mervê pis tım lawık e.
30. Giha dı bın kevır da namine.
31. Golıkek navê garankê xera dıke.
32. Golıkê malê jı gayê malê natırse.
33. Gotına xweş bıhara dıl e.
34. Her giha lı ser koka xwe şin dıbe.
35. Heqi dı destê neheqiyê de baq-baq e.
36. Hevalti bı rasti.
37. Hinbûya hin neke, hinkıra bir neke.
38. Jı bo naneki ervaneki xera dıkın.
39. Kero memır bıhar hat, pirê memır givar hat.
40. Kesê têkeve dilanê wê xwe bıhajine.
41. Konê reş bênamûsi nabe.
42. Kûçık goştê kûçık naxwe.
43. Kûçık jı kê bıtırse bı wi ali da dıreye.

44. Kûçık pêle terya kûçık nake.
45. Kûrmanc ku têr e, xew jê ra xêr e.
46. Kurmê darê ne jı darê be, dar xera nabe.
47. Lı jınekê bıger wek reha rûn.
48. Lı zıkê wi dıxe, dıbê ay pışta mın.
49. Mal mektebe.
50. Mal têr e, kewani şêr e.
51. Mala mêra, kanya zêra.
52. Malê xesis dıçe fetis.
53. Mero dız be şevê reş pır e.
54. Mero xwe ne xurine, xur na şıkê.
55. Mervê çê lı paş ê xerab na sekine.
56. Mêrê bê bext pırebe.
57. Mêrê çê bı lepê xwe ye.
58. Mêrê newêrek singa gewr nabine.
59. Mêrê qels du cara şer dıxwaze.
60. Mêvanê xerab carkê nan dıxwe.
61. Mırov pir dıbe, dıl pir nabe.
62. Mıtırb bırçi dıbın behsa nanê şaya (daweta) dıkın.
63. Morika bı qul bı eter ra namine.
64. Nanê mêra lı mêra bı deyn e.
65. Nanê xwe bı nanpêja bıke, bıla nanki te zêde here.
66. Nan û mast xwarına rast, nan û dew xwarına derew.
67. Navê gund, namûsa gund e.
68. Nêçirvan kewê xwe dı mıjê da bernade.
69. Ne ker tê ber bar, ne bar dıçe ber ker.
70. Ne jı fesada be, wê gur û mih bı hevra bıçêrın.

71. Neynûk û goşt jı hevra naqetın.

72. Nok çû bajêr bû leblebi.

73. Pırani betal kır mêrani.

74. Pivaz, çı sor çı sıpi.

75. Pola jı pola naxwe.

76. Qeleni mıtırban dıdi, qiza eşiran dıxwazi.

77. Qedrê gulê çı zani, kelbeş dıbê kerê reş.

78. Reva pısika heta kadinê ye.

79. Rıhet dıbe şûna xıncera, çê nabe şûna xebera.

80. Rım dı tûra da hılnayê.

81. Rıh dıbe bıhost, dıjmın nabe dost.

82. Roj bı bêjıngê nayê vêşartın.

83. Roja çê jı sıbehê da xuyani ye.

84. Rovî berê da ne dıçû qulê, rabû hejek ji bı terya xwe gırêda.

85. Rûyê reş hewce teniyê nine.

86. Serê kesê rast tım bılınd e.

87. Serê ne êş e, destmalê lê gırê nede.

88. Şam şekır e, welat jê şêrintır e.

89. Şêr şêr e, çı jın e çı mêr e.

90. Şûşa dıl bışkê cebar nabe.

91. Ta jı mırınê çêtır e.

92. Tenûr ne sıncıre (germ nebe) nan çê nabe.

93. Tırsonek tım lı paş ın.

94. Tûrê vırekan tım qul e.

95. Xılt axê dıkole, lı serê xwe dıke.

96. Xwedyê sebrê mirê Mısrê.

97. Zıkê têr ha jı ê bırçi tıne.

98. Zıkê xwe ne elıminın dı nana
Bejna xwe ne elıminın kıras û xeftana.
99. Zıkê zaroya tıji ye, lê dev nagere.
100. Zor zane, zêr zane, devê tıfıngê mor zane.

ATA SÖZLERİ

Derleyen : **Hüseyin DENİZ**

1. **Yeri ateş alınca yaş ile kuru birlikte yanar.**
2. **Hafif akıl, ağır yük.**
3. **Kuyu suyunu tedbirle (hesaplıca) kullanmalı.**
4. **Su gölde kalırsa kokar.**
5. **Ağamız Ome ağa, toprak başımıza yığıla.**
6. **İnsanın rüzgârı kabarınca karpuzları savurur.**
7. **Gebe olsun da ne zaman doğurursa doğursun.**
8. **Erkek kuzu bıçak içindir.**
9. **Baht yiğitlerin kalesidir.**
10. **Bahtı tahta değişmem.**
11. **Bir gülle bahar gelmez.**
12. **Şımarma çift öküzüne kalmaz.**
13. **Durgun sudan kork.**
14. **Bir yıllık gelin evin soytarısıdır.**
15. **Sessiz sedasız (dilsiz) gelin, dinsiz imansız kaynana.**
16. **Gözü dışarda olanın toprak başına.**
17. **Çağ çağdan utanmaz.**
18. **Dağ nice yüksek olsa yolsuz olmaz,**

Derin dere susuz olmaz.

19. Dağ nice yüksek olsa yine yol düşer.
20. Çalışanların ağacı daima verimlidir.
21. Düğün bitti berbu değerden düştü.
22. Palamut ağacı küçük palamut ağaclarına yaslanır.
23. Düşmanın düşmanı senin dostundur.
24. Güçlü düşman hayın dosttan iyidir.
25. İyi horoz yumurtadayken öter.
26. Görmekle anlatmak bir olmaz.
27. Kavgada olmayan aslan kesilir.
28. Öküz ölür postu kalır, yiğit ölür namı kalır.
29. Kötü öküz hep buzağıdır, kötü kişi hep çocuktur.
30. Ot taşın altında kalmaz.
31. Bir dana bir sürünün adını lekeler.
32. Evin buzağısı evin öküzünden korkmaz.
33. Tatlı söz gönlün baharıdır.
34. Her ot kökü üstünde yeşerir.
35. Haklılık haksızlığın elinde avaz avaz.
36. Arkadaşlık doğrulukla.
37. Öğrenmişlere öğretme, öğretenleri unutma.
38. Bir ekmek için bir unluğu bozuyorlar.
39. Eşek ölme bahar geldi, nene ölme givar (yenen bazı ot sapları veya mantar) çıktı.
40. Düğüne giren kendini sallar (oynar).
41. Kara çadır (göçebe çadırı) namussuzluğu istemez.
42. İt itin etini yemez.
43. İt kimden korkarsa o yana doğru ürür.

44. İt itin kuyruğuna basmaz.
45. Kürdün karnı toksa uyku kendisine hayırlıdır.
46. Kurdu kendinden olmasa ağaç çürümez.
47. Kendine bir kadın ara, yağın damarı gibi olsun.
48. Karnına vuruluyor, «oy sırtım» diyor.
49. Ev okuldur.
50. Evde tokluksa ev kadını aslandır.
51. Yiğidin evi altın çeşmesi.
52. Cimrinin malı boğuntuya gider.
53. İnsan hırsız olsa karanlık gece çoktur.
54. İnsan kendini kaşımasa kaşıntı kesilmez.
55. İyi adam kötü adamın arkasında durmaz.
56. Bahtsız yiğit köprü ola.
57. İyi yiğit pençesiyledir.
58. Korkak kişi ak göğsü görmez.
59. Sahte yiğit iki kez kavga ister.
60. Kötü konuk bir kez yemek yer.
61. İnsan yaşlanır, gönül yaşlanmaz.
62. Çingene acıkınca düğün ekmeğinden sözeder.
63. Delikli boncuk çerçide kalmaz.
64. Yiğidin ekmeği yiğide borçtur.
65. Ekmeğini ekmekçilere yaptır, bir ekmeğin fazla gitsin.
66. Ekmek-yoğurt iyi yemek, ekmek-ayran yalan yemek.
67. Köyün adı köyün namusudur.
68. Avcı kekliğini siste bırakmaz.
69. Ne eşek yükün yanına gelir, ne yük eşeğin yanına.
70. Fesatlar olmasa kurtla kuzu yanyana otlar.

71. Etle tırnak birbirinden ayrılmaz.
72. Nohut kente gidince leblebi oldu.
73. Çokluk yiğitliği geçersiz kıldı.
74. Soğan, ha kırmızı, ha beyaz.
75. Çelik çelikten yemez.
76. Çingene başlığı veriyorsun, aşiret kızı istiyorsun.
77. Gülün kadrini ne bilsin, dikenli ot ister kara eşek.
78. Kedinin kaçışı samanlığa kadardır.
79. Hançerin yeri iyileşir, kötü sözün yeri iyileşmez.
80. Mızrak torbaya sığmaz.
81. Sakal bir karış olur, düşman dost olmaz.
82. Güneş elekle saklanmaz.
83. İyi gün sabahtan bellidir.
84. Tilki önceden delikten geçmiyordu, kalktı bir de kuyruğuna çalı bağladı.
85. Kara yüze is gerekmez.
86. Doğru kişinin başı daima diktir.
87. Ağrımıyan başa mendil bağlama.
88. Şam şekerdir, ama memleket ondan tatlı.
89. Aslan aslandır, ha erkek ha dişi.
90. Gönlün şişesi kırılsa onarılmaz .
91. Sıtma ölümden iyidir.
92. Tandır ısınmayınca ekmek yapılmaz.
93. Korkaklar daima arkadadır.
94. Yalancıların torbası daima deliktir.
95. Köstebek toprağı kazar, başına döker.
96. Sabır sahibı, Mısır beyi.

97. Tok karnın aç olandan haberi olmaz.

98. Karnını iki ekmeğe, boyunu gömleğe ve üç eteğe alıştırma.

99. Çocukların karnı doludur, ama dilleri dönmez.

100. Zor bilir, altın bilir; mor tüfeğin ağzı bilir.

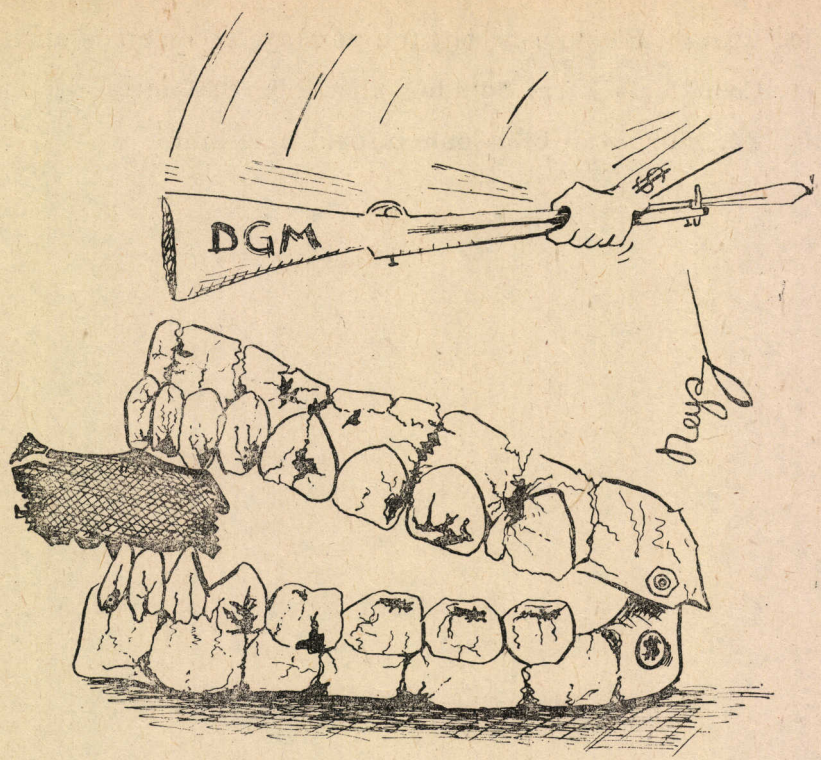
DGM

— YAZISIZ —

MAŞAALLAAAH....
TIPKI DEDESİ MERHUM
İPLİ MERCEDESE
ÇEKMİŞ.
ZAM
DGM

ELAZIĞ OLAYLARI

Halkımızın düşmanları mezhep çatışmaları yaratmak istiyorlar

Son Elazığ olayları, halk düşmanlarının, ırkçı ve gericilerin niyetlerini bir kez daha ortaya koydu.

Halk düşmanlarının mezhep kavgalarını kışkırtmaları, halkı **halka kırdırmaları** yeni değil. Egemen sınıfların bu oyunları yüzyıllardır sürüp geliyor. Onlar, yüzyıllarca yanyana yaşıyan, birbirlerine düşman olmaları için hiç bir sebep bulunmayan emekçi halkı, kendi çıkarları için birbirine düşürmekte ustalaşmışlardır.

Son yıllarda bu tür oyunlara hız verdiler. Çünkü halk kitleleri giderek uyanıyor, kimlerin kendisine baskı yaptığını, kimlerin sömürdüğünü, kimlerin haklarını gasbettiğini anlamaya başlıyor. Emekçiler, devrimciler, ilerici insanlar, mezhep farkı gütmeden elele veriyorlar, zulme, haksızlığa, sömürüye karşı birleşiyorlar. İşte bu birleşmeyi önlemek için sömürücüler, ırkçılar ve onların her türlü ajanı elele verip kitlelerin arasında sürtüşme yaratmaya, ilkel duyguları gıdıklamaya çalışıyor ve kimi zaman da buna muvaffak oluyorlar. Son yıllarda bunun pek çok örneği var: Elbistan olayları, Kırıkhan olayları, Malatya'da olanlar ve geçen 1975 Şubatında Elazığ, Erzincan dahil birçok ilde birden, aynı günlerde, sistemli bir şekilde yaratılan olaylar...

Elazığ bu bakımdan tipik bir yerdir. Irkçılar, faşist beslemeler bu ilde yer edinmek için işte bu mezhep sürtüşmelerinden yararlandılar. Kurt soyundan geldiklerini söyleyip itler gibi ulumaktan çekinmeyen bu kişiler, yerine göre koyu müslüman geçinmekten, halkın dini duygularını sömürmekten de geri kalmıyorlar. Diğer yandan tüccar, doktor, avukat gibi bazı unsurlar da, müşteri toplamak ve rakiplerini etkisiz kılmak için politik hesaplar için mezhepçiliği kışkırtmaktan geri kalmıyorlar. Bu tür kişiler aleviler içinde de, sünniler içinde de görülüyor.

Son yıllarda iç ve dış gerici güçler, kendi gerici emelleri için giriştikleri tertiplerde özellikle bu tür sürtüşmeleri kışkırtıyor, yaratmaya çalışıyorlar. Bunların amaçları bellidir: İşçi sınıfı hareketini bölmek ve bölgesel düzeyde

halkımızın özgürlük ve demokrasi mücadelesini bölmek.

Faşist çömezleri Elazığ'da da, diğer illerde olduğu gibi gerici iktidarın himayesinden yararlanıyor lar. Beslemeler, son iki-üç yıldır ki iyice azıttılar. Sokaklarda gruplar halinde dolaşıyor, gençlere, aydınlara, emekçilere, ilerici kişilerin işyerlerine, derneklere, partilere diledikleri gibi saldırıyorlar. Bu yüzden uyanık halk çocuklarının büyük kesimi okulunu terketmek zorunda kaldı. Solcu, ilerici bilinen kişiler için ne can ne mal güvenliği kalmadı.

5 Eylül günü çıkan bir olayı bahane eden ve Elazığ'ı kendi çöplükleri gibi gören MHP ve MSP'nin militanları kentte açık bir «cihad» a giriştiler. CHP ve TSİP il merkezlerine, TÖB-DER'e, Teknik elemanlar şubesine, solcu ve ilerici kişilere, Alevi halka ait olan işyerlerine, kahvelere saldırdılar, kenti bir muharebe meydanına çevirdiler. Olaylar birkaç gün devam etti. Kışkırtılan gruplar yer yer yağmaya giriştiler, yer yer işyerlerini tahribettiler, kitabevlerini dağıttılar ve kitapları sokaklarda parçalayıp yaktılar.

Bu vahşet ve ilkellik karşısında MC iktidarının tutumu ise her zamankinden farklı olmadı. Solcuların yasal toplantılarına saldıran, kimseye zarar vermeyen ilerici gençlerin yürüyüşlerine otomatik silahlarla ateş açan polis, gericilerin saldırılarına seyirci kal dı. MC iktidarının baş sorumluları Demirel ve yandaşları ise bu olaylar karşısında CHP'ye ve devrimci güçlere saldırmaktan, suçlu diye onları göstermekten geri kalmadılar.

Ancak Elazığ'daki olaylar bir başka gerçeği de gözler önüne koyuyor. Faşistlerin ve gericilerin sal dırıları, onlara sağlanan iktidar desteği, ilerici güçleri, kitleleri sindirmeye yetmiyor. Halk sırasında kendisini korumasını biliyor ve koruyacaktır, korumalıdır.

Elazığ'da gözlenen bir başka gelişme de artık gericilerin mezhep kavgası yaratma taktiklerinin iflas etmekte olduğudur. Onlar bu ilde özellikle Tunceli'den ve Palu'dan gelip kente yerleşmiş olan en kalabalık grupları birbirlerine düşürmeye çalışıyorlar ve bunu kısmen başarıyorlardı. Ama halkımız artık bu oyunun farkına varıyor. Bu çatışmadan ne sünni halkın, ne de Alevi halkın bir yararı yoktur. Bu tür çatışmalar **ancak halkımızın kurtuluş mücadelesine zarar veriyor.**

Bu oyunun iç yüzünü daha da açığa çıkaralım, yılmadan, usanmadan halk kitlelerine anlatalım. Emekçi halk hangi inançtan olursa olsun birbirine kardeştir. Halkın devrimci birliğinin oluşması, gelişmesi için çaba gösterelim. Bu konuda gerek Alevi, gerek Sünni aydınlara, uyanık kişilere, emekçilere ve yurtseverlere büyük görev düşüyor.

Kahrolsun, ırkçılar, gericiler, tüm halk düşmanları!

Yaşasın halkımızın devrimci, yurtsever birliği!

ULUDERE'DEKİ HÜKÜMET..

Demirel, DİSK'in başlattığı direnişe karşı Türkiye'de hükümet olduğunu söylüyor. Bir de Hakkâri'nin Uludere ilçesine bakalım, orada da hükümet var mı? Ve varsa bakalım ne biçim şeymiş?. Aşağıda Uludere'den aldığımız bir mektubu yayınlıyoruz. Olayların içinde yaşıyan insanlar tarafından yazılmış. Bir tek doktorun bulunmadığı ve ilgisizlik, bakımsızlık yüzünden her beş çocuktan birinin öldüğü bu yerde hükümet ve devlet bir jandarma teğmeni olarak ortaya çıkıyor. Halka işkence yapan zulüm yapan bir jandarma teğmeni. İşte mektubu okuyalım:

«1976 yazında Uludere'de kızamık hastalığı başgösterdi. Doktorsuz ve sağlık personelinden yoksun ilçede kızamık, kısa zamanda bütün etraf köylerde tüm şiddetiy le kendini gösterdi. Bu hastalıktan aşağı yukarı her 5 küçük çocuktan biri öldü ve ölüyor.

«Sağlık ocağında yakın zamana kadar (10.8.1976) sadece bir hemşire bulunuyordu. Yeni bir sağlık memuru tayin edildi. Bütün Uludere'ye bir sağlık memuru ve bir hemşire bakıyor.

«Hemşire teğmen Ahmet Gürel'in hanımıdır. Kocasının diktasına güvenerek görevini yapmamakta, zaten kendisinin yaptığı iş sadece iğne yapmak. Yaptığı iğnelerin yerinden kan fışkırmakta, hastalara iğrenç bir şey gibi bakmaktadır.

«Bu duruma karşı çıkan sağlık memuru M. Ali Koç, Teğmence tehdit edilmiş, «Hanımıma karşı bir daha en ufak birşey söylersen çarparım, hareketlerine dikkat et!» şeklinde konuşmuştur. Bu durumda sağlık memuru da görevini yapamamaktadır. Son iki ay içinde Uludere ve çevresinde 150 çocuktan fazla çocuk ölmüştür.

«Teğmen karakol komutanıdır, sağlık yetkilisidir ve kaymakamdır. Uludere'de (Kaymakam izine ayrıldığı ve tayinini istediği için vekâleti teğmene bırakmıştır).

Teğmen Ahmet Gürel ve Uludere'de işkence türleri

«Adam öldürmekten sanık **Mahmut Altürk** ve **Cindi Altürk**'ü yakalamak amacıyla sözkonusu şahısların yerleştiği **Elcan**'da yapılan baskında aranılan şahıslar bulunamamış, evde yapılan aramada kadınların süs eşyası (altın bilezik, küpe v.s.) çalınmış, el fenerine varıncaya kadar soygun misali ev talan edilmiş, peynir küpleri kırdırılarak peynir, un, buğday karıştırılmış, üstüne gazyağı dökülmek suretiyle yenmiyecek hale sokulmuştur.

«Koyun sürüsünü güden Mahmut Altürk'ün yeğenleri **Lezgin Altürk** (18) ve **Tahsin Altürk** (13) yakalanmış, en ağır işkenceler yapılmıştır. Çocuk yaşta olan bu suçsuz iki gencin gözleri güneşe dikilmiş, güneşin yakıcı ışığı karşısında gözlerini kapatınca jandarmadan müthiş bir şekilde dayak yemişlerdir. Saatlerce gözleri açık ve güneşe dikilmek suretiyle cezalandırılmışlardır. Bu işkenceden sonra çınar ağacına başaşağı asılmışlar, öldüresiye, değnekle dövülmüş-

lerdir. Sonra çınardan indirilen çocuklar bataklığa götürülmüşler, çamurun içine yatırılmak suretiyle çiğnenmişler, her tarafları, gözlerinin içine kadar çamur olunca suya atılmışlar, batırıp çıkarmaya başlamışlardır. Bu işkenceler bir gün boyunca devam etmiştir. Gerekçe olarak Mahmut ve Cindi'yi göstermedikleri için tüm bu işkenceler yapılmıştır. İki çocuğun savcılığa yaptıkları şifahi müracaatta savcı «Bu teğmen İçişleri Bakanlığınca özel olarak buraya atanmış, sonsuz yetkisi vardır, yapabileceğim hiç bir şey yoktur» şeklinde konuşmuştur. Bunun üzerine iki çocuk sürülerini bir kaç gün sahipsiz bırakıp yatakta yatmışlar, korkudan Elcan'a gidememişlerdir.

«27.7.1976 tarihinde adam öldürmekten sanık **Abdullah Altürk**'ün evine gündüz vakti yapılan baskında bu şahıs yakalanmış, boynuna kopal takılmak suretiyle karakola kadar sürüklenerek götürülmüş bu arada dörtbir yandan jandarmalar tarafından dipçiklerle öldüresiye dövülmüştür. 24 saatten fazla bir süre nezarette bırakılan Abdullah, jop ve sopalarla bayıltılıncaya kadar dövülmüş, bayılınca üstüne tenekeyle su dökülmek suretiyle ayıltılıp tekrar dövülmüş, bu işkenceler sürekli tekrarlanmıştır. Abdullahın savcılığa yazılı müracaatı sonucu, Şenoba taburu doktorluğuna, teğmenin nezaretinde gönderilmiş, Abdullah'tan önce teğmen bir saat kadar doktorla görüşmüş. Abdullah'ın yapılan muayenesinde doktorun da ağzı açık kalmış, fakat biraz merhem sürmekle yetinmiştir. Abdullah'ın sivil doktora gitmek için yapılan müracaatı reddedilmiştir.

«20.7.1976 tarihinde **Ahmet Ürek**, suçsuz, günahsız olduğu halde, oğlu Naif Ürek asker firarı olduğu için, hasta haliyle, birer gün aralıkla 6 gün nezarete atılmış, alttan ve üstten kan boşaltıncaya kadar işkence altına alınmıştır. Teğmenin gerekçesi, oğlunu teslim etmediği için bütün bu işkenceler yapılmıştır.

«**Mehmet Aslan**, evinde yapılan aramada bir adet klaşinkof marka silah yakalanmış, kendisi en ağır işkencelere maruz kalmıştır. Klaşinkofa sahip çıkan **Mirza Ürek** gece nezarete alınmış, tenasül organları çekilmiş; değnekli, coplu ve soğuk duşlu geceden sonra sabahleyin dışarıda, güneşin altında çıplak demir ranzaya sırt üstü yatırılarak, eli kolu bağlı vaziyette, güneşin gidişine göre yüzü güneşe çevrilmek suretiyle, Teğmenin dediği gibi «modern güneş banyosu» yapılmıştır. Akşam güneş battıktan sonraya kadar bu işe devam edilmiştir.

«**Ömer Ürek** asker kaçağı iken yaklanmış, üç gün nezaret altına alınmış, gece coplu, değnekli, soğuk-duşlu işkenceler, gündüz akşama kadar demir ranzada «modern güneş banyosu» yapılmak suretiyle ölüm derecesine getirilmiş; hatta şubeye teslim edilince, şube, bir süre yatıp dinlenmesi için adı geçene izin vermiştir...

«**Kasım Ürek**'in evine yapılan baskında (gerekçe asker firarisi Naif Ürek'i yakalamak, Naif Kasım'ın torunu olur) Kasım'ın karısı ve gelini jandarmalar tarafından dövülmüştür. Evde bazı sol yayınlar yakalanmış, «Bunlar kime aittir, bütün hepinizi ve komünist Kürtleri kurşuna dizicem» şeklinde konuşarak adı geçen hanımları dövmüşlerdir.

Yeşilyuva yaylasına yapılan baskında tüm erkekler bir meydanda toplanmış, jandarma çardaklara dağılmış, erkeksiz kalan çardak ve çadırlarda hanımlara karşı terbiyesiz hareketlerde bulunmuşlardır. **Köy imamı Abdülmecit'in** dini kitapları her biri bir tarafa atılmış sakalından çekilmek suretiyle işkenceye maruz kalmıştır. Köyden bir öğretmenin kendini Türkeşçi tanıtması (olmadığı halde) sonucu, köylüleri bunun hatırına rahat bırakmıştır...

«**Dırahin** Beytuşşebap'ın köyü olduğu halde, buraya yapılan baskında (gerekçe, kadınlara karşı terbiyesizlik yapan assubayın vurulması) bütün halk sıra dayağına çekilmiş, birinin «ben memurum» demesi üzerine Teğmen «Bütün memurları s.....!» şeklinde konuşarak dayak atmıştır.

«Teğmen Ahmet Gürel, komandolarıyla her hafta bir-iki sefer Uludere ve köylerini, evleri teker teker aramak suretiyle saydığımız işkenceleri yapmakta, bütün bunlar savcılık izni olmaksızın yapılmaktadır. Arama sonunda «Kaybınız var mı?» şeklinde soru sormakta (!) sonra kâğıt gönderirim deyip çıkmaktadır.»

İşte size memleketimizden bazı manzaralar. Kanun adına, düzen adına (kimin düzeni?.) böylesine iğrenç, böylesine amansız bir zulüm yapılıyor halkımıza. Bu tür olaylar yeni değil, yıllardır yapılıyor; onyıllardır, yüzyıllardır yapılıyor. Yalnız Uludere'de değil, doğunun tüm öteki köy ve kasabalarında da.

Bütün bunları elbette Ankara'da hükümet edenler de biliyorlar. Bilmemeleri mümkün mü? Onların onayı olmadan bütün bunların olması mümkün mü?

Ama kuşku olmasın, halkımız bu zulmü altedecektir. Acılara dayanan canlı, dirençli halktan daha güçlü değildir zulüm.

CİZRE KÖMÜRÜ ÜSTÜNDEKİ KAVGA

Kentlerde «Cizre kömürü» diye adlandırılan ve oldukça iyi nitelikli bir linyit olan bu kömür Siirt'in Şırnak ilçesinde çıkmaktadır. Kömür yolu Cizre'den geçiyor. Şimdi bu kömür Şırnak ve Cizre'deki büyük toprak sahipleri, aşiret ağaları arasında büyük bir çekişme konusu olmuştur.

Bu kömür Yeni Çeltek ocakları adıyla Ergenakon şirketi tarafından işletiliyor. İşletmeye alınan işçiler meselesi bir süre önce Şırnak ve Cizre aşiret reisleri, ağaları tarafından iki ilçe arasında bir çekişme konusu haline getirildi. Taraflardan biri eski Şırnak belediye başkanı Alihan Tatar, Hacıbayram aşiretine reislik yapıyor. Aşiret reislerinin kendi adamlarını madene işçi olarak sokma çabaları ve bu yüzden başgösteren çekişmeler işçiler arasında da olaylar çıkmasına neden oldu. Diğer yandan, Cizre eşrafı ve büyük toprak sahipleri, bunu Cizre-Şırnak arasında iki kasaba halkının çekişmesine dönüştürmek istediler. Mahalli yöneticiler ve işletme müdürlüğünün olumsuz tutumu olayların bu yönde gelişmesine yardımcı oldu. Ancak her iki ilçenin aydınları, gençleri bu yanlış gelişmeyi kavradılar, her iki kasaba halkının ve işçileri-

nin arasına düşmanlık sokan bu tutuma karşı çıktılar. Her iki ilçedeki ilericilerin bu olumlu tavrı, dayanışması, olayların büyümesini ve yanlış bir yönde gelişmesini engelledi.

Diğer yandan Cizre'de yolun geçtiği bölgedeki toprak ağaları, kömür madenine giden yolu tutmakta ve buradan başka vasıta geçmesine izin vermemektedirler. Resmî devlet dairelerinin araçları dahil tüm araçlar burada durdurulmakta ve kömür, ağaların kendi araçlarıyla buraya kadar taşınarak diğer araçlara devredilmektedir. Buna karşılık olarak da ağalar önemli araç kirası alıyorlar. Madenden tonu 400 liraya alınan kömür, burada 700 liradan devrediliyor. Ağaların bu tutumu yoksul halkın ve ihtiyaç sahiplerinin büyük ölçüde yakınmalarına sebep oluyor ama bir türlü de önlenemiyor.

Kömür büyük kentlere ulaşınca daha da pahalanıyor. Buna ulaşım payı, depocuların aşırı kârları ekleniyor. Böylece kamusal bir servet olan öyle olması gereken kömür yoksul halkın eline ateş pahası geçiyor. Bu işte sömürülen kömür işçisi ve tüketici oluyor. Kazananlar ise bu işte emeği olmayan başkaları.

BİNGÖL'DE FAŞİST PROVAKASYONLAR DEVAM EDİYOR

Uzun bir süredir Bingöl'de faşist saldırı olayları birbirini izlemektedir. Son günlerde tezgâhlanan oyunlar sonucu sahnelenen saldırı ve terör olayları daha tehlikeli mecralara çekilmek isteniyor.

Elazığ olaylarını takibeden günlerde besleme komando bozuntuları Bingöl'de, değişik semtlerde ilerici ve devrimcilere karşı saldırıya geçmişler. Sami Feroğlu adında devrimci bir genç ağır şekilde yaralanmıştır. Feroğlu Diyarbakır Tıp Fakültesi Hastahanesinde tedavi altına alınmıştır. Saldırganlar karakola bile götürülmemiştir.

Aynı gün saat 18.00 sıralarında Ülkü Ocaklarında toplanan bazı satılık kişiler, sokak canileri ve kandırılmış çocuklar toplu halde çeşitli marşlar okuyarak demokratik kuruluşlara, ilerici ve devrimcilerin işyerlerine saldırmışlar. Bir çok iş yerini tahrip etmişlerdir.

Bir gün sonra şehir merkezinde bulunan bir camiye tahrip kalıbı yerleştirip, halkı ilerici ve devrimcilere saldırtmak istemişler. Ancak besleme komandolar tahrip kalıbını patlatmak üzereyken yakalatılmışlardır. Fakat resmi görevliler bu ciddi olayıda geçiştirmeyi başarmışlardır.

Bütün oyunlarının bozulduğunu gören bir kısım gerici ve sözde aşiret reisleri bu kez beslemeleri açık saldırıya geçirtmişlerdir. İlerici ve devrimciler, polisin olaylara seyirci kalması karşısında, saldırganlara tepki göstererek onları pürkürtmüşler. Resmî görevliler hemen kafatasçıların imdadına gelerek devrimcileri apar topar karakola götürmüşlerdir. Gözaltına alınan devrimcilere işkence edilmiştir. İlk sorguları sonucu, Cemal Boraç, Faik Bazencir, Kemal Yüksel, Saim Baluken, Kasım Elçi ve Ali Bazencir tutuklanmıştır. Faşist saldırganlardan hiç kimse gözaltı-

na bile alınmamıştır.

Faşist beslemeler bu kez alevî halkın oturduğu semtlere gece baskınları düzenlemiş. Ancak bu baskınlar, sunisi olsun alevisi olsun bütün ilerici ve demokratların sert tepkisiyle karşılanmıştır.

16 Eylül 1976 gecesi Ramazan Adıgüzel adında Töb-Der üyesi devrimci bir öğretmenin evine yine komando bozuntuları tarafından patlayıcı madde atılmıştır.

Yurdun dört bir yanında geliştirilen baskı ve terör olayları DGM'lere gerekçe hazırlamak için gittikçe yoğunlaşmaktadır. Ancak bu olayların doğudaki yansıması daha değişiktir. Bingöl olayları bu bakımdan ilginçtir. Kafatasçılar burada dikiş tutturamadıkları için bütün oyunlarını alevî sunî çatışması üzerine tezgâhlamaktadırlar. Ayrıca bununla halkımızın bilinçlenmesini, dayanışmasını engellemek; zulme, baskıya ve sömürüye karşı gelişen mücadelesini bölmek, geriletmek istiyorlar. Devrimciler, demokratlar, egemen sınıfların, bir kısım gerici ve feodallerin, besleme komandolarının bu oyunlarını açığa çıkarmalı, maskelerini düşürmeli ve halkımıza anlatmalıdır; halkımızın, tüm emekçi kitlelerin zulme, baskı ve sömürüye karşı gelişen mücadelelerini pekiştirmesi için herhangi bir mezhep mensuplarına yapılan baskılara karşı çıkmalıdır. Irkçıların, kafatasçıların hedef şaşırmalarına kesinlikle olanak tanınmamalıdır.

VAN'DA ECE'NİN CENAZESİNİ ALMAK İSTEYEN HALKA ATEŞ AÇILDI

ADMMA öğrencisi M. Emin Ece 8 Eylül 1976 perşembe günü bir grup arkadaşıyla birlikte okula giderken Hür - Genç (Hürriyetçi Gençlik Teşkilâtı) üyeleri tarafından yaylım ateşine tutularak öldürüldü. AP eğilimli Hür-Genç üyeleri olduğu tesbit edilen silahlı faşist canilerden 11 kişi göz altına alınmışsa da bunların sekizi serbest bırakılmıştır.

Ece'nin cenazesi Diyarbakır, Bitlis, Tatvan üzerinden Van'a götürüldü. Cenaze gece geç saatlerde Van'a kavuşturulduğundan camiye bırakıldı. 9 Eylül günü cuma namazı dağıldıktan sonra Ece'nin yakınları, halktan kişiler, ilerici ve devrimciler cenazeyi almak istediler. Polis ve askerî görevliler cenazeyi almaya gelen kalabalık kitleye rastgele ateş açtılar. Göz yaşartıcı bombalar, sis bombaları cop ve dipçiklerle kitleyi dağıttılar. Güvenlik kuvvetleri bir yandan kalabalığı dağıtırken, bir yandan da rastgele adam göz altına aldılar. Aynı gün altısı kadın olmak üzere 150 kişi göz altına alındı. Bir kişi kurşunla, birkaç kişi de taş ve dipçikle yaralandılar. Halen 25 kişi Van'da göz altında bulunmaktadır.

Cenaza Jandarma kordonu altında mezarlığa götürülerek toprağa verildi.

Cenaze Van'a ulaşmadan önce Vali, MHP'li Belediye Başkanı, Jandarma Alay Komutanı ve il Müftüsü kendi aralarında toplantı yapmışlardır. Müftü'nün camilerde «cenazeyi kürtçü komünistlere vermemek için gerekeni yapmalıyız»

şeklinde halkı tahrik etmesi ve ilerici, devrimci ve demokratlara saldırtmak yolunda propagandayı yoğunlaştırması, anılan toplantının içeriğini somut olarak gözler önüne sergilemektedir.

Bu da, bölgemizde bizzat resmî görevlilerin baskı, zulüm ve sömürü mekanizmasını ağırlaştırmak için fırsat kolladığını açıkça göstermektedir. Fevzi Altınsoy'un cenazesinde yaratılan terörü anımsadığımızda, egemen sınıfların ve onların uşaklarının, faşistler tarafından öldürülen devrimcilerin cenaze törenlerini dahi bu fırsatlar içinde değerlendirerek bir takım provakasyonları uygulama alanına koyduklarını göstermektedir.

Halkımız bu baskı, zulüm ve işkencelerden yılmayacaktır. Tersine daha da bilinçlenecek, bilenecek ve mücadelesine daha sorumluca sarılacaktır.

SİLVAN MİTİNGİ

Silvan'da, son aylarda ilçe merkezinde ve köylerde artan baskıları protesto için 23 Ağustosta bir yürüyüş ve miting düzenlendi. Bir süre önce, askerler silahlarını temizlerken kaza ile bir er vurulmuştu. Sağlık ocağında Silvan Merkez jandarma komutanı üstteğmen Abdullah Şengül askere «it oğlu it, vazifeniz kürtleri vurmaktır, birbirinizi değil» demiş; bu sözler halk arasında duyulup tepkilere neden olmuştur.

Bu sözleri sarf eden üstteğmeni sarhoş olduğu söylenerek olay yatıştırılmış ve olay basına verilmemiştir.

Ancak adı geçen üstteğmenin «sarhoşluk» koruyucu maskesi (!) altında çıkarttığı olaylar devam etti. Bir keresinde tekel yaprak tütün işletmesine girip orada iki köylüyü tokatlamış, işçilere sataşmış, küfretmiş bu nedenle de oradaki işçilerden dayak yemiştir. Baskılar giderek köylüler üzerinde yoğunlaştı. Köylülere yapılan baskılar ve işkence olayları üzerine bütün bunları protesto için Silvan'da 23 Ağustosta miting yapıldı.

O gün, Silvan ve köyleriyle çevre il ve ilçelerden gelen on binin üzerinde bir kitle baskı ve sömürüyü protesto eden sloganlar atarak yürüdü. Miting alanında baskıları yeren konuşmalar yapıldı.

Yürüyüş ve miting nedeniyle çok sayıda polis ve jandarma görevlendirilmesi, miting alanının kuşatılması dikkati çekiyordu.

Bu mitinge bozguncu pankart ve sloganlarıyla katılmak isteyen bir avuç Mao'cu kitlelerin sert tepkisine uğradı. Pankartları yırtıldı, arabaları geri çevrildi ve neye uğradıklarını bilemediler. Bu tür bozguncuların kitlelerden tecrit edilmesi son derece olumlu bir gelişmedir.

Halkımız üzerinde sömürü ve zulüm çarkını işletenler bu tür demokratik protesto hareketlerinden son derece rahatsız oluyorlar. Ama halkımız kendisine karşı işlenen kötülüklere elbette tepki gösterecek, demokratik hak ve özgürlükleri uğrundaki mücadelesini sürdürecektir.

BİTLİS BELEDİYE BAŞKANLIĞI SEÇİMİNİ İLERİCİLERİN ADAYI KAZANDI

22 Ağustosta Bitlis'te yapılan belediye başkanlığı ara seçimini CHP adayı ve tüm ilericiler tarafından desteklenen Muzaffer Geylani kazandı.

AP'nin bu bölgedeki «ağır topu» ve Bitlis'in güçlü şeyh ailesinin lideri Kâmuran İnan, akrabaları ve diğer gerici burjuva partilerinin temsilcileri bu seçimi kazanmak için ortaya bütün güçlerini koydular. Bu amaçla ev ev dolaşan Kâmuran İnan, yapılan açık hava toplantısında Bitlislilere: «Biz seçimi kaybedersek bundan Makarios sevinecektir, Yunanistan sevinecektir, Amerika sevinecektir!» gibi garip şeyler de söyledi. Kâmuran İnan gibi «birinci sınıf» bir diplomatın seçimi kaybetmesine Makarios'un sevinmesini hadi mümkün görelim ama, Amerika'nın bu işe neden sevineceğini anlamakta doğrusu insan güçlük çekiyor.

Önceleri, oldukça ilerici bir kişinin kendi listesinden ön seçimleri kazanmış olması talihsizliğine uğrayan CHP merkez yönetimi ise, başlangıçta adeta ilgisizdi, ama sonradan o da işe sıkı sarılmak zorunda kaldı. Muzaffer Geylani CHP merkez yönetiminin çabasından çok, yerel CHP teşkilâtının, en başta da ilerici Bitlis halkının ve devrimcilerin desteğiyle farklı bir şekilde seçimleri kazandı.

Bitlis seçimleri gerici MC iktidarının ve bölgesel düzeyde şeyhliğin bir kaybı oldu. Ayrıca bu seçimler nedeniyle halk kitlelerinin uyanıklığı, sorunlarına sahip çıktığı ve herhangi bir burjuva partisinin onları uyutmasının ne kadar güç olduğu bir daha anlaşıldı.

IĞDIR'DA FAŞİST TETİPLER GERİ TEPTİ

Faşist beslemeler, yıllardan beri İğdır ilçesinde Azeri Kürt çalışması yaratmak ve iki emekçi halkı karşı karşıya getirmek ve böylece kendilerine taban aramak için ellerinden ne geldiyse yapmaya çalıştılar. Fakat Azeri emekçiler çok kısa bir sürede bu faşist oyunun farkına vardılar ve kurtuluşlarının faşistlerle değil, kürt emekçi kardeşleriyle omuz omuza vererek, beraber mücadele ederek gerçekleşeceğini çok kısa zamanda öğrendiler. Artık bugün Iğdır'da Azeri Kürt emekçileri faşizme ve onların beslemelerine karşı birlikte mücadele veriyorlar.

Geçtiğimiz son günlerde Iğdır'da günlerce süren olaylar meydana geldi. Faşistler sokakta bir devrimciyi yaralıyarak kaçtılar. Tanıkların ifadesi üzerine üç kişi yakalandı, ancak bu kişilerin yakalanmalarını hazmedemiyen resmî görevlilerin tavrı olayların daha da büyümesine meydan verdi.

Savcı adliye binasına gelen devrimcileri dışarı atıp faşistlere ise ses çıkarmadı. Suçluları koruyan bu tavır, faşistleri daha da cesaretlendirerek devrimcilere saldırmalarına kadar vardı. Faşistler bundan da hızlarını alamadılar ve kimsenin bulunmadığı bir sırada Iğdır Kültür Derneğini bastılar. Camlarının kırıldığını, derneğin

tahrip edildiğinin farkına varan halk faşistlere layık oldukları dersi hemen orada verdiler. Bir avuç faşist hiç kimseden destek bulamadan ortalıkta kaldılar ve halkın büyük bir tepkisiyle karşılaştıklarını anlayınca kafalarını sokacak delik aramak için kaçtılar. Halk orada devrimcilerle birleşerek bu beslemeleri püskürttü.

Çıkarlarını Azeri Kürt emekçilerinin düşmanlığını yaratarak sürdüren hâkim çevreler bu birleşmeden büyük ölçüde ürkmeye başladılar. Olaylar istedikleri gibi olmayınca daha da birbirlerine sokuldular. Kürt feodal müttegalibesi ile azeri kodamanları kolayca kol kola girdiler.

Böylece emekçiler bu olaydan iki önemli ders çıkardılar. Birincisi kurtuluşlarının birleşmekten ve birlikte mücadeleden geçtiğini ve faşizmi ancak böyle geriletebileceklerini, İkincisi şimdiye kadar çıkarlarını Azeri Kürt emekçilerinin çatışması üzerine temellendiren çevrelerin nasıl birleştiklerini ve kendilerine karşı yöneldiklerini gördüler.

Onların iğrenç yüzlerinin daha iyi ortaya çıkması emekçi kitlelerin birliği ve devrimci dayanışmasıyla mümkün olacaktır. Ve bundan kazanan emekçi kitleler olacaktır.

MAO ÖLDÜ (1893 - 1976)

Çin Halk Cumhuriyeti lideri Mao Çe Tung 9 Eylülde seksenüç yaşında öldü.

1893 yılında Hunan eyaletinin Şao Şan köyünde orta halli bir ailenin çocuğu olarak dünyaya gelen Mao; orta okulu bitirdikten sonra Hunan öğretmen okuluna girdi. Mao bu okulda geçirdiği beş yıl boyunca çeşitli politik faaliyetlere katıldı.

4. Mayıs 1919'da Çin'de Alman imtiyazlarının Japonya'ya devredilmesini ön gören Versay antlaşmasını protesto eden öğrenci hareketlerine katılan Mao bundan sonra politik mücadelede yer almaya başladı.

1921 yılında Şanghay'da Çin Komünist Partisinin kuruluşunda yer alan oniki kişinin arasında Mao'da vardı. 1922'de ÇKP Hunan parti kolu sekreterliğine getirildi. 1927 Mayısında ÇKP'nin beşinci kongresinden sonra kurulan «Bütün Çin Köylü Birliği»nin başkanı oldu. Eylül 1927'de Hunan köylü birlikleri vasıtasıyla yaygın ayaklanmalar örgütlendi. Bu ayaklanmaların örgütlenmesi sırasında Mao, Min-Tuan örgütü tarafından yakalandı. Fakat kaçmayı başardı.

Yönettiği birlikler Hunan'ı geçerek Çin Kang dağlarına vardı. 1920'de Çu Teh'in güçleride buraya gelerek Mao'nunkilerle birleşti. 11/Aralık/1931'de bir yönetim ilan edilerek başına Mao getirildi. Hükümet güçlerine karşı önceleri direnebilen bu yönetim, yoğunlaşan saldırılar karşısında gerilemeye başladı. Mao bu yenilgiye sebep olarak ÇKP yöneticisi Vang Ming'in politikasını gösterdi ve bu politikayı «sol oportünist» ilan ederek karşısına dikildi. Mao başında bulunduğu birliklerin büyük çoğunluğunu kayıp ederek Kiangsi'yi terk edip kuzeye doğru yürüyüşe geçti.

Böylece 1934'ten 1935 başlarına dek sürecek olan 10.000 kilometrelik ünlü «Uzun Yürüyüş»e geçilerek Şen Siye ulaşıldı.

1937 yılından itibaren Japonya'ya karşı mücadelede Mao'nun liderliğindeki ÇKP birleşik «Millî» cephede önder rol oynadı.

Zaferden sonra iç mücadeleye girişildi ve Çan Kay Şek yenilgiye uğratılarak 1949'da Çin Halk Cumhuriyeti kuruldu.

1954'te «Milli Halk Konseyi» Mao'yu devlet başkanı seçti. 1956 yılında yapılan ÇKP 8. kongresinde de Mao yeniden merkez komitesi başkanlığına seçildi. 1966 yılında «Kültür ihtilâli»ni başlattı. Bu hareketle Lio Şao Şi'nin etkinliğine son verdi.

Daha sonra muhalifi bulunan Lin Pio'yu da tasfiye edip politikasının önündeki tüm engelleri kaldırmış oldu.

Giriştiği hareketlerde kendisine büyük bir dayanak teşkil eden Çu En Lay'ın ölümünden sonra başkan yardımcılarından Teng'de suçlanarak itibarını ve etkinliğini kaybetti.

Mao'nun ölümüyle birlikte Çin Halk Cumhuriyetinde yönetim için yeni sorunlar ortaya çıkmaktadır. Çin Komünist Partisi içinde bulunan gruplar arasında birleştirici rol oynayan Mao'nun yok olmasıyla bu grupların birbirlerine karşı nasıl bir durum takınacaklarını zaman gösterecektir. Fakat görünen odur ki ulusal ve uluslararası planda Mao'cu siyaset Çin Halk Cumhuriyetinden kısa zamanda kalkmayacaktır.

EMPERYALİSTLER SİYONİSTLER VE ARAP GERİCİLERİ FİLİSTİN HALKINI YENEMİYECEKLERDİR

Bugün Ortodoğuda devrimci mücadele emperyalizme ve ona bağlı tüm gerici kesimlere karşı verilmektedir.

Emperyalizm, İktisadî, siyasî, askerî ve ideolojik yönleriyle bir bütündür. Devrimci mücadelede bütün alanlarda verilmekte ve gelişmektedir.

Amerikan emperyalizminin özellikle Ortadoğuda Sovyetler Birliğine karşı üstünlük sağlama planları, çeşitli üslerin bu bölgede kurulması, bir yığın antlaşma ve paktların yapılması en önemlisi de emperyalizmin uzantısı siyonistlerin kolonyalist yayılması ve saldırganlığını sürdürmesi ortadoğu da mücadelenin önemini daha da arttırmış tır.

Lübnan'da Filistin halkına karşı düzenlenen katliamların varmış olduğu nokta bu gelişimin en son sıcak örneğidir.

Kırk yıldan beri anayurtlarından uzakta açlık ve sefalet içinde bırakılan Filistin halkının devrimci mücadelesi bugün yeni ihanet tuzaklarıyla karşı karşıyadır.

Amerikan emperyalizminin Ortadoğu'daki küçük burjuva iktidarlarını da ağına düşürerek Filistin halkını tasfiye etmek üzere düzenlediği komploların ve katliamların Filistin halkına çok zor günler geçirttiği bir gerçektir. Ancak Filistin topraklarında tutunabilmek için katliam ve terör yolunun denenmesi emperyalizmin ve onun emrindeki siyonizmin ve gerici

arap yönetimlerinin ömrünü uzatmayacaktır.

Emperyalizm ve siyonizm, Filistin ve arap toprakları üzerinde kurulan Arap feodal-burjuva düzenlerinde, genellikle Arap ve özellikle Filistin için hazırlanan şer planlarının gerçekleştirilmesine elverişli ortamı buldular.

Genellikle feodal-burjuva Arap düzenleri doğdukları günden itibaren emperyalizmin kucağına düşmüşlerdir Ve Filistin ile Arap ulusal kurtuluş hareketine karşı emperyalizmle birlikte bir karşı-devrimci geniş cephede yer almışlardır.

Gerici Arap yönetimleri, bütün dönemlerde ilerici Filistin hareketiyle olan çelişkisine, siyonist düşmanla olan çelişkisinden daha fazla önem vermişlerdir.

1936 ayaklanmasının başarısızlığa uğramasından, 1948 felâketinden 1967 yenilgisi 1970 Ürdün katliamından sorumlu olan gerici Arap yönetimleri, son olarakta Lübnan'a müdahale ederek ilerici Filistin hareketi karşısında gerici tavırlarını bir defa daha belgelediler.

Suriye müdahalecileri bu gerici tavırlarıyla neyi amaçlamaktadırlar. Lübnan'daki iç savaş'a son vermek mi? Elbette ki hayır.

Filistin halkının emperyalizme, siyonizme ve gerici arap yönetimlerine karşı etkili bir ulusal kurtuluş mücadelesini giderek sosyal kurtuluşa vardırmak isteyen Filistin savaşçılarının kararlılığı, gerici Suriye yöneticilerini emperyalizmle, siyonizmle ortak bir tavra götürmüştür.

Filistin topraklarında boyverecek sosyalist bir Filistin devletinin varlığı elbetteki feodal-burjuva arap yönetimlerini temelden sarsacak ve arap halklarının sosyal uyanışını hızlandıracaktır.

Suriye müdahalecilerinin gerici tavrı bu sosyal gelişmeye olan tepkidendir.

Bugün Suriye müdahalecileri Tel Zaatar direnmesinin kırılmasında Falanjistlere baş desteği sağlayarak kanlı katliamın baş sorumlusu durumundadırlar. Suriye müdahalecilerinin gerici tavrı Falanjistlerin ikinci bir İsrail yaratma çabalarına uygun düşmekte, Yakındoğuda yeni savaş ocakları açmak isteyen ve İsrail'in konumunu güçlendirmeyi amaçlayan Amerikan emperyalistlerinin çıkarlarıyla bütünleşmektedir.

Dünya devrimci hareketinin bir parçası olan Filistin Kurtuluş Hareketi, bugün başta sosyalist ülkeler olmak üzere tüm ilerici dünya kamuoyunun maddi ve manevî desteğine sahiptir.

Filistin halkının emperyalizme, siyonizme ve arap gerici yönetimlerine karşı açmış olduğu silahlı savaş bayrağı yere düşmeyecek, Filistin halkı mutlaka kazanacaktır.
YAŞASIN FİLİSTİN HALKININ EMPERYALİZME, SİYONİZME VE ARAP GERİCİLİĞİNE KARŞI ULUSAL VE SOSYAL KURTULUŞ SAVAŞI

özgürlük yolu yayınları

1. SOSYAL EMPERYALİZM SORUNU

ve TÜRKİYE'DE MAOCU AKIM 12,5 lira

Yazan : Kemal BURKAY

Tükendi

2. MİLLİ MESELE ve DOĞUDA FEODALİTE-AŞİRET 15.00 lira

Yazan : C. ALADAĞ

Yeni çıktı.

3. ÖZGÜRLÜK YOLU 2. CİLDİ 75.00 lira

8-14. sayılar, ciltli.

Ödemeli gönderilir. 100 lirayı aşan taleplerde yüzde yirmi indirim yapılır.

Adres : **Özgürlük Yolu Dergisi**
Sanlı Han 105/214 Kızılay - ANKARA

TAN DAĞITIM

TAN DAĞITIM
DERGİ — KİTAP — BROŞÜR — POSTER

Adres :
Başmuhasip sokak Tan Ap. 10/2 Cağaloğlu - İSTANBUL
Tel. : 28 27 41

"GENÇLİK, ÖĞRENCİ GENÇLİK VE BİLHASSA İŞÇİ GENÇLİK MÜCADELENİN SONUCUNU BELİRLEYECEKTİR,,
LENİN

genç SOSYALİST

15 GÜNLÜK SİYASİ GENÇLİK GAZETESİ

2. SAYI ÇIKTI

☆GENÇLİK DGM'NE KARŞI MÜCADELEDE YERİNİ ALACAKTIR.

☆Yükselen halk hareketi ve öğrenci gençlik

☆GENÇLİĞİN KONUMU VE MÜCADELESİ

☆Devrimci Gençlik Federasyonu ve öğrenci gençliğin birliği

☆SOVYET KOMÜNİST GENÇLİK ÖRGÜTÜ

Cağaloğlu Başmuhasip Sokak Tan Apt. No. 10 - 11 İstanbul

C. ALADAĞ

MİLLİ MESELE ve doğu'da feodalizm - aşiret

özgürlük yolu yayınları

özgürlük yolu

aylık siyasi dergi

10 Lira